

له بلا وگراوه کانی یه کیتی ماقیبه رودرانی کوردستان - زنجیره (2)

یاسای سزادان

تاوانه کانی روژنامه گهری

تاوانی جوینیپیدان و بوختانیپیکردن (تانه و ته شهر)

د. کمال سعیدی مصطفی

ماموستا له کۆلیژی یاسا و رامیاری

زانکۆی سه لاجه ددین

له بلا و کراومکانی به کینتی مافیروجرانی کوردستان
زنجیره (۲)

یاسای سزادان

تاوانه کانی روژنامه گه‌ری

تاوانی جوینیدان و بوختانینکردن تانه و ته‌شهر

د کمال سعدی مصطفی

ماموستا له کۆلیژی یاسا و رامیاری - زانکۆی سه‌لاحه‌ددین

هه‌ولێر - ۲۰۰۴

ناوی کتیب : یاسای سزادان . تاوانهکانی رۇژنامهگمى

دانانى : دکتۇر كهمال سمعى مستهفا

بلاؤكرنهموى: بهكىتى مافبهروهراى كوردستان

چاپى بهكمم : ۲۰۰۴

پيتچين و كارى كۇمپوتمى : دانهر خۇى

تيراژ : ۱۰۰۰ دانه

چاپخانه : منارد

دەسپتیک:

تاوانەکانی رۆژنامەگەری، بڕیتین لەو تاوانانەسی گە لە ڕینگای رۆژنامەگەرییەوود ڕووددەن، جا یاسادانەر لە ڕینگای دەقەکانی یاسای سزادان یان یاسای رۆژنامەگەری و یاسای چاپمەنی یان یاسا تاپەتیبەکانی تردا خەسڵەتی ناپەرۆیەتی بەم کردارەنە دەبەخسێت. یەم بێیە. دەقنووسکردنی تاوانەکانی رۆژنامەگەری لە یاسای ولاتیگەوود بۆ یاسای ولاتیکی تر دمجۆریت.

یاسادانەری هەرفەنسی و لوبفانی کاربان بە سیستمی پەمکوونی یاسا (وحدة التشريع) کردوود لە دەقنووسکردنی ئەو تاوانانەدا. جا یاسادانەری هەرفەنسی بۆ ئەم مەبەستە. ئە یاسای رۆژنامەگەری سالی ۱۸۸۱ی هەموارکراودا ئە بابی جوارمدا لەزیر ناوونیشانی^۱ ئەو گەترو گەورمگەتەنەسی گە لە ڕینگای رۆژنامەگەرییەوود یان هەر ڕینگایەکیتری بلاوکردنەوودەوود ڕووددەن^۱ (DELTIS COMMIS PAR LA VES CRIMES ET DIE DE LA PRESSE OU) PAR TOUT AUTRE MOYEN DE PUBLICATION) لە ماددە (۲۲) تاكو ماددە (۴۱) دەسنيشانگر دوو.

هەروەها یاسادانەری لوبفانی. لەزیر ناوونیشانی^۱ تاوانەکانی چاپمەنی^۱ ئەو تاوانانەسی لە ماددە (۱) تاكو ماددە (۲۵)ی مەرسومی یاسایی زمارە (۱۰۴)ی سالی ۱۹۷۷ گە جینگای ماددە (۵۱) تاكو ماددە (۷۹)ی یاسای چاپمەنی سالی ۱۹۶۲ی گرتۆتەوود. دەسنيشان گر دوو.

بەلام یاسادانەری میسری. ئە یاسای سزاداندا هەندئێ تاوانی رۆژنامەگەری لە بابی جواردی کتیبی دوومدا لەزیر ناوونیشانی^۱ ئەو کەمتانەسی لە ڕینگای رۆژنامەگەری و ڕینگای ترمەو ڕووددەن^۱ لە ماددە (۱۷۳) تاكو ماددە (۲۰۱) دەقنووس کردوود هەندیکێ تریشی لە بابی خەوتەسی کتیبی سینیەدا لەزیر ناوونیشانی^۱ تانەوتەشەر و جوونپیتدان و ئاشکرکردنی نەهێسی - العنف والسب والفضاء الاسرار^۱ لە ماددە (۲۰۲) تاكو ماددە (۲۱۰).

همروها له بابی پانزومی کتیبی دوود منا له زتر ناوویشانی " نمو گمتانهی په پوهنډیان به ناپینموه هه به " له ماددی (۱۶۰) تا کو ماددی (۱۶۱) ددقنووس کردود

همروها له یاسای پارتی سیاسیمکانی زمارد (۴۰) ی سالی ۱۹۷۷ و یاسای پاراستنی بهردی ناوخواو ناشتی کومه لایه تی - حمایه الجبهه الداخليه والسلام الاجتماعی (زماره (۲۳) ی سالی ۱۹۷۸ و یاسای (حمایه القیم من العیب) زماره (۹۵) ی سالی ۱۹۸۰ کومه نیک کرداری ثری دسینشان کردود که به تاوانی روژنامه گهری دادندترین^(۱).

بهلام یاسادانه ری غیرافنی، تاوانه گانی روژنامه گهری له یاسای سزادان زماره (۱۱۱) ی سالی ۱۹۶۹ ی هه موارگراوو یاسای جایه مهنی زماره (۶-۲) ی سالی ۱۹۶۸ ی هه موارگراوو یاسای سندی کای روژنامه نووسان زماره (۱۷۸) ی سالی ۱۹۶۹ ی هه موارگراوو یاسای ماهی دانه زماره (۲) ی سالی ۱۹۷۱ و جه بدین یاسای تر ددقنووس کردود

یاسای سزادانی غیرافنی زماره ۱۱۱ ی سالی ۱۹۶۹ هه موارگراو گنت نه و کردارانهی دسینشان کردود که له لایمن روژنامه نووسه و له ریگی روژنامه هود نه نجام ددریت و به تاوان دادندری له گمل دیارکردنی سزای هه ریبه کیک لهو تاوانانه.

له بهر زوری نمو ماددانه، به شپوهیمکی گشتی ناوی ماددگان ددهننن له گمل کورته یه کی ناو مرؤ که گانپان و له سره گرینگرینیشیان هه لوسته یه کم ددکه ین.

شایه نی نامازیمه، نمو ماددانهی کرداره تاوانکاریمکانی بلاو کردندهویان دیار کردود بریتین له مادد: (۸۱، ۸۴، ۱۵۶، ۱۷۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۲۴، ۲۲۹، ۲۳۵، ۲۳۶، ۲۳۷، ۲۴۰، ۲۴۳، ۲۴۷، ۲۴۸، ۲۴۹، ۲۵۰، ۲۵۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۵۴، ۲۵۵، ۲۵۶، ۲۵۷، ۲۵۸، ۲۵۹، ۲۶۰، ۲۶۱، ۲۶۲، ۲۶۳، ۲۶۴، ۲۶۵، ۲۶۶، ۲۶۷، ۲۶۸، ۲۶۹، ۲۷۰، ۲۷۱، ۲۷۲، ۲۷۳، ۲۷۴، ۲۷۵، ۲۷۶، ۲۷۷، ۲۷۸، ۲۷۹، ۲۸۰، ۲۸۱، ۲۸۲، ۲۸۳، ۲۸۴، ۲۸۵، ۲۸۶، ۲۸۷، ۲۸۸، ۲۸۹، ۲۹۰، ۲۹۱، ۲۹۲، ۲۹۳، ۲۹۴، ۲۹۵، ۲۹۶، ۲۹۷، ۲۹۸، ۲۹۹، ۳۰۰، ۳۰۱، ۳۰۲، ۳۰۳، ۳۰۴، ۳۰۵، ۳۰۶، ۳۰۷، ۳۰۸، ۳۰۹، ۳۱۰، ۳۱۱، ۳۱۲، ۳۱۳، ۳۱۴، ۳۱۵، ۳۱۶، ۳۱۷، ۳۱۸، ۳۱۹، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲، ۳۲۳، ۳۲۴، ۳۲۵، ۳۲۶، ۳۲۷، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۰، ۳۳۱، ۳۳۲، ۳۳۳، ۳۳۴، ۳۳۵، ۳۳۶، ۳۳۷، ۳۳۸، ۳۳۹، ۳۴۰، ۳۴۱، ۳۴۲، ۳۴۳، ۳۴۴، ۳۴۵، ۳۴۶، ۳۴۷، ۳۴۸، ۳۴۹، ۳۵۰، ۳۵۱، ۳۵۲، ۳۵۳، ۳۵۴، ۳۵۵، ۳۵۶، ۳۵۷، ۳۵۸، ۳۵۹، ۳۶۰، ۳۶۱، ۳۶۲، ۳۶۳، ۳۶۴، ۳۶۵، ۳۶۶، ۳۶۷، ۳۶۸، ۳۶۹، ۳۷۰، ۳۷۱، ۳۷۲، ۳۷۳، ۳۷۴، ۳۷۵، ۳۷۶، ۳۷۷، ۳۷۸، ۳۷۹، ۳۸۰، ۳۸۱، ۳۸۲، ۳۸۳، ۳۸۴، ۳۸۵، ۳۸۶، ۳۸۷، ۳۸۸، ۳۸۹، ۳۹۰، ۳۹۱، ۳۹۲، ۳۹۳، ۳۹۴، ۳۹۵، ۳۹۶، ۳۹۷، ۳۹۸، ۳۹۹، ۴۰۰، ۴۰۱، ۴۰۲، ۴۰۳، ۴۰۴، ۴۰۵، ۴۰۶، ۴۰۷، ۴۰۸، ۴۰۹، ۴۱۰، ۴۱۱، ۴۱۲، ۴۱۳، ۴۱۴، ۴۱۵، ۴۱۶، ۴۱۷، ۴۱۸، ۴۱۹، ۴۲۰، ۴۲۱، ۴۲۲، ۴۲۳، ۴۲۴، ۴۲۵، ۴۲۶، ۴۲۷، ۴۲۸، ۴۲۹، ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، ۴۳۵، ۴۳۶، ۴۳۷، ۴۳۸، ۴۳۹، ۴۴۰، ۴۴۱، ۴۴۲، ۴۴۳، ۴۴۴، ۴۴۵، ۴۴۶، ۴۴۷، ۴۴۸، ۴۴۹، ۴۵۰، ۴۵۱، ۴۵۲، ۴۵۳، ۴۵۴، ۴۵۵، ۴۵۶، ۴۵۷، ۴۵۸، ۴۵۹، ۴۶۰، ۴۶۱، ۴۶۲، ۴۶۳، ۴۶۴، ۴۶۵، ۴۶۶، ۴۶۷، ۴۶۸، ۴۶۹، ۴۷۰، ۴۷۱، ۴۷۲، ۴۷۳، ۴۷۴، ۴۷۵، ۴۷۶، ۴۷۷، ۴۷۸، ۴۷۹، ۴۸۰، ۴۸۱، ۴۸۲، ۴۸۳، ۴۸۴، ۴۸۵، ۴۸۶، ۴۸۷، ۴۸۸، ۴۸۹، ۴۹۰، ۴۹۱، ۴۹۲، ۴۹۳، ۴۹۴، ۴۹۵، ۴۹۶، ۴۹۷، ۴۹۸، ۴۹۹، ۵۰۰، ۵۰۱، ۵۰۲، ۵۰۳، ۵۰۴، ۵۰۵، ۵۰۶، ۵۰۷، ۵۰۸، ۵۰۹، ۵۱۰، ۵۱۱، ۵۱۲، ۵۱۳، ۵۱۴، ۵۱۵، ۵۱۶، ۵۱۷، ۵۱۸، ۵۱۹، ۵۲۰، ۵۲۱، ۵۲۲، ۵۲۳، ۵۲۴، ۵۲۵، ۵۲۶، ۵۲۷، ۵۲۸، ۵۲۹، ۵۳۰، ۵۳۱، ۵۳۲، ۵۳۳، ۵۳۴، ۵۳۵، ۵۳۶، ۵۳۷، ۵۳۸، ۵۳۹، ۵۴۰، ۵۴۱، ۵۴۲، ۵۴۳، ۵۴۴، ۵۴۵، ۵۴۶، ۵۴۷، ۵۴۸، ۵۴۹، ۵۵۰، ۵۵۱، ۵۵۲، ۵۵۳، ۵۵۴، ۵۵۵، ۵۵۶، ۵۵۷، ۵۵۸، ۵۵۹، ۵۶۰، ۵۶۱، ۵۶۲، ۵۶۳، ۵۶۴، ۵۶۵، ۵۶۶، ۵۶۷، ۵۶۸، ۵۶۹، ۵۷۰، ۵۷۱، ۵۷۲، ۵۷۳، ۵۷۴، ۵۷۵، ۵۷۶، ۵۷۷، ۵۷۸، ۵۷۹، ۵۸۰، ۵۸۱، ۵۸۲، ۵۸۳، ۵۸۴، ۵۸۵، ۵۸۶، ۵۸۷، ۵۸۸، ۵۸۹، ۵۹۰، ۵۹۱، ۵۹۲، ۵۹۳، ۵۹۴، ۵۹۵، ۵۹۶، ۵۹۷، ۵۹۸، ۵۹۹، ۶۰۰، ۶۰۱، ۶۰۲، ۶۰۳، ۶۰۴، ۶۰۵، ۶۰۶، ۶۰۷، ۶۰۸، ۶۰۹، ۶۱۰، ۶۱۱، ۶۱۲، ۶۱۳، ۶۱۴، ۶۱۵، ۶۱۶، ۶۱۷، ۶۱۸، ۶۱۹، ۶۲۰، ۶۲۱، ۶۲۲، ۶۲۳، ۶۲۴، ۶۲۵، ۶۲۶، ۶۲۷، ۶۲۸، ۶۲۹، ۶۳۰، ۶۳۱، ۶۳۲، ۶۳۳، ۶۳۴، ۶۳۵، ۶۳۶، ۶۳۷، ۶۳۸، ۶۳۹، ۶۴۰، ۶۴۱، ۶۴۲، ۶۴۳، ۶۴۴، ۶۴۵، ۶۴۶، ۶۴۷، ۶۴۸، ۶۴۹، ۶۵۰، ۶۵۱، ۶۵۲، ۶۵۳، ۶۵۴، ۶۵۵، ۶۵۶، ۶۵۷، ۶۵۸، ۶۵۹، ۶۶۰، ۶۶۱، ۶۶۲، ۶۶۳، ۶۶۴، ۶۶۵، ۶۶۶، ۶۶۷، ۶۶۸، ۶۶۹، ۶۷۰، ۶۷۱، ۶۷۲، ۶۷۳، ۶۷۴، ۶۷۵، ۶۷۶، ۶۷۷، ۶۷۸، ۶۷۹، ۶۸۰، ۶۸۱، ۶۸۲، ۶۸۳، ۶۸۴، ۶۸۵، ۶۸۶، ۶۸۷، ۶۸۸، ۶۸۹، ۶۹۰، ۶۹۱، ۶۹۲، ۶۹۳، ۶۹۴، ۶۹۵، ۶۹۶، ۶۹۷، ۶۹۸، ۶۹۹، ۷۰۰، ۷۰۱، ۷۰۲، ۷۰۳، ۷۰۴، ۷۰۵، ۷۰۶، ۷۰۷، ۷۰۸، ۷۰۹، ۷۱۰، ۷۱۱، ۷۱۲، ۷۱۳، ۷۱۴، ۷۱۵، ۷۱۶، ۷۱۷، ۷۱۸، ۷۱۹، ۷۲۰، ۷۲۱، ۷۲۲، ۷۲۳، ۷۲۴، ۷۲۵، ۷۲۶، ۷۲۷، ۷۲۸، ۷۲۹، ۷۳۰، ۷۳۱، ۷۳۲، ۷۳۳، ۷۳۴، ۷۳۵، ۷۳۶، ۷۳۷، ۷۳۸، ۷۳۹، ۷۴۰، ۷۴۱، ۷۴۲، ۷۴۳، ۷۴۴، ۷۴۵، ۷۴۶، ۷۴۷، ۷۴۸، ۷۴۹، ۷۵۰، ۷۵۱، ۷۵۲، ۷۵۳، ۷۵۴، ۷۵۵، ۷۵۶، ۷۵۷، ۷۵۸، ۷۵۹، ۷۶۰، ۷۶۱، ۷۶۲، ۷۶۳، ۷۶۴، ۷۶۵، ۷۶۶، ۷۶۷، ۷۶۸، ۷۶۹، ۷۷۰، ۷۷۱، ۷۷۲، ۷۷۳، ۷۷۴، ۷۷۵، ۷۷۶، ۷۷۷، ۷۷۸، ۷۷۹، ۷۸۰، ۷۸۱، ۷۸۲، ۷۸۳، ۷۸۴، ۷۸۵، ۷۸۶، ۷۸۷، ۷۸۸، ۷۸۹، ۷۹۰، ۷۹۱، ۷۹۲، ۷۹۳، ۷۹۴، ۷۹۵، ۷۹۶، ۷۹۷، ۷۹۸، ۷۹۹، ۸۰۰، ۸۰۱، ۸۰۲، ۸۰۳، ۸۰۴، ۸۰۵، ۸۰۶، ۸۰۷، ۸۰۸، ۸۰۹، ۸۱۰، ۸۱۱، ۸۱۲، ۸۱۳، ۸۱۴، ۸۱۵، ۸۱۶، ۸۱۷، ۸۱۸، ۸۱۹، ۸۲۰، ۸۲۱، ۸۲۲، ۸۲۳، ۸۲۴، ۸۲۵، ۸۲۶، ۸۲۷، ۸۲۸، ۸۲۹، ۸۳۰، ۸۳۱، ۸۳۲، ۸۳۳، ۸۳۴، ۸۳۵، ۸۳۶، ۸۳۷، ۸۳۸، ۸۳۹، ۸۴۰، ۸۴۱، ۸۴۲، ۸۴۳، ۸۴۴، ۸۴۵، ۸۴۶، ۸۴۷، ۸۴۸، ۸۴۹، ۸۵۰، ۸۵۱، ۸۵۲، ۸۵۳، ۸۵۴، ۸۵۵، ۸۵۶، ۸۵۷، ۸۵۸، ۸۵۹، ۸۶۰، ۸۶۱، ۸۶۲، ۸۶۳، ۸۶۴، ۸۶۵، ۸۶۶، ۸۶۷، ۸۶۸، ۸۶۹، ۸۷۰، ۸۷۱، ۸۷۲، ۸۷۳، ۸۷۴، ۸۷۵، ۸۷۶، ۸۷۷، ۸۷۸، ۸۷۹، ۸۸۰، ۸۸۱، ۸۸۲، ۸۸۳، ۸۸۴، ۸۸۵، ۸۸۶، ۸۸۷، ۸۸۸، ۸۸۹، ۸۹۰، ۸۹۱، ۸۹۲، ۸۹۳، ۸۹۴، ۸۹۵، ۸۹۶، ۸۹۷، ۸۹۸، ۸۹۹، ۹۰۰، ۹۰۱، ۹۰۲، ۹۰۳، ۹۰۴، ۹۰۵، ۹۰۶، ۹۰۷، ۹۰۸، ۹۰۹، ۹۱۰، ۹۱۱، ۹۱۲، ۹۱۳، ۹۱۴، ۹۱۵، ۹۱۶، ۹۱۷، ۹۱۸، ۹۱۹، ۹۲۰، ۹۲۱، ۹۲۲، ۹۲۳، ۹۲۴، ۹۲۵، ۹۲۶، ۹۲۷، ۹۲۸، ۹۲۹، ۹۳۰، ۹۳۱، ۹۳۲، ۹۳۳، ۹۳۴، ۹۳۵، ۹۳۶، ۹۳۷، ۹۳۸، ۹۳۹، ۹۴۰، ۹۴۱، ۹۴۲، ۹۴۳، ۹۴۴، ۹۴۵، ۹۴۶، ۹۴۷، ۹۴۸، ۹۴۹، ۹۵۰، ۹۵۱، ۹۵۲، ۹۵۳، ۹۵۴، ۹۵۵، ۹۵۶، ۹۵۷، ۹۵۸، ۹۵۹، ۹۶۰، ۹۶۱، ۹۶۲، ۹۶۳، ۹۶۴، ۹۶۵، ۹۶۶، ۹۶۷، ۹۶۸، ۹۶۹، ۹۷۰، ۹۷۱، ۹۷۲، ۹۷۳، ۹۷۴، ۹۷۵، ۹۷۶، ۹۷۷، ۹۷۸، ۹۷۹، ۹۸۰، ۹۸۱، ۹۸۲، ۹۸۳، ۹۸۴، ۹۸۵، ۹۸۶، ۹۸۷، ۹۸۸، ۹۸۹، ۹۹۰، ۹۹۱، ۹۹۲، ۹۹۳، ۹۹۴، ۹۹۵، ۹۹۶، ۹۹۷، ۹۹۸، ۹۹۹، ۱۰۰۰، ۱۰۰۱، ۱۰۰۲، ۱۰۰۳، ۱۰۰۴، ۱۰۰۵، ۱۰۰۶، ۱۰۰۷، ۱۰۰۸، ۱۰۰۹، ۱۰۱۰، ۱۰۱۱، ۱۰۱۲، ۱۰۱۳، ۱۰۱۴، ۱۰۱۵، ۱۰۱۶، ۱۰۱۷، ۱۰۱۸، ۱۰۱۹، ۱۰۲۰، ۱۰۲۱، ۱۰۲۲، ۱۰۲۳، ۱۰۲۴، ۱۰۲۵، ۱۰۲۶، ۱۰۲۷، ۱۰۲۸، ۱۰۲۹، ۱۰۳۰، ۱۰۳۱، ۱۰۳۲، ۱۰۳۳، ۱۰۳۴، ۱۰۳۵، ۱۰۳۶، ۱۰۳۷، ۱۰۳۸، ۱۰۳۹، ۱۰۴۰، ۱۰۴۱، ۱۰۴۲، ۱۰۴۳، ۱۰۴۴، ۱۰۴۵، ۱۰۴۶، ۱۰۴۷، ۱۰۴۸، ۱۰۴۹، ۱۰۵۰، ۱۰۵۱، ۱۰۵۲، ۱۰۵۳، ۱۰۵۴، ۱۰۵۵، ۱۰۵۶، ۱۰۵۷، ۱۰۵۸، ۱۰۵۹، ۱۰۶۰، ۱۰۶۱، ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۶، ۱۰۶۷، ۱۰۶۸، ۱۰۶۹، ۱۰۷۰، ۱۰۷۱، ۱۰۷۲، ۱۰۷۳، ۱۰۷۴، ۱۰۷۵، ۱۰۷۶، ۱۰۷۷، ۱۰۷۸، ۱۰۷۹، ۱۰۸۰، ۱۰۸۱، ۱۰۸۲، ۱۰۸۳، ۱۰۸۴، ۱۰۸۵، ۱۰۸۶، ۱۰۸۷، ۱۰۸۸، ۱۰۸۹، ۱۰۹۰، ۱۰۹۱، ۱۰۹۲، ۱۰۹۳، ۱۰۹۴، ۱۰۹۵، ۱۰۹۶، ۱۰۹۷، ۱۰۹۸، ۱۰۹۹، ۱۱۰۰، ۱۱۰۱، ۱۱۰۲، ۱۱۰۳، ۱۱۰۴، ۱۱۰۵، ۱۱۰۶، ۱۱۰۷، ۱۱۰۸، ۱۱۰۹، ۱۱۱۰، ۱۱۱۱، ۱۱۱۲، ۱۱۱۳، ۱۱۱۴، ۱۱۱۵، ۱۱۱۶، ۱۱۱۷، ۱۱۱۸، ۱۱۱۹، ۱۱۲۰، ۱۱۲۱، ۱۱۲۲، ۱۱۲۳، ۱۱۲۴، ۱۱۲۵، ۱۱۲۶، ۱۱۲۷، ۱۱۲۸، ۱۱۲۹، ۱۱۳۰، ۱۱۳۱، ۱۱۳۲، ۱۱۳۳، ۱۱۳۴، ۱۱۳۵، ۱۱۳۶، ۱۱۳۷، ۱۱۳۸، ۱۱۳۹، ۱۱۴۰، ۱۱۴۱، ۱۱۴۲، ۱۱۴۳، ۱۱۴۴، ۱۱۴۵، ۱۱۴۶، ۱۱۴۷، ۱۱۴۸، ۱۱۴۹، ۱۱۵۰، ۱۱۵۱، ۱۱۵۲، ۱۱۵۳، ۱۱۵۴، ۱۱۵۵، ۱۱۵۶، ۱۱۵۷، ۱۱۵۸، ۱۱۵۹، ۱۱۶۰، ۱۱۶۱، ۱۱۶۲، ۱۱۶۳، ۱۱۶۴، ۱۱۶۵، ۱۱۶۶، ۱۱۶۷، ۱۱۶۸، ۱۱۶۹، ۱۱۷۰، ۱۱۷۱، ۱۱۷۲، ۱۱۷۳، ۱۱۷۴، ۱۱۷۵، ۱۱۷۶، ۱۱۷۷، ۱۱۷۸، ۱۱۷۹، ۱۱۸۰، ۱۱۸۱، ۱۱۸۲، ۱۱۸۳، ۱۱۸۴، ۱۱۸۵، ۱۱۸۶، ۱۱۸۷، ۱۱۸۸، ۱۱۸۹، ۱۱۹۰، ۱۱۹۱، ۱۱۹۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۴، ۱۱۹۵، ۱۱۹۶، ۱۱۹۷، ۱۱۹۸، ۱۱۹۹، ۱۲۰۰، ۱۲۰۱، ۱۲۰۲، ۱۲۰۳، ۱۲۰۴، ۱۲۰۵، ۱۲۰۶، ۱۲۰۷، ۱۲۰۸، ۱۲۰۹، ۱۲۱۰، ۱۲۱۱، ۱۲۱۲، ۱۲۱۳، ۱۲۱۴، ۱۲۱۵، ۱۲۱۶، ۱۲۱۷، ۱۲۱۸، ۱۲۱۹، ۱۲۲۰، ۱۲۲۱، ۱۲۲۲، ۱۲۲۳، ۱۲۲۴، ۱۲۲۵، ۱۲۲۶، ۱۲۲۷، ۱۲۲۸، ۱۲۲۹، ۱۲۳۰، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۳، ۱۲۳۴، ۱۲۳۵، ۱۲۳۶، ۱۲۳۷، ۱۲۳۸، ۱۲۳۹، ۱۲۴۰، ۱۲۴۱، ۱۲۴۲، ۱۲۴۳، ۱۲۴۴، ۱۲۴۵، ۱۲۴۶، ۱۲۴۷، ۱۲۴۸، ۱۲۴۹، ۱۲۵۰، ۱۲۵۱، ۱۲۵۲، ۱۲۵۳، ۱۲۵۴، ۱۲۵۵، ۱۲۵۶، ۱۲۵۷، ۱۲۵۸، ۱۲۵۹، ۱۲۶۰، ۱۲۶۱، ۱۲۶۲، ۱۲۶۳، ۱۲۶۴، ۱۲۶۵، ۱۲۶۶، ۱۲۶۷، ۱۲۶۸، ۱۲۶۹، ۱۲۷۰، ۱۲۷۱، ۱۲۷۲، ۱۲۷۳، ۱۲۷۴، ۱۲۷۵، ۱۲۷۶، ۱۲۷۷، ۱۲۷۸، ۱۲۷۹، ۱۲۸۰، ۱۲۸۱، ۱۲۸۲، ۱۲۸۳، ۱۲۸۴، ۱۲۸۵، ۱۲۸۶، ۱۲۸۷، ۱۲۸۸، ۱۲۸۹، ۱۲۹۰، ۱۲۹۱، ۱۲۹۲، ۱۲۹۳، ۱۲۹۴، ۱۲۹۵، ۱۲۹۶، ۱۲۹۷، ۱۲۹۸، ۱۲۹۹، ۱۳۰۰، ۱۳۰۱، ۱۳۰۲، ۱۳۰۳، ۱۳۰۴، ۱۳۰۵، ۱۳۰۶، ۱۳۰۷، ۱۳۰۸، ۱۳۰۹، ۱۳۱۰، ۱۳۱۱، ۱۳۱۲، ۱۳۱۳، ۱۳۱۴، ۱۳۱۵، ۱۳۱۶، ۱۳۱۷، ۱۳۱۸، ۱۳۱۹، ۱۳۲۰، ۱۳۲۱، ۱۳۲۲، ۱۳۲۳، ۱۳۲۴، ۱۳۲۵، ۱۳۲۶، ۱۳۲۷، ۱۳۲۸، ۱۳۲۹، ۱۳۳۰، ۱۳۳۱، ۱۳۳۲، ۱۳۳۳، ۱۳۳۴، ۱۳۳۵، ۱۳۳۶، ۱۳۳۷، ۱۳۳۸، ۱۳۳۹، ۱۳۴۰، ۱۳۴۱، ۱۳۴۲، ۱۳۴۳، ۱۳۴۴، ۱۳۴۵، ۱۳۴۶، ۱۳۴۷، ۱۳۴۸، ۱۳۴۹، ۱۳۵۰، ۱۳۵۱، ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵، ۱۳۵۶، ۱۳۵۷، ۱۳۵۸، ۱۳۵۹، ۱۳۶۰، ۱۳۶۱، ۱۳۶۲، ۱۳۶۳، ۱۳۶۴، ۱۳۶۵، ۱۳۶۶، ۱۳۶۷، ۱۳۶۸، ۱۳۶۹، ۱۳۷۰، ۱۳۷۱، ۱۳۷۲، ۱۳۷۳، ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۱، ۱۳۸۲، ۱۳۸۳، ۱۳۸۴، ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، ۱۳۹۱، ۱۳۹۲، ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰، ۱۴۰۱، ۱۴۰۲، ۱۴۰۳، ۱۴۰۴، ۱۴۰۵، ۱۴۰۶، ۱۴۰۷، ۱۴۰۸، ۱۴۰۹، ۱۴۱۰، ۱۴۱۱، ۱۴۱۲، ۱۴۱۳، ۱۴۱۴، ۱۴۱۵، ۱۴۱۶، ۱۴۱۷، ۱۴۱۸، ۱۴۱۹، ۱۴۲۰، ۱۴۲۱، ۱۴۲۲، ۱۴۲۳، ۱۴۲۴، ۱۴۲۵، ۱۴۲۶، ۱۴۲۷، ۱۴۲۸، ۱۴۲۹، ۱۴۳۰، ۱۴۳۱، ۱۴۳۲، ۱۴۳۳، ۱۴۳۴، ۱۴۳۵، ۱۴۳۶، ۱۴۳۷، ۱۴۳۸، ۱۴۳۹، ۱۴۴۰، ۱۴۴۱، ۱۴۴۲، ۱۴۴۳، ۱۴۴۴، ۱۴۴۵، ۱۴۴۶، ۱۴۴۷، ۱۴۴۸، ۱۴۴۹، ۱۴۵۰، ۱۴۵۱، ۱۴۵۲، ۱۴۵۳، ۱۴۵۴، ۱۴۵۵، ۱۴۵۶، ۱۴۵۷، ۱۴۵۸، ۱۴۵۹، ۱۴۶۰، ۱۴۶۱، ۱۴۶۲، ۱۴۶۳، ۱۴۶۴، ۱۴۶۵، ۱۴۶۶، ۱۴۶۷، ۱۴۶۸، ۱۴۶۹، ۱۴۷۰، ۱۴۷۱، ۱۴۷۲، ۱۴۷۳، ۱۴۷۴، ۱۴۷۵، ۱۴۷۶، ۱۴۷۷، ۱۴۷۸، ۱۴۷۹، ۱۴۸۰، ۱۴۸۱، ۱۴۸۲، ۱۴۸۳، ۱۴۸۴، ۱۴۸۵، ۱۴۸۶، ۱۴۸۷، ۱۴۸۸، ۱۴۸۹، ۱۴۹۰، ۱۴۹۱، ۱۴۹۲، ۱۴۹۳، ۱۴۹۴، ۱۴۹۵، ۱۴۹۶، ۱۴۹۷، ۱۴۹۸، ۱۴۹۹، ۱۵۰۰، ۱۵۰۱، ۱۵۰۲، ۱۵۰۳، ۱۵۰۴، ۱۵۰۵، ۱۵۰۶، ۱۵۰۷، ۱۵۰۸، ۱۵۰۹، ۱۵۱۰، ۱۵۱۱، ۱۵۱۲، ۱۵۱۳، ۱۵۱۴، ۱۵۱۵، ۱۵۱۶، ۱۵۱۷، ۱۵۱۸، ۱۵۱۹، ۱۵۲۰، ۱۵۲۱، ۱۵۲۲، ۱۵۲۳، ۱۵۲۴، ۱۵۲۵، ۱۵۲۶، ۱۵۲۷، ۱۵۲۸، ۱۵۲۹، ۱۵۳۰، ۱۵۳۱، ۱۵۳۲، ۱۵۳۳، ۱۵۳۴، ۱۵۳۵، ۱۵۳۶، ۱۵۳۷، ۱۵۳۸، ۱۵۳۹، ۱۵۴۰، ۱۵۴۱، ۱۵۴

باسادانهري عيراقى، له مادده (٨١) تاكو ماددهى (٨٤) دا تهرخانگرددوو
بؤ سزادانى سهريووسهري رۆژنامه پان بهريرسى لابهرد پان يووسهري بابتهى
تاوانكارى بؤ نمو تاوانهه بلاموكردنهمود كه له ريگاي رۆژنامهوه نهمجام دهرين.
ههروهها بؤ سزادانى نمو كهمهى كه كتيبىك پان وئهمهك پان ههر
شيوازينكى تهرى رادهربرين بئ له دهرهوه دهمبينى كه له كرنسى تاواندا
بهكارهاتوووه. ههروهها له حالتهى ديارنهبوونى نمو كهمهى كه نهم شتانهى له
دهرهوه هيناوه. فرۆشيار و بلاوكهروههكهى لهگهل نمو كهمهى كه له ديواريشى
داوه سزابار كردوووه.

ههروهها نهوهشى دياركردوووه كه وهرگيرانى بابتهكه ها وهرگيرانى
لهسهر جاوهههكى تهرى ناوهوه پان دهرهوى ولات بهريرسىباريتى بلاوكرنهوه
رهش ناكاتهوهوه ههردهمبينى.

ههروهها بهريارى داوه، نهگهر حوكمى دادگا به تۆمهتبار كردن له
گهورههكتينى كه له ريگاي رۆژنامهوه نهمجام درابنت دهرچوو نمو دادگا بؤى
هههه ههرمان بدات به راگرتى رۆژنامهكه بؤ ماوههكه كه له سى مانگ زياتر
نههيت.

ههروهها باسادانهري عيراقى، له مادده/ ٥٦ تاكو ١٧٠ بؤ ديارگردينى
نمو كردداره تاوانكارپانه تهرخان كردوووه كه له ريگاي بلاوكرنهوهوه دزى
ناسايشى ولات دهرين.

ههروهها له مادده/ ٢١١ نا بلاوكرنهوهى هههوالى درۆ پان دهنوووسى
دهسكرد و ساختههكارى كه به درۆ درابيته پان كهمينىك به تاوان داناهه نهگهر
هاتوو بيهته هۆى شيواندنى ناسايشى گهتى پان زبان گههاندن به بهرزدوهندى
گهتى.

ههروهها له مادده/ ٢١٢ دا هاندانى خهلكى بؤ نهمجامدانى كهمتى
كونتن پان دزين پان تينكدان پان سووتان پان ههر كهتينيكى تر كه بيهته هۆى
شيواندنى ناسايشى گهتى به تاوان داناهه ههتا نهگهرهاتوو نهم هاندانهش هيج
ناكاميكنى بههيت.

بهمگهوه. بهلام نهگهر هاتوو سزای کردوهوکه له ههر پاسایهکی دیکه تونستر بوو. لهو حالتهدا جوکهگانی نهو پاسایهکی دوابی دهسهین.

ههروهها پاسای سهندیگای رۆژنامهنووسانی غیراهی زماره (۱۷۸)ی سالی ۱۹۶۹ی ههموارکراو. له ماددهی (۲۵)دا. کۆمهتیک کردوهی دهنیشان کردوو. که نهجامدنیاپ لهلاپهن رۆژنامهنووسوه. بهرهرسیارپهیمتی تاوانکاری و پیشهپیان ئی دهکهوئتهوه.

ههروهها پاسای مافی دهنری غیراهی زماره (۲)ی سالی ۱۹۷۱ له ماددهی (۲۵)دا نهو کردارنهی دیارکردوه که نهجامدنیاپ به تاوانی تمقلینکردن دادهنریت. ههروهها سزاگهی دیارکردوه (").

نهمو. پاسادهنری ههریمی کوردستان. سههریای نهوی همندیک نهرکی خستۆته نهمتۆی رۆژنامهنووس له ماددهی (۲۰)ی پاسای سهندیگای رۆژنامهنووسانی کوردستان ژماره (۴)ی سالی ۱۹۹۸ و ماددهی (۹)ی پاسای جاپهممی زماره (۱۰)ی سالی ۱۹۹۲ی ههموارکراو داها تووه کهجی سزا تاوانکارییهگانی دهنیشان نهمکردوه. بۆیه دهین بگهرنیتهمه بۆ نهما گشتیهگانی پاسای سزادانی زماره (۱۱)ی سالی ۱۹۶۹ی ههموارکراو پاسای مافی دهنری ژماره (۲)ی سالی ۱۹۷۱. که دوو پاسای بهرگاران له ههریمی کوردستانی غیراقتا.

پاسای سزادانی غیراهی ژماره (۱۱)ی سالی ۱۹۶۹ ماددهی (۲۳) (۱۳۶)ی بۆ تاوانگانی تانهوتهمهرو جوئینیدان (جرام السب والنف) تهرخانکردوه. چونکه نهم دوو تاوانه زۆر بیک دهن و ههردووکیان دهینه مایه ناووناوبانگ زپانند و لهگهاردگرنی شهرفو گهرامتی نهوکهسهی که تاوانهگهی دهرهق دهکری. ههروهها لهو تاواننمن که له ینگای قسه یان وینه یان نووسینهوه نهجام دهنرین و بۆ توونگرنی سزاگهشیان مهرحه به ینگاهک له ینگاهگانی ناشکرای نهجامدراپیت. بهلام سههریای نهمه. لهرووی بایمتی خستنمهالهکهوه (موضوع الاسناد) لهیهگتر جیاوازن. لهکاتیکنا بابتهی خستنمهالهکه له تاوانی

۲- بۆ زهناری زهاتر لهم بارههوه. بروهه (کمال سعدي مصطفي): حق الملكية الادبية والفنية في القانون العراقي والقانون، سههریای پشوو. ل ۸۲ یه داوه.

تانهوتهشهردا "رووداوینکی دیارپکراوه" کهچی له تاوانی جوینبیداندا " رووداوینکی نادیارپکراوه به شیوههک له شیوهگان شهرهفو گرامت له کهدار دهکات " "

جینی سه رنجه، نه م حیواوزیهی نیوان تاوانی تانهوتهشهر و تاوانی جوینبیدان وایکردوود که تاوانی یهکه م ترسناکتر بیت نه تاوانی دوووم. چونکه خهک زیاتر باور بهو رووداوود دیارپکراوانه ددکهن که دراوسهتهپال کسانیک بهک رووداوود گشتیهگان، چونکه مزهصدی بووسی همدنیک بهلگه ددکهن له دانهبالی نهو رووداوانهدا. لهکاتیکدا له حالتی جوینبیداندا زیاتر بونهوه ددجن که دانهبالی نهو رووداوانه گوزارشت له رق وکیسه بکات. نه م حیواوزیهش وایکردوود که سزای تاوانی تانهوتهشهر له سزای جوینبیدان فورستر بیت. ههروها هویهگانی ریگاییدنیشیان لهیمکتر حیواوز بیت.

یاسادامیری فهرنسی، له پاسای رۆژنامهگهزی سالی ۱۸۸۱دا له بابی جوارمدا لهزیر ناوونیشانی "تهو کهتنو گهوره کهمتانهی که له ریگای رۆژنامهگهزیموه پان ههر ریگایهکتری بلاوگردهنموه روودومدن" له مادده (۲۹) ۲۵) دا جوگمهگانی نهو دوو تاوانهی دهقنووسکردووه.

بهلام یاسادامیری میری، لهحیاتی نهوهی له بابی جوارددو له کتینی دوومدا دهقنووسی بکات. که تایبته بهم کهتنانهی که نه ریگای رۆژنامهگهزی و ههر ریگایهکتری بلاوگردهنموه نهرخانکراود. له بابی ههوتهمی کتینی سیهمددا لهزیر ناوونیشانی "تانهوتهشهر و جوینبیدان و ناشرهگونی نهینی" له مادده (۲۰۲ ۲۱) نهو تاوانهی ریگخستووو.

۴ - د. محمود نجیب حسنی، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الأشخاص، منشورات دار النهضة العربية، مطبعة جامعة القاهرة وکتاب الجامعی، القاهرة، ۱۹۷۸، ل ۵۰۶، ههروها پروانه مصطلی مجدی هرجه، التعلیق علی قانون العقوبات فی ضوء الفقه والقضاء - القسم الخاص، الکتاب الثالث، ط/۱، منشورات منشأة المعارف بالاسکندرية، ۱۹۸۸، ل ۵۵.

نەمەو لەبەر نەو دی تاوانەکانی ڕۆژنامەگەری ھەرچە لە نێزاسی
کۆمەڵایەتی و ڕامیاری دەولەت دەکەن بەم شیوەی کە لە ناگامی بلاوگر نەمەو لە
چابکراوی خولمکیدا روودەدەن و لەم حالەتەدا تاوانەکانی ڕۆژنامەگەری
لەوانەبە کارپەرەییان لە تاوانەکانی تری پاسا گشتییەکانی تر زیاترین، چونکە
زووتر و خێراتر بلاو دەبێتەمەو.

بۆیە تاوانەکانی ڕۆژنامەگەری لەرووی ڕاپەڵەکانییەمەو نەو
بەنجینەیی کە حوکمی بەرێر سیاری تێیە یاساییەکی دەکەن. بایەندی ھەندیک
بەنجینەیی پاسایی و حوکمی تاپەتین و جیاواریان ھەبە لەگەڵ تاوانەکانی تر بەر
لە پاسکردنی تاوانەکانی بوختان بیکردن و جۆننیدان، لە خواردود لە سن خالدا
بە کورتی تیشک دەخەنە سەر بیناسە و سرونست و ڕاپەڵەکانی تاوانەکانی
ڕۆژنامەگەری.

٤ - پیناسەى تاوانەکانى رۆژنامەگەرى (٥)

زۆریەى یاساگانى سزادان و یاساگانى رۆژنامەگەرى و جابەمەنى بایەخیان بە پیناسەى تاوانەکانى رۆژنامەگەرى نەداو^٥، چونکە یاسادانەر ھەرچەند ھەول و تەقەلا بۆ ئەم پیناسەکردنە بىدات، ھەر پیناسەیمکى ناتەواو دەھىندت و ماھىبەتتى تاوانەکانى رۆژنامەگەرى و راپەتەکانى بەتەواوتى تىندا بەرچەسە ناکات، بۆنە یاسازانان چەندىن پیناسەى جیاجیایان بۆ تاوانەکانى رۆژنامەگەرى دانابو سەرمەى جیاباوشیان لەو پیناسانەدا، کە چى لە ناوەرۆکدا یەك دەگرنەو.

ھەندىکیان پیناسەى دھەم و دەلین: ((تاوانەکانى رۆژنامەگەرى بىرتین لەو جۆرە تاوانانەى گە پەيوەندىیان بە ھزرو باوېرو مەزھېو بىرنسېپەگان یەھەموو جۆرو شێووکاتیانەو ھەمە، جا تەو بىرنسېپانە چ رامبارى بىن یان ئابوورى یان کۆمەلایەتى پانىش ھەلسەنى بىن))^٦.

٥ - ئەم بابەتە لە بىنەرمەدا بەشىکە لە تىزى دکتورانەگەم بە ناوونیشانى ((جوارجیوى یاسای نازانى رۆژنامەگەرى لە کوردستانى عێراقدا)) کە پىشکەش کۆلیژى یاسا و نەیارى گراو لە ٢٠٠٢/٦/٢٨ بۆ ھەرگرتنى بىروانامەى دکتورا لە یاسا.

٦ - یاسدانەرى عێراقى یەگژگە لەواتەى گە پیناسەى تاوانەکانى رۆژنامەگەرى نەگروو ھەمە لە ماددە (٨١)ى یاسا سزادندا ئىکتىفای بە ناوونیشانى ((بەرپىسارىتتى لە تاوانەکانى پلاوکرئەو ھە)) گروو بىن نەو پیناسەى ئەم تاوانانە بکاتە تەنانت وائى زاووى پلاوکرئەوئى نەارنەگروو ھەروھو ئۆزىکتر لە باسکردنى بەرپىسارىتتى تاوانکاریدا باس دەکرى.

٧ - د.عبدالله اسماعيل البستاني، حربة الصحافة في العراق، ط١، منشورات جمعية بيروت الامة، مطبعة الرابطة، بغداد، ل١٦٣.

ھەروەھا ياسازنى ھەردىنسى پروھيسۇر بۇرگىن پىنئاسەى دىككات و دەلن :
(تاونمگانى رۇژنامەگەرى بىرىتىن لەو تاونانەى گە پەھوفىلىيان بە
بەگارھىناتى راگەپاندىن بە شىۋەيەكى خراب ھەبە))^{۱۸}.

ھەروەھا ھەندىكى تىرىش پىنئاسەى نەكەن و دەلن : ((تاونمگانى
بلاوگرىنەوہ لەو تاونانەن گە لە رېگای ھۆكارمگانى راگەپاننەموو لە ناكامى
بەگارھىناتى نازادى راگەپاندىن بە شىۋەيەكى خراب روودەمدەن))^{۱۹}.

لەم پىنئاسەى سەروەدا بۆمان دەردەكەوئ. گە، پىنئاسەى
يەكەمیان تەنھا باسى ناومرۇكى بلاوگرىنەموى كرىوود. بىن ئەودى باسى نەوہ
بكات گە نەو ھزرو باوۋرەنە بەگارھىنانىكى خرابى نازادى بىر وراى لەخۇ گرتوود،
ھەروەھا بىمىن ئەودى نەو ھۆكارانەش دەسنیشان بكات گە رېنگىبىت بەھۆپانەوہ
تاونمگانى رۇژنامەگەرى روویدەن

ھەروەھا، سەبارەت بە پىنئاسەى دووھەمىشيان، پوون و ناشكرا نىبە
نەویش ھەروەكو پىنئاسەى بىشوو بەلای ناومرۇكى نەو تاونانەو نەو
ھۆكارانەشدا نەچووە گە بەھۆپانەوہ نەنجام دەدرىن.

دەتوانىن بلىن، پىنئاسەى سىيەم، ھەرچەندە تايبەتە بە تاونمگانى
بلاوگرىنەوہ بەلام خۇىلەخۇيدا تاونەگانى رۇژنامەگەرىش دەگرىتەوود، چوئكە
رۇژنامەگەرى كەنالىكە لە كەنالىگانى بلاوگرىنەموو تاونمگانى رۇژنامەگەرىش
لە ناكامى بەگارھىناتى نازادى رۇژنامەگەرى لە رېگای رۇژنامەگەرىيەوہ بە
شىۋەيەكى خراب روودەمدەن. لە ھەردوو پىنئاسەگانى تر باشترە چوئكە زۇرسەى
رېگەزگانى تاونمگانى رۇژنامەگەرى لەخۇ گرتوود.

-
- ۸ - د. لطيفة حميد محمد : جرائم النشر في التشريع العراقي، رساله مقدمه الى كلية
القانون ، جامعه بغداد كجزو من مذكرات نيل شهادة الدكتوراه في القانون
الجنائليعام ۱۹۹۹ ، ۵۱.
- ۹ - د. ابراهيم اللطواني ، قانون الاعلام، ۱/۱، منشورات جامعه بغداد، مطبعة وزارة
الاقواف والشؤون المدنية، بغداد، ۱۹۸۶ ، ۲۰۱.

۲ - سروشتى تاوانەكانى رۇزنامەگەرى

پاسازانان بېرورپايان لەباردى سروشتى تاوانەكانى رۇزنامەگەرىپەوۋە لىك جىياوازە، ھىندىكىيان دەللىن^{۱۰}، تاوانەكانى رۇزنامەگەرى تاوانىكى ناسابىن ودىكو گىشت تاوانەكانى تىرى پاساى گىشتى و جىياوازيپيان لەگەل تاوانەكانى تىرى پاساى گىشتى تەنھا لە رووى نەو ھۆكارانەوۋىپە كە نەو تاوانانەى بىن نەنجام دددرتت و جىياوازيپيان ھەپە لەگەل نەو ھۆكارانەى كە تاوانەكانى تىرى بىن نەنجام دددرتت. بۇ نەوونە، رۇزنامەو گۇفارو نىزگەو نەلەھزىپۇن و نىنتەرنىت، بۇ نەنجام دانى نەم تاوانانە، شىۋىتى شىرو تىرو خەنجىرو جەھۇو ددمانجەو تىمىنگو كەرىستەكانى تر ددگرنەوۋە

نەو پاسازانانە بىنيان واپە، نەو ھۆكارانەى كە نەو تاوانانەى بىن نەنجام دددرتت، ھىچ لە سروشتى نەو تاوانانە ناگۇرپت، تەنھا نەوۋىدد نەبىت، بەگارىھىنانى نەم ھۆكارانە لە سەبانىنى سزانا بە زەرفىكى توند (ظرف مستد) داددەرنىت^{۱۱}.

بەرى نەو پاسازانانە، ياسا ھىندىك كىردەوۋى بە تاوان داناوو سزاشى بۇ داناوو، لە كاتىكدا نەنجامىنى نەو كىردارانە لە رىنگاى رۇزنامەگەرىپەوۋە بىت

۱۰ - د.ابراھىم العالوۋى ، قانون الاعلام، سەرچاۋى پىشوو، ۲۰۱۱.

۱۱ - پاساى سزادىنى عىراقى لە بېرگەى پەكەمى ماددى (۱۳۲)دا بلاوگىرنەوۋى بوختانپىكرىنى لە چاپمەنئىدا بە زەرفىكى توند داناوو لە سەبانىنى سزى تاوانەكانى بوختانپىكرىندا.

ھەرۋەھا پاساى سزادىنى مىسرەش لە ماددى (۲۰۷)دا نەنجامدانى بوختانپىكرىن (فئەى) لە رىنگاى بلاوگىرنەوۋە لە پەكك لە رۇزنامەگان بان چاپمەنئىپەكاندا بە زەرفىكى توند داناوو بۇسەبانىنى سزى تاوانەكانى بوختانپىكرىن.

یان له ږنگای هر نامرازنکی تری بلا وگرښه وود بیت. له سه پامدنی سزادا، نه زده ږنگی توند دادندریت^{۱۲}.

سبارت به پابندبوونی نه و تاوانانه به همدنیک حوکم و منه می تابستی. نه و پاسازانانه دهلین، نمه نهوه تاگه به منیت که نابی نه و تاوانانه پابندی همدنیک حوکمی تابستی بن که زور یان که م جیواوزی بیان له گم له نه و حوکمانه دا همدنیک که تاوانه کانی تری پاسای گشتی پابندی جوونه.

همدنیک پاسازانی تریش همدنیک^{۱۳}. دهلین. تاوانه کانی پوژنامه گم سرونستیکی تابسته تیان هبه. چونکه تمنا له ږنگای کردارنکی ماددیه وود روونادن. به لکو له ناکامی بلا وگرښه وی بیرو او هرز به بیازنکی خرابه وود وو دودس

نیمه پیمان وایه. تاوانه کانی پوژنامه گم جیواوزیه مکی زوریان له گم له تاوانه کانی تری پاسای گشتی هیه و جیواوزیه تانها نه و نامرازانه دا نیه که نه و تاوانانه ی بن له منجم ددریت له چاو تاوانه کانی تری پاسای گشتی. به لکو له جیواوزی سروشت و ناکامه کانیاندايه. بؤ دموونه. تاوانه کانی پوژنامه گم به پنهوانه ی تاوانه کانی تری پاسای گشتی هیج ناکامیکی ماددی راسته و خوږیان ن ناگه و پته ووه له دستدرنیزیکردنه سهر نیعتباری نه دمی و ناشکرکردنی نه پنی و چه و اشه کردن و هاندان به ولواوه. مه گم به دمگمن نه گینا په چاوی زیاتریان ن ناگری. بویه به تاوانی تابستی دادندرین و جیواوزیه بیان له گم له تاوانه کانی تر هیه و نه م جیواوزیه م ده گم پته ووه بؤ جیواوزی سروشتی نه و تاوانانه له چاو تاوانه کانی تر.

بویه. جوته دهره وی همدنیک پاسادانهر له بنه ما گشتیه کان (القواعد العامه ی تاوانه کانی پاسای گشتی. له ږنگه ستنی تاوانه کانی چاپه مهنی و

۱۲ - هره وکو پاسادانهری غیرایش له پاسای سزادنی ژماره (۱۱۱) ی سالی ۱۹۶۹ هه مواریکراودا نه م ږنگایه گرتوتیمبر.

۱۳ - د. شریف کاملو، د. عمر سالم، پروانه د. لطیفه، جرائم النشر فی التشریح العراقی، سمرچاوه ی پښوو، ل ۵۷.

پۇۋنامەگەرىھداو خۇبەستىنەمۇھىيان بە ھەندىك بىنەماى تاپىمى شتىكى ئاسايىبە، بەلكو سىروشتى ئەو تاوانانە دەپسەپىنىن و ئەو ياسادانەرەنە مەبىستىيان بوو، واز لەو بىنەما گىشتىيانە بەپىنن. بۇھمووتە، ھەندىك لەو ياسادانەرەنە لەو بىنەماگىشتىبە دەردەچن كە دەلىق. دادگای تاوانى كەتن (جىنەھ) دادگایمكى تاپىتمەننە بە ئەمەشاگردنى كېشمەكانى تاوانى كەتن. بۇبە، لە ياساگانىيائدا، دادگای تاوانى گەورەكەتنەگان (جىنايات) تاپىتمەننە دەگەن بە ئەمەشاگردنى ئەو تاوانە كەتنەمى كە لە پىگای بلاوگردنەو پۇۋنامەگەرىھە روودەن^(۹).

۱۴ - پروانە دەقى ماددە(۲۱۵)ى ياساى (الاجراءات الجنائية) ى مىسىرى ژمارە (۵۰)ى سالى ۱۹۵۰ كە تىپادا ھاتوو: ((دادگای جوزلى (جزلي) ھوكسى ھەر كىرەركىك دەكات كە بەپىنى ياسا بە سەرىپىچى يان كەتن (جىنەھ) داندىرىق، تەنھا ئەو كەتنانە نەبىت كە لە پىگای پۇۋنامەگەرىھە روودەن ...)). ھەرۇھا لە ماددى (۲۱۶)ى ھەمان ياسادا ھاتوو: ((دادگای كەتنە گەورەكان (الجنايات) ھوكسى ھەر كىرەركىك دەكات كە بەپىنى ياسا بە گەورەكەتنە داندىراو ھەرۇھا ئەو كەتنانەش كە لە پىگای پۇۋنامەگەرىھە روودەن)).

ياسادانەرى ھەرقىسى پەكلا كىرەنەمى ئەو سەرىپىچىيانە كە لە پىگای پۇۋنامەگەرىھە روودەن كىرەنە دەسەلاتى دادگای كەتن(جىنەھ) تەنھا ئەو سەرىپىچىيانە نەبىت كە بىرى غەرىمەگەھان كەمە پانىش ئەو ھالەتەن كە لە ماددى (۲۲)دا نامازەھىيان بىن كىرەنە ئەمەش دەقەكەپەتى بە زمانى ھەرقىسى ۱

((Article 23

Modifié par Loi 85-1317 13 Décembre 1985 art 18-I JORF 24
décembre 1985.

Seront punis comme complices d'une action qualifiée crime ou délit ceux qui, soit par des discours, cris ou menaces proférés dans des lieux ou réunions publiques, soit par des écrits, imprimés, dessins, gravures, peintures, emblèmes, images ou tout autre support de

که‌واته، نه‌و پاساډانمرانه‌ی که له تاوانه‌ګانې چاپه‌معنی‌و رۆژنامه‌ګهریدا رېښکاپان به (التوقیف الاحتیاطی) نه‌داوه^{۱۱}. یاخود نه‌و تاوانا‌میان هم‌موو له دوو‌نۆی پاسای چاپه‌معنی‌ی پان رۆژنامه‌ګهریدا کو‌ګردۆته‌وه^{۱۲}. لمیر تابه‌تمه‌ندی نه‌و تاوانانه‌مه‌یان کردوو‌و مصیبتیان بپوه له تاوانه‌ګانې تری پاسای ګنتی جی‌پان بکه‌نه‌و.

l'écrit, de la parole ou de l'image vendus ou distribués, mis en vente ou exposés dans des lieux ou réunions publics, soit par des placards ou des affiches exposés au regard du public, soit par tout moyen de communication audiovisuelle, auront directement provoqué l'auteur ou les auteurs à commettre ladite action, si la provocation a été suivie d'effet .

Cette disposition sera également applicable lorsque la provocation n'aura été suivie que d'une tentative de crime))prévne par l'article 2 du code pénal

پاساډانمری لوبنانی، جیاواز له پاساډانمری میسری و فهرنسی، له برګمې په‌کمی مادده (۲۸)ی پاسای ژماره (۳۲۰)ی سالی ۱۹۹۴د دسه‌لانی په‌کلا‌ګرڼه‌وی ګنت تاوانه‌ګانې چاپه‌معنی‌و رۆژنامه‌ګمری داوخته دادګای ټپه‌لچوونه‌وه به پله‌ی په‌کم (معکمة الاستئناف بالدرجة الأولى) به مهرچنک نه‌و حوکمانه له لایمن دادګای به‌پاچوونه‌وه (معکمة التمهین) تممشا بگرڼه‌وه. که تممش ده‌مکه‌میتي : ((دادګای ټپه‌لچوونه‌وه به پله‌ی په‌کم تممشای ګنت نه‌و کیشانه ده‌کات که به‌پوه‌نچیان به تاوانه‌ګانې چاپه‌معنی‌یه‌وه هم‌په‌و حوکمه‌ګانیش له‌لایمن دادګای به‌پاچوونه‌وه وک لایمنیکی ټپه‌لچوونه‌وه تممشا ده‌ګرڼه‌وه (...)).

۱۵ . بپروته برګمې دوهمی مادده(۲۸)ی پاسای لوبنانی ژماره (۳۲۰)ی سالی ۱۹۹۴ که تممش ده‌مکه‌میتي ، ((له تاوانه‌ګانې چاپه‌معنی‌دا رېښکاپان به (التوقیف الاحتیاطی) نادریت)).

۱۶ . بپروته پاسای چاپه‌معنی‌ لوبنانی سالی ۱۹۶۲ی هم‌موارکراو له مادده‌ی (۱)هوه تاکو مادده‌ی (۲۷) که به‌پنځی مرسومی پاسای ژماره (۱۰۴)ی سالی ۱۹۷۷ وک به‌دیلټک بۆ مادده‌ی (۵۰) تاکو مادده (۷۰)ی نه‌و پاسایه دمرچوو‌و به مرسومی پاسای ژماره

بۆيە دەلتىين. لادانى ھەندىك ياسادانەر لە ھەندىك بىنەماى شىۋىدىي
 (قواعد شكلية) پان بىنەماى بابەتى (قواعد موضوعية) سىمارەت بە ھەندىك لە
 تاوانەگانى رۇژنامەگەرى. يان كۆكرىنەھودى نەمۇ تاوانانە لە دوونتۇيى ياساى
 چاپەمىنى رۇژنامەگەرىدا ھەروھدا رېگانەدانىان نە (التوقيف الاحتياطي) لە
 تاوانەگانى رۇژنامەگەرىدا نەوھ دەگمەنى كە نەمۇ تاوانانە سرونىتىكى تايبەتتايان
 ھەمىو لە تاوانەگاسى تىرى ياساى گىشى جىاواژن

بۇ زىھاتر روونكرىنەمۇ. تەگمەرىنىتو لە رووى رايەلەكانەمۇ سەبرى
 تاوانە ناسايەكانى ياساى گىشى بىكەين. دەبىين. لە رووى رايەلى شەرعىيەود بۇ
 تاوانە ناسايەكانو تاوانە سەربازىيەكان دەبىش كراون. بىمۇ بىيەى تاوانە
 ناسايەكان لە ياساى سزادان و ياساگانى تىرى ئەواوگەر دەقنوس كراون و تاوانە
 سەربازىيەگانىش لە ياساى سزادانى سەربازىدا دەقنوس كراون^{۱۳} كەواتە
 دەكرئ نەمۇ تاوانانەى لە ياساى رۇژنامەگەرىدا دەقنوس دەكرئ. بىيان بلىين
 تاوانەگانى رۇژنامەگەرى. ھەروھدا لە رووى رايەلى مەعنىەويشەود بۇ تاوانە بە
 ئەنقەستەگان (الجرام العمدية) و تاوانە فائەنقەستەگان (الجرام غير العمدية)

(۸۹)ى سالى ۱۹۹۱ و (۲۲۰)ى سالى ۱۹۹۴يىش ھەموار كراو. بۇ زانىارى زىھاتر بىروانە
 عادل بطرس ، قانون الاعلام، الجزء الثالث، مطابع الطفالي، بيروت-لبنان، ۱۹۹۵، ل ۱۶۲
 بەدواو.

ھەروھدا ياسادانەرى فەردىسى لە ياساى رۇژنامەگەرى سالى ۱۸۸۱
 ھەموار كراودا بابى جوارەمى لەژنەر ناوونەشانى ((نەمۇ تاوانانەى لە رېگاي
 رۇژنامەگەرى پان ھەر ھۆكارىكى تىرى بلاوكرىنەمۇ نەنجام دەدرين - DES
 CRIMES ET DELITS COMIS PAR LA VOIE DE LA PRESSE OU PAR
 (TOUT AUTRE MOYEN DE PUBLICATION.)) لە ماددى (۲۲) تاكو ماددى

(۱۶) بۇ نەم مەبەستە تەرخان كرددو.

۱۷. د.علي حسين الخلف و سلطان عبدالقادر الشاوي ، للباديه العامة في قانون العقوبات،
 مطابع الرسالة، الكويت، ۱۹۸۲، ۳۲.

دایهش گراون^{۱۴}. له کاتیکیدا، تاوانه گانی رۆژنامه گمیری به زۆری تاوانی به نهقمهستن و به دهگمهن به ههله رووهدهن. چونکه رایه ئی ماددی بۆ هاتنه دی بهر برسیستی تاوانکاری له تاوانانهدا، بئس نیه، بهلگو بۆ هاتنه دی نه م بهر برسیاری تیهه دهبی مهبستی تاوانکاریش ههین که رایه ئی معنهوی نیشان ددهات. ههروهها نه تاوانانه به بیجهوانه ئی تاوانناساییه گان. له ناگامی کۆمهله کرداریکی ههزییهوه روو ددهن نهک ماددی. بۆیه ناگامه کانیشتیان به زۆری له سههرا لایه نه ههزی و معنهوییه گانهوه دهبی نهک ئسته ماددییه گان ههروهها له رووی جووری نهو زانانهش که لیبیان ددهمونهوه، بسان لهگه ئ تاوانه ناساییه گان جیاوازیان ههیه، چونکه به زۆری زبانی معنهویان ئ ددهمویتهوه. ههتئ حار نهی که به شیوهیهکی لوهکی زبانی ماددییان ئ ددهمویتهوه، وهک تانهدان له وگهلبههله و خزمهتگوزارییه ئی که کۆمبانیایهک پێشگه ئی جهماوهر ددهات، ئهگه ئا راستهوه خۆ زبانی ماددییان ئ ناکهوه ئتهوه.

له کۆتاییدا، به دنیاییهوه ده ئین، تاوانه گانی رۆژنامه گمیری له بهر نهو تابهتمه ئنیتییهی هههتی به تاوانی تابهتمی دادهدرین. ههه بهم بۆنهیهوه داوا له یاسادانهری هههزی گورستان ددههین. له بێناو ردهخساندنی دهرقه ئتیکی زیاتر بۆ رۆژنامه نووسان و نازادکره ئی رۆژنامه گمیری لهو کۆتو بهندانه ئی که دهبه ناستهنگ له بهر ده میدا، نه م تابهتمه ئنیتییه له یاسای جاپه مه ئیدا له بهر جباو بگریته و سزا نازادی سنه گان له جوار جیوهیهکی زۆر تهسکنا به ئنیتییهوه له حیاتی نهوه جهخت له سههرا غه رانهی دارایی و ههردیوی زبانی لیکهوتوو بکاتهوه.

۱۴. د. علي حسين الخلف و سلطان عبدالقادر الشاوي، المبادئ العامة في قانون العقوبات،

مطبعة الرسالة، الكويت، ۱۹۸۲، ج ۲، ۲۲۴.

۲ رایه له‌کانی تاوانه‌کانی رۆژنامه‌گماری (ارکان جرانم الصحافه)

به‌شێوه‌یه‌کی گشتی تاوان دوو رایه‌لی هه‌یه^{۱۹} که بریتین له رایه‌لی ماددی Element Materiel و رایه‌لی معنه‌وی Element Moral^{۲۰} مه‌م رایه‌لانه‌ش دوتری. رایه‌له گشتیه‌کانی تاوان^{۲۱}. به‌لام نه‌و تا‌مته‌منه‌یه‌ی که گشت تاوانه‌کانی رۆژنامه‌گماری به‌یه‌که‌ود کۆده‌کاته‌ود. بره‌تییه له رایه‌لی به‌نا‌تکرای. که به‌رای نێمه رایه‌لنکی نیزه‌یه‌یه. بۆیه نێمه پشگری نه‌و بۆجوونه ناکه‌ین که رایه‌لی به‌نا‌تکرای له تاوانه‌دا به به‌منیک له رایه‌لی ماددی ده‌زانی له به‌رنه‌ود هه‌لوسته‌یه‌ک له‌سه‌ر نه‌و رایه‌له گشتیه‌یه ده‌که‌ین که هاوبه‌ستن له نیوان تاوانه‌کانی رۆژنامه‌گماری و تاوانه‌کاتی تر‌دا. نینجا به خه‌ستی

۱۹ بروه‌نه ده‌خه‌ری عبدالرزاق العدیثی ، شرح قانون العقوبات، القسم العام، مطبعة اوقسیت الزمان، بغداد، ۱۹۹۲، ل ۱۳۷ ب‌مه‌واوه.

۲۰ هه‌ندئ پاسازان په‌یمان وایه تاوان سێ رایه‌لی گشتی هه‌یه که بریتین له رایه‌لی پاسایی و رایه‌لی ماددی و رایه‌لی معنه‌وی بروه‌نه ده‌.علی حسین الخلف و سلطان عبدالقادر الشاوی ، للمبادیه العامة في قانون العقوبات، سمرجاوه‌ی په‌شوو، ل ۱۳۷-۱۳۸، به‌لام پاسای سزادانی عه‌یرانی له کتابی به‌که‌م، بابی سه‌یه‌م، فه‌سلی سه‌یه‌مه‌دا له مادده‌ی (۲۸ ۲۸)دا نهمی په‌کلاکر دۆته‌وه‌و به دوو په‌یملی دناوه، رایه‌لی ماددی و رایه‌لی معنه‌وی.

۲۱ بۆیه په‌یمان ده‌وتری رایه‌له گشتیه‌کانی تاوان، چونکه گشت تاوانیک سێ ده‌رهاوێشتن (بدون استثناء) ده‌گرته‌وه‌و به‌لام نه‌گه‌ر تا به‌ت به‌وون به تاوانیکی ده‌پاریکراو، له‌و حاله‌مه‌دا بیی ده‌وتری رایه‌له تا به‌ته‌یه‌کانی تاوان و تا به‌ت ده‌بن به تاوانیکی ده‌پاریکراو وه‌ک تاوانی مزین و تاوانی نادمه‌سپاکی و.... هه‌تد بروه‌نه ده‌.علی حسین الخلف و سلطان عبدالقادر الشاوی ، للمبادیه العامة في قانون العقوبات، مطبعة الرسالة، الكويت، ۱۹۸۲، ل ۱۳۷.

له راپه‌لی بمانشکراپی ده‌کۆلینه‌وه، چونکه نهم راپه‌له له تاوانمکانی رۆژنامه‌گماریدا به خه‌سه‌نتیکی سه‌ره‌کی دادنه‌دریت.

له خواره‌وه له سه‌ن خالدا باسی نهم راپه‌لانه له پاسای سزادانی عیراقی و په‌راورددا ده‌که‌مین به‌وسه‌په‌فته‌ی که پاسایه‌کی به‌ره‌کاره له هه‌ره‌می کوردستانی عیراقدا :

یه‌که‌م راپه‌لی ماددی

پاسای سزادان له‌سه‌ر به‌رنه‌سیبکی گریگ دامه‌زراود. نه‌ویش نه‌ویه. ته‌نها به‌رکردنه‌وه و به‌ریاری ناوناخ (القرار الکامن فی النفس) له نه‌جامدانی تاوان به‌ تاوان دانانه‌دری مه‌گه‌ر نهم به‌رکردنه‌ویه له هه‌واره‌یه‌کی ماددی و هه‌سته‌تیکراوه‌وه به‌رحه‌سته‌ به‌نت که پیتی ده‌وتی راپه‌لی ماددی تاوان^(١). نهمه‌وه پاسازانی تاوانکاری (الفقه الجنائي) له‌سه‌ر به‌رنه‌سیب^(٢) هیچ تاوانیک به‌هه‌ن ره‌فتاری ماددی رووفادات^(٣) رینگه‌وتوون.

به‌یگومان نهمه‌ش له‌که‌ل به‌رنه‌سیبکی تری هاوچه‌ش ده‌گه‌ن. نه‌ویش به‌رگرتنه له ژبانی تاکه‌گه‌س. واته ده‌هین واز له تاکه‌گه‌س به‌هیندري به‌ر له جی ده‌گه‌ته‌وه و باوه‌ری به‌جی هه‌یه‌و نابی پاسا سزای به‌سه‌ردا به‌هه‌ینن مه‌گه‌ر نه‌و به‌روباوه‌ردی که پاسا ره‌فیدگه‌ته‌وه و سه‌ره‌شتیکی ماددی هه‌سته‌تیکرا و ده‌رگرت.

نهمه‌ش نه‌وه ده‌گه‌یه‌ن. نه‌و هه‌وا و ناوات و ناره‌زو و بیرو هه‌زانه‌ی که له‌ها و مینشکیدا ده‌خولینه‌وه به‌ راپه‌لی ماددی دانانه‌درین هه‌تا نه‌گۆزین به‌ جالاکیه‌کی ماددی هه‌سته‌تیکرا و له واقعه‌دا. له‌م بازیه‌وه پاسای سزادانی عیراق به‌نیه‌سی راپه‌لی ماددی تاوان ده‌کات و ده‌لی : ((راپه‌لی ماددی تاوان به‌هه‌تیه له ره‌فتاریکی تاوانکاری له کردنی کرداریک پان نه‌کردنی کرداریک که پاسا هه‌ره‌مانی به‌تیکردوه))^(٤).

٢٢ - د. محمد زکی ابو عامر : قانون العقوبات اللبناني - القسم العام، الدار الجامعية

للطباعة والنشر، بيروت، ١٩٨١، ل. ٢٥.

٢٢ - بروهه ماده‌ی (٢٨) له پاسای سزادانی عیراقی.

نمگردنمودی نمو زاسپارییه جهوتانهی که له رژژنامهدا بلاوگر اونهمود. هرودها بلاونهکردنمودی بیدواداجوونی نمو بابهتاسه لهلایس خاومسکامیان سان نهوکسانهی بمیوهندان بیومههمیه. تاوانیکی نیگهتیه^(۳۷).

هرودها له تاوانی جوینیداندا، رفتاری تاوانکاری له ناگامی ناوژرفندن و هستریندارگردنی تاوان دهرهفکراو (الجنسی علیه) دیتهدی. بؤموونه، رژژنامهونوسیک یهکئیک به برنده یان به گمزهل دهنی.

هرودها له تاوانهکاتی ناشکرکردنی نهینیدا، رفتاری تاوانکاری له ناگامی ناشکرکردنی نمو زاسپارییه نهینیانموه دیتهدی که بهیوهندان به کاروباری سربازی و سیاستی ولاتموه همیه.

۳۷ نهگهرهات و وهلامهکه گمبشته رژژنامهکهو هه موو معرجهکانی بامتی و شیوهی تیدابوو. دهیی بلاوی بکاتموو بؤی نییه بلاوی نهکاتموو وژی لئیهینن، نهگینا به نهنجامدیری تاوانی نمکردن و وژلئیهینانی بلاوگردنمودی وهلام دابعدنریت. برونه دهقی ماده (۲۸)ی پاسای دهسهلاتی رژژنامهگهری سپری ژماره (۹۶)ی سالی ۱۹۹۶ نههش دهفکمهتی ((اذا لم يتم التصحيح في المدة المحددة في المادة ۳۴ من هذا القانون يعاقب المعتنق عن نشره بالعيب مدة لا تقل عن ثلاثة اشهر وبغرامة لا تقل عن الف جنيه ولا تجاوز اربعة الاف جنيه او باحلك هاتين العقوبتين ...)).

هرودها دهقی ماده (۱۲)ی پاسای رژژنامهگهری ههرفنسی که نههش دهفکمهتی:

Article 13

Modifié par Ordonnance 2000-916 19 Septembre 2000 art 3 JORF
22 septembre 2000 en vigueur le 1er janvier 2002.

Le directeur de la publication sera tenu d'insérer dans les trois jours de leur réception, les réponses de toute personne nommée ou désignée dans le journal ou écrit périodique quotidien sous peine de 3750 euros d'amende sans préjudice des autres peines et dommages-intérêts auxquels l'article pourrait donner lieu .

بەربەرسىيارچىتى تاونكارى ھەر نىتەدى، چونكە، نەو بەرپەرسىيارچىتىيە لەگەل ھەلە (خەل) بە بوون و بە نەبوون دەخولنئەوود^(۱۱).

۲ پەيوەندى ھۆكارى

مەمەست لە پەيوەندى ھۆكارى وەك رەگەزىك لە رەگەزەكانى راپەلى ماددى تاوانى رۇزنامەگەرى، نەو پەيوەندىيەيە كە رەقتارى تاوانكارى و نەجامە زىانە خەشەكەى بەيەكەوود دەبەستىتەوود، بە چەشنىك نەوود بەسەلئىن كە نەو رەقتارە تاوانكارىيەى رووى داوود بۇتە ھۆى روودانى تەنجامە زىانە خەشەكە^(۱۲).

ھەندى جار زىاتر لە ھۆكارىك بۇ روودانى نامانجى تاوانكارى لەگەل رەقتارى تاوانكاردا بەشدارى دەگەل. لەو ھالەتەندا گەرقەمان بۇ نىتە رەنگاۋە، نەويش نەويە، ئايا بەشدارىگەرنى نەو ھۆكارانە بەيەكەوود، پەيوەندى ھۆكارى ناھىلى يانىش وەكو خۇى دەپھىلئەتەوود؟

ياسازانى و دادگەرى (الفقه والقضاء) بۇ چارەسەرگەرنى نەم كىشەيە، چەند تىۋرىكىان داناود، لەوانە تىۋرى ھۆكارى گونجاو (السبب الملائم) و تىۋرى ھاۋسەنگى ھۆكارەكان (تعادل الاسباب)^(۱۳). ياسادانەرى غىراقى بۇ بەدەر خەستىنى

۲۹ - بۇ زىيارى زىاتر لەم بارچەموە بېروانە (د. مصطفى ابراهيم الزلي) موانع المسؤولية الجنائية في الشريعة الاسلامية والتشريعات الجزائية العربية، ۱/۷، منشورات الدر الجامعية للطباعة والنشر والترجمة، بغداد، ۲۰۰۲، ل. ۳۰۲.

۳۰ - د. حسين خلف و سلطان عبدالقادر الشاوي، المبادئ العامة في قانون العقوبات، سەرچاۋى پېشوو، ل. ۱۴۱.

۳۱ - بۇ ئاۋەم رۇكى نەم تىۋرانە بېروانە (د.غضري عبدالرزاق صليبي الحديثي) : شرح قانون العقوبات - القسم العام، سەرچاۋى پېشوو، ل. ۱۹۸ بەدوۋود، ھەروەھا د.حسين خلف و سلطان عبدالقادر الشاوي، المبادئ العامة في قانون العقوبات، سەرچاۋى پېشوو، ل. ۱۴۲ بەدوۋاۋە.

په پوهندی هؤکاری له نیوان رهفتاری تاوانکاری و نهجای تاوانکاریدا کاری به نیوژی هاوسهنگی هؤکارمکان کردووه^(۳۳).

بهم بینه نمو گهسی تاوانیکی رۆزنامگیری نهجام دمدات، لیبوسینهوی پاسای لهگهل دگریت، نهمگر بیت و نمو تاوانهی نهجام داود، به تنها له تاوامی رهفتارد تاوانکاریهکی نمو رووی سمدای، سملکو بیشتر یان دواتر یان دهمودست هؤتر همیوویت و بهنداریان له روودانی کردیت.

دووهم رایهلی معنهوی

لهو کاتمی رایهلی مادی رهمزده ماددیهکی تاوان لهخؤ دگریت، رایهلی معنهویش رهمزه دموونیپهگانی تاوان لهخؤ دگریت. چونکه تاوان بهتمنا قوماریهکی مادی نیه، بیکهاتن له کارو ناگامهکانی، بهلکو قوماریهکی دموونیش بهیکهاتووه له رهمزه دموونیهگان و بیی دهوتری رایهلی معنهوی^(۳۴).

چا بهپوهنسی دموونی له نیوان تاوانکار (الجانی) و نمو رهمزه ماددیه نارهولپانه به پهکیک لهم دوو شیویه خؤی دنوینی، یان له شیوی مهبستی تاوانکاری (القصد الجرمی) یان له شیوی ههلهی نامههست (الخطا غیر العمدی)^(۳۵).

۳۳ - برونه دهقی ماده (۳۹)ی پاسای سزادانی عهزالی.

۳۴ - د.حسین خلف و سلطان عبدالقادر الشاوی : للمادیه العامة فی قانون العقوبات، سمرجاوهی پشوو، له ۱۴۸.

۳۵ - مهبستی تاوانکاری رۆژیکی گرنه دهینی له روودانی بهرپرستی تاوانکاریدا، لهکاتیکدا له رووی هوکمدان به ههمووکر دنهوهدا له بهرپرستی شارستانیدا نهم رۆله نابینیت.

جا له بهر نهوهی تاوانه گانی رۆژنامه گهری به گشتی تاوانی بهمنه منستن^{۲۶} بۆیه به دهگهن بيشیینی دهکری نهو تاوانانه له رینگای هه لهی نامه بهستوه رووبهین. به لگه تاوانکار بهزۆری و پستو نارهزۆوی خۆی ناراسته دهگات بۆ به دهیانی تاوانه گهی. بۆیه لهو تاواناندا، مهبستی تاوانکاری رابه لهی مهبستی دهفۆنین. جا له بهر نهوه، له خوارهوه تمنها یاسی مهبستی تاوانکاری دهگهن.

یاسازانی موسلمان بیناسهی مهبستی تاوانکاری یار کردووه دهلین: ((مهبستی تاوانکاری برهتیه له کردنی کارێک یان نه کردنی، ههروهها رازه بوون بهو ناگامانهی لهی دهگهوته وه))^{۲۷}.

(نۆرتلانیش) ی یاسازان بیناسهی مهبستی تاوانکاری کردووه دهلین: ((مهبستی تاوانکاری برهتیه له ناراسته کردنی کارێک یان نه کردنی بۆ هیناندهی نهو ئامانجه زهانی به خهشی که تاوانی ئی پیکهت))^{۲۸}.

ههروهها یاسادانهری عیراقیش بیناسهی کردووه دهلین: ((مهبستی تاوانکاری برهتیه له ناراسته کردنی و پستو نارهزۆوی تاوانکار بۆ ئهنجامدانی نهو کارهی تاوانی ئی پیکهت به مهبستی به دهیانی نهنجامی نهو تاوانه که رووهداوه یان ههر ئهنجامیکی تاوانکاری تر))^{۲۹}.

۲۵ - چونکه تاوانکار لهو تاواناندا بهته نهگهست دسترزی دهگاته سهر نهو مافو بهرز ههوه به یانهی یاسا دهیانهاریزی جا ج هی کهسان بهت یان هی که مهل. ههندی جار نه بهت که له ناگامی هه له بهکی چه به مهبستی هه رووبهین بن نهوهی رۆژنامه نووسگه دهستی تیدا هه بهت.

۳۶ - د. احمد الاشهب: المسؤولية الجنائية في الشريعة الاسلامية والقوانين الوضعية، منشورات جمعية الدعوة الاسلامية العالمية، ۱/ط، بنغازي، ۱۹۹۸، ل. ۷۹.

۳۷ - برونه د. احمد الاشهب: المسؤولية الجنائية في الشريعة الاسلامية والقوانين الوضعية، هه مان سهر جا وه، ل. ۷۹.

۲۸ - برونه بهر گهی (۱) ی ماده (۲۲) ی یاسای سزادانی عیراقی (ماره ۱۱۱) ی سالی ۱۹۶۹ هه مواری گراوه.

لەم دەقەدا بۆمان دەردەگه‌وئێ که چه‌مکی مەبەستی تاوانکاری نەوه
 دەگه‌به‌نێ که تاوانکار ناگاداری نەوه رەگه‌زانیه که تاوانی ئێ هێکنه‌ت. هه‌روه‌ها
 وێست و نازم‌زووی خۆشی ناراسته‌ گه‌ردوود بۆ هینانه‌دی قبوولکرسی نەوه
 رەگه‌زانه. هه‌رچهنده نەوه هۆبه‌ی پالی به تاوانکاروود ناوه بۆ پیکانی تاوانه‌که‌ی
 به‌شیک نیه له رەگه‌زگانی مەبەستی تاوانکاری. به‌لام له هه‌ندی تاواندا نرخ بۆ
 نەوه هۆبه داده‌درئێ که پالی به تاوانکاروود ماود بۆ نه‌تجامدانی تاوانه‌که‌ی و
 ده‌یته به‌شیکیش له مەبەستی تاوانکاری و بێی ده‌وترئێ مەبەستی تابه‌ستی
 (القصد الخاص)^{٢٧}

که‌واته. مەبەسته گه‌شیه‌که‌ی تاوانکاری (القصد الجرمي العام) مه‌رجه
 بۆ بووی گشت تاوانه‌گانی رۆژنامه‌گه‌ری و له زۆربه‌ی نەوه تاوانانه‌دا نەوه‌نده
 وازده‌هێنرئێ. به‌لام هه‌ندی‌جار یاسادانه‌ر هه‌ندی لهو تاوانانه به‌وه مەبەسته
 ده‌ستیه‌تیه‌وه که تاوانکار هه‌ولی بۆ داوه پان نەوه هۆبه‌ی که پالی بێوه ناوه بۆ
 گه‌ردنی تاوانه‌که^{٢٨}

بۆدوونه. تاوانی بلاوگه‌رینه‌وه‌ی نەوه گاروبارانه. که مەبەسته له
 بلاوگه‌رینه‌وه‌ی‌بانا. گارتیکه‌ردن بێت له دادوه‌رو شایه‌ته‌کان هه‌روه‌گو له مادده
 (٢٣٥)ی یاسای سزادانی عێراقیدا هاتوه که نه‌مەش ده‌قه‌که‌به‌تی : ((نەوه که‌سه‌ی
 به به‌گه‌یک له رێگاگانی ناشکرایی گاروبارێک بلاوبکاته‌وه له‌وانه‌بێ کار له‌وه
 دادوه‌رانه بکات که نه‌رکی به‌کلاگرینه‌وه‌ی کێشه‌یه‌کی به‌رزکراوه‌ی بۆ لایه‌شیک له
 لایه‌نه‌گانی دادگا هێ سببه‌ره‌یه‌ت پان کارمه‌ندانی دادگا پان فه‌رمانبه‌رانی
 لێکۆلینه‌وه‌ پان کارکردن له شاره‌زایان پان ناویژوانان (المحکمین) پان نەوه
 شایه‌تانه‌ی که داواپان لێده‌گرئێ لهو کێشه‌یه‌دا شایه‌تی به‌ن به‌ گه‌رتن بۆ

٢٧ - دله‌خري عبدالرزاق الهديتي : شرح هانون المقوبات القسم العام، القسم الخاص، ط١/١، مطبعة الزمان، بغداد، ١٩٩٦، ل٢٠٢.

٢٨ - بروه‌نه ماده‌ی (٢٨) له یاسای سزادانی عێراقی که نه‌مەش ده‌قه‌که‌به‌تی : ((باه‌خ
 به‌ هۆی گه‌ردنی تاوان نادرئێ مه‌گه‌ر پاسا بێهه‌وانه‌ی نەمه ده‌قنوووس بکات)).

ماوهپەك له ساڠك زياتر نمېن لمگەل غەراممەپەك له سەد دېنار زياتر نمېن پانېش به پەككښ له دوو سزابه سزا دهرئ)).

بەم شيوهيه. له تاوانمكاسي رۆژنامهگهريدا، نهگەر مەبەستى تاوانكارى به هەر دوو رەگەزمەكەيهوه - ناگادارى و نيراده (العلم والارادة) - هەبوو ماناي نومهيه رايەلى مەعنىهوى هاتۆته دىو نەركى سەلماندى نەمش دگهيوئته نەستۆى نەو دجەلاتەى كه تۆمەتەكه ناراسته دككاتو دجەبن نەو دادوهرى كه كيشەكه پەكلا دككاتوه بەلگەى بوونى مەبەستى تاوانكارى له لايەن تاوانكاروود بەدريخات نەگەر بيهوى حوكم به نيدانمكردنى بدات^{٤١}.

سنيەم رايەلى بەناشكرايى ركن العلانية

بە ناشكرايى (علانية) له روى زمانهوانيهوه واتاي بەدەر حەستو و بلاوگر دنهوه دگهيه نيت. بەلام لەرووى راراو بيهوه بە ماناي گهياندى زانبارى لەبارەى ريو داوئلك يان گەردارنك بە خەلك دمه خشيئ جا ج بەفسه بيئ يار بەكردار يان به نووسين پانيش بەهەر هۆكارى كترى گهياندى بيئ.

هەندى ياسازان بلاوگر دنهوه يان ناشكرايى له تاوانمكاسى رۆژنامهگەرى بە رايەلى مەحدى دادەنن بە بيانوى نەوى. گوايه بلاو بوونهوه هۆى سەردگيه له سەپاندى سزادا^{٤٢}.

٤١ - مجموعة احكام محكمة النقض المصرية، قرار رقم ١٥٥ في ١٢/٤/١٩٨٢، پروانه ميثم حنظل شريف : التنظيم الدستوري والقانوني لحرية الصحافة في العراق (دراسة مقارنة)، سمرجاولى پيشوو، ل١٢٢.

٤٢ - د. عبدالله اسماعيل البستاني، حرية الصحافة، سمرجاولى پيشوو، ل١٦٥، و د. محمد مەبەلدين عوض : العلانية في قانون العقوبات، مطبعة النصر، القاهرة، ١٩٥٥، ل٢، و ميثم حنظل شريف : التنظيم الدستوري والقانوني لحرية الصحافة، رسالة مقدمة الى كلية القانون جامعة بغداد كجزء من متطلبات نيل شهادة الماجستير في القانون لعام ١٩٩٩، النسخة المعدة للمناقشة، ل١١٧.

به‌لام همنه‌ئیکه‌تر به راپه‌ئیکه تایبته‌ی دادمنین و ده‌ئین پاسادانه‌ر
 گریه‌نامه‌ی کردووو به‌ نمبوونی نهم راپه‌له‌ تاوانی رۆژنامه‌گه‌ری. به‌و وصفه
 پاساییه‌ی که‌ بۆی گراوه. بوونی نیه^(۱۲). بیگومان، معترسیی تاوانه‌گانی
 رۆژنامه‌گه‌ری له‌سه‌ر به‌های بلاو به‌رژمونه‌یه‌ گشته‌یه‌گانی کۆمه‌ل و تاکه‌کس
 که‌ پاسا ده‌یانپارژیت، تمنیا خۆی له‌ نووسین و ته‌وانه‌ی له‌ خوگی نه‌ودانه
 نابینتیه‌وه. به‌لکو خۆی له‌ نه‌جامدانی نه‌و تاوانانه‌ به‌شێوه‌یه‌کی ناشکراوه
 ده‌بینتیه‌وه. بۆیه. ده‌توانین بلسین. کرداری نووسین له‌ تاوانه‌گانی
 رۆژنامه‌گه‌ریدا. راپه‌لی مادی ده‌نوئین. له‌کاتیکدا. کرداری بلاو کردنه‌وه. راپه‌لی
 تایبته‌ی ده‌نوئین و به‌ نمبوونی نه‌و راپه‌له‌ تاوانی رۆژنامه‌گه‌ری بوونی نییه.

نیمه‌ش پشگیری نه‌و راپه‌ ده‌گه‌ین و ده‌ئین. بلاو کردنه‌وه و ناشکرای
 له‌ تاوانه‌گانی رۆژنامه‌گه‌ریدا. راپه‌ئیکه‌ تایبته‌یه‌ له‌مه‌ال هه‌ردوو راپه‌لی مادی و
 معنه‌وه‌یدا به‌ نمبوونی نهم راپه‌له‌ تاوانه‌گانی رۆژنامه‌گه‌ری وه‌کو نه‌و وصفه‌ی
 بۆی گراوه‌ روونادات چونکه‌ بلاو کردنه‌وه و ناشکرای مه‌رجیکه‌ بنه‌رفته‌ بۆ
 سه‌پاندنی سزا له‌ تاوانه‌گانی رۆژنامه‌گه‌ریدا پاسا هیچ کارێکی به‌ هه‌رزو بیرووا
 نیه‌ هه‌رچه‌ندی زیان به‌خشیش بێت مه‌گه‌ر به‌ ناشکرا گوزارشتی ئی بکرت^(۱۳).
 بۆموونه، له‌ تاوانه‌گانی بوختانه‌پیکردندا که‌ له‌ بێگه‌ی یه‌که‌می ماده‌ی (۲۳) و
 تاوانه‌گانی ناشکراکردنی نه‌ینی که‌ له‌ بێگه‌ی یه‌که‌می ماده‌ی (۲۸) ی پاسای
 سزادانی عیراقیدا هاتوه‌وه، بلاو کردنه‌وه و ناشکرای راپه‌ئیکه‌ تایبته‌یه‌ له
 راپه‌له‌گانی نهم تاوانانه‌ له‌مه‌ال هه‌ردوو راپه‌لی مادی و معنه‌وه‌یدا به‌ نمبوونی
 نهم راپه‌له‌ تاوانی بوختانه‌پیکردنی ناشکرا و ناشکراکردنی نه‌ینی به‌گۆنهری نه‌و
 وصفه‌ی له‌ ده‌قی نه‌و دوو ماده‌یه‌دا بۆیان گراوه‌ روونادات. به‌لام نهم بنجینه‌یه
 ده‌هانیه‌. به‌لکو بلاو کردنه‌وه و ناشکرای له‌ هه‌ندێ تاواندا ته‌نها رۆلی
 تونکردنی سزا ده‌بینن هه‌رودو له‌ ماده‌ی (۲۴) ی پاسای سزادانی عیراقیدا

۱۲ - د. لطیفه‌ حمید محمد ، جرائم النشر فی التشريع العراقي، سهرجاهوی پشوو، ۱۹۷.
 ۱۳ - احمد امین بك ، شرح قانون العقوبات الاهلي، المجلد الاول، منشورات دار العربیة
 للموسوعات بیروت، ۱۹۸۲، ل ۱۵۶.

نەم رۆلەمى بېنىيود. نەمەم ھەمىنىك دەۋلەت لە پاساگانىاندا نەم ھۆكارانەپان دەمىنىشان كىردوۋە كە بە ھۆپانەۋە بىلۈكردنەۋەمۇ ناسكرابى نېتەدى.

پاسادانەرى مېسىرى لە ماددە (۱۷۱)ى پاساى سزادانى زمارە (۵۷)ى سالى ۱۹۲۸دا نەم ھۆكارانەمى دەمىنىشان كىردوۋەمۇ دەلىل : ((ھەرىمەنىك كەسنىك پان زىياتر لە كەسنىك بۇ كىردنى كەمىنىكى گەۋرە (جېنايەتتىك) پان كەمىنىك (جۈنەمەك) چ بە قە پان بە ھاۋاركرن پان بە كىردەمۇ پان بە نووسىن پان بە رەسم پان ھۆتۇ پان بە ھېما پان بە ھەر پىگاپەكىتر لە پىگاكانى ئاشكرادىن پان بە ھەر ھۆكارىكىتر لە ھۆكارەكانى ئاشكرابى ئىقرا بەكەت بە بەشدار دادەنرى لە كىردىن ، قىسكىردن ۋاۋاركرن بە ئاشكرا دادەنرى ئەگەرھاتوۋ بە بەگىك لە نامرازە مېگانىگەمگان لە دانېشتىنىك پان شوپىنىكى گىشتىدا كىرگىندرا ((.....))²⁵

لە دەقى ماددە (۱۷۱)دا بۇمان دەردەكەۋى كە پاسادانەرى مېسىرى سىن ھۆرە ھۆكارى بۇ گوزاشتكرن ۋ سى رىگانى بۇ بىلۈكردنەۋەمۇ ئاشكرادىن بە نەۋنە ھىناۋەتەۋە^(۲۶) نەمەنمان لە دەستەۋازى (بەھەر ھۆكارىك لە ھۆكارەكانى گوزاشتكرن) ۋ (بەھەر رىگاپەك لە رىگاكانى نواندىن) كە لە دەقى ماددەمى ناۋبىرادا ھاتوۋە بۇ دەردەكەۋى.

25 - نەم دەقى بەرامبەر دەقى ماددە (۲۰۹)ى پاساى سزادانى لوبنانىيە .

26 - ھەرچەنئە د.عبدالحمىد الشواربى پىنى ۋاپە پاسادانەرى مېسىرى نەم ھۆكارو رىگانەمى بە شىۋەمكى دىپارىكراۋ (حصرا) ھىناۋەتەۋە نەۋەك بە نەۋنەۋە لەم بارەھەۋە دەلىل : ((پاساى مېسىرى لە ماددەمى (۱۷۱)ى پاساى سزاداندا ۋەسىلەكانى ئاشكرادىن بە شىۋەمكى دىپارىكراۋ دەمىنىشان كىردوۋە)) بىروانە د.عبدالحمىد الشواربى : جرائم الصلابة والنشر، سەرچاۋەمى پىشۋو، ۱۸.

ههروهه پاسادانهری فهرنسی له پاسای رۆژنامهگماری سانی ۱۷۸۱ ههوارهگراودا له ماددهی (۳۳) ^(۱۷) دا هۆکارهکانی ناشکراکردنی به م سنیوهیهی خوارهوه دصنیشان کردوو

۱ قسهکردن و هاوارکردن و ههپشهکردن له کۆبوونهوه گشتیهکان و شوینه گشتیهکاندا.

۲ بلا و کردنهوه له ڕیگی نووسین و چاپمهنيه هروشهراودگان یان نهوانهی که بۆ هروستن و دابهشکردن له شوینه گشتیهکان و کۆبوونهوه گشتیهکاندا نهامهتس کراون

۳ بلا و کردنهوه له ڕیگی نهو ریکلامانهی که له شوینه گشتیهکاندا ههلهوهوسرین و نهامهتس دهکرین.

ههروهه پاسادانهری فهرنسی سهبارت به ههملیک تاوانی رۆژنامهگماری. وهک تاوانهکانی خهبرهفلنی به درۆ که له ماددهی (۳۷) ^(۱۸) دا

۱۷ بۆ دهقی ماددهی (۳۳) ی پاسای رۆژنامهگماری فهرنسی بیرهانه بڕگمێ (۲.۹.۲.۵) پهراویزی (۵۳۳) لهم تیزهدا.

۱۸ نههمش نهقهکهیمتی به زمانی فهرنسی :

Article 27

Modifié par Ordonnance 2000-916 19 Septembre 2000 art 3 JORF 22 septembre 2000 en vigueur le 1er janvier 2002.

La publication, la diffusion ou la reproduction, par quelque moyen que ce soit, de nouvelles fausses, de pièces fabriquées, falsifiées ou mensongèrement attribuées à des tiers lorsque, faite de mauvaise foi, elle aura troublé la paix publique, ou aura été susceptible de la troubler, sera punie d'une amende de 45000 euros.

Les mêmes faits seront punis 135000 euros d'amende, lorsque la publication, la diffusion ou la reproduction faite de mauvaise foi sera de nature à ébranler la discipline ou le moral des armées ou à entraver l'effort de guerre de la Nation.

هاتووو. ههرودها تاوانی نیهانه گرننی سهروگی ولاتو سهروگی حکومتو ووزیری دهرودی ولاته بیانییمکان که له ماددی (٣٦) "دا هاتووو ههرودها تاوانی تانوته شمردان لهو سههیر و ووزیرد موهودزانسهی که له لایهن حکومته گانیانموه بۆ راپه راندنی کاری نیداری و دیلۆماتی بۆ فهرمنا نیردراون که له ماددی (٣٧) "دا هاتووو. تهنها ههرحی بوونی رایهلی بهمانسکرای (علانیه)ی داناوه بعین تهودی نمو هوکارانه دسنیشان بکات که بههویانهوه بلاو کردنه و که ئهمنجام دهریت. نه مهش نهوه دهگه یه نیت که ناشکرای (علانیه) له تاوانانه دا له رنگای په کیک لهو هوکارانهی که له ماددی (٣٢) دا نامازدی بن

٤٩ - ئه مهش دههکه بهیتی به زمانی ههرفنسی :

Article 36

Modifié par Ordonnance 2000-916 19 Septembre 2000 art 3 JORF 22 septembre 2000 en vigueur le 1er janvier 2002.

L'offense commise publiquement envers les chefs d'États étrangers, les chefs de gouvernements étrangers et les ministres des affaires étrangères d'un gouvernement étranger sera punie d'une amende de 45000 euros.

٥٠ - ئه مهش دههکه بهیتی به زمانی ههرفنسی :

Article 37

Modifié par Ordonnance 2000-916 19 Septembre 2000 art 3 JORF 22 septembre 2000 en vigueur le 1er janvier 2002.

L'outrage commis publiquement envers les ambassadeurs et ministres plénipotentiaires, envoyés, chargés d'affaires ou autres agents diplomatiques accrédités près du gouvernement de la République, sera puni d'une amende de 45000 euros

کراود دېته دی. نه مهش خویله خویدا نهوه ددگمېنیت که ددقنوووسکردنی نهوه
هوکارانه له دووتوی ماددی ناوبراودا تمنها بیو دمونهیمو دمکری له ریگی
هوکاری ترېشوه بلاوگرخهوه نهنجام بدریت و ناسکرای بینهدی وگو به خشی
لاسکی و تهلغز یونی و نسته نیت.

به لام پاسادانهری غیراقتی. له برگی سیممی مادد (۱۹) ی پاسای
سزانداندا^{۱۲} بهم شیوچهی خواروود هوکارفکاسی بهناسکرای (وسائل العلانیة) ی
دسنیشان کردوود :

- ۱ کردوودو نیشارحت و جولانهوه
 - ۲ قسمکردن و هاوارکردن.
 - ۳ رۆزنامهگهری و چاپممنی.
 - ۴ بووسین و رسم و وینه و فلیم و نارم.
- هروهها نهو ریگایانهش که بهناسکرای یی دېتهدی. بهم شیوچهی خواروود
دسنیشان کردوود :

- ۱ ناسکرای کردوودو نیشارحت و جولانهوه (علانیة الاعمال والاشارات
والحرکات).
- ۲ ناسکرای قسمکردن و هاوارکردن (علانیة القول والاصیاح).
- ۳ ناسکرای بووسین و رسم و وینه و فلیم و نارم.

له ددقی مادد (۱۹) ی پاسای سزاداسی غیراقتی بیومان ددرددکھوی که
پاسادانهری غیراقتی له نامازکردن بهو هوکارانهی که له ریگایانهوه گوزارست
دکرنیت. هروهها نهو ریگایانهش که بهناسکرای (علانیة) ی یی بینهدی. ههمان
ریچکهی پاسادانهری میسری گرتوتهبهر.

۵۱ - شایمنی نامازمیکرنه، حوکهکمانی نهو پاسایه له ههومی گورستاندا کاریان
بینهکرنیت تمنها نهوانه نهمیت که دوی راپهپنی سالی ۱۹۹۱ داندراون پاخود
ههموارکراون. بویه سهارت به پاسکردنی راپملی ناسکرای له تاوانمکمانی
رۆزنامهگهریدا پشت به هومکمانی نهو پاسایه دهبهستین.

بەرای ئىمە، واجاگە ياسادانەرى عىراقى خۇى لە پىزگىرىنى نەو
 ھۆكارانەى گە گوزارشتىان بىن دەكرىت ھەروھەا نەو رىگاپانەش گە ناشكرىپان
 (علائىيە)ى بىن دىتەدى، دوور بختەووەو تەنھا مەرجى بوونى راپەلى بەناشكرىبى
 (علائىيە) دابىت، بىن نەووى نەو ھۆكارانە دەسنىشان بىكات گە بەھۆبانەوود
 بلاوكرىدەوودگە نەنجام دەكرىت بىان ناشكرا دەكرىت بىان بە راشكاوى بلى نەم
 نەوتانە وەگو نەونەى ناشكرىبى دىننەوود، چونگە نەمرؤ لەسايەى تەگنەلوژىبى
 نونوہ، دنيا زوو زوو داھىنانى نوئ لە بوارى گمىاندىن و رۇزنامەگەرىدا بەھۆبەوود
 دەبىنن، بە چەشنىك رىزكرىدى نەم وەسىلانە لە رووى براكتىكەوود ھىچ
 باھەخى نابىت.

بۇ ناشابوونى زىاتر بە تاوانەكانى بوختانپىكرىدن و جوئىنپىنن –
 تانەوتەشەر - (جرمية السبب والظن) گە بە گرىنگرىن تاوان دەمۇردىن لەو
 تاوانانەى گە لە رىنگاى رۇزنامەگەرىبەوود روودەدەن و تاگو نىستا لە ھەرىمى
 كوردستاندا، دەپان كىشە دزى رۇزنامەنووسان، سەبارەت بەو تاوانانە بۇ دانگاگان
 بەرز بۆتەوود، ھەروەگو دەسزانىن روودانى زۇربەى ئەو تاوانانە لەبەر
 لىكەالى تەبوونى رۇزنامەنووسان و ھاوالتىيانەوود نەزانىنى سنوورى ئازادىبى
 رۇزنامەگەرىبەوود روويان داوہ، بۆبە بە پىووستى دەزانىن لە خوارەوود لە دوو
 خالفا باسى ئەو تاوانانە و ھۆبەكانى رىگاپىدانىيان لە ياساى سزانىنى عىراقىدا
 بگمىن؛

بەگمە : تاوانى تانمۇ نەشەر (جريمه الغذف أو التشهير)

جون . نار . بيتنر لە بېناسەگردنى تانمۇتەشەردا دەلى: ((تانمۇتەشەر بېرىتىيە لە چاپکردنى بايەنتىك گە ناسنامەى گەسنىك دەسنىشان دەگات و ناوونابانگى لەگەدار دەگات. بە جەشنىك پروبەر ووى رەلنيوونەموو بەگمەزانين و نارەزاي دەگات لەلايەن خەلگەوه))^(۱۲)

هەرودها (د. محمود نجيب حسني) دەلى: ((بەو حالەتە دەوترى تانمۇتەشەر، گە گەسنىك بەشاکراو بەنمنقەست رووداوئىكى ديارهکراو بەداتەپال کەسنىکى ترهوه، بەجەشنىك ئەگەر بىت و دەرکەوئى ئەو رووداوو راستە، دەجىتەهۆى پروبەر ووبوونەهۆى ئەوکەسى گە رووداووگەى دراوتەپال. بۆ سزايەگى ياساي پاتيش بەگمەزانينى لەلايەن خەلگەوه))^(۱۳)

لەم دوو بېناسەمەى سەرودها بۆمان دەردەگەوئت. پەيودەنبيەگى بەهيز هەبە لە نيوان تاوانى بوختانپيکەردن و تاوانى تانمۇتەشەردا. بە جەشنىك هەندىک هەن. دەلئین: ((بوختانپيکەردن پەيوتەدبەمگى پتموو بەهيزى هەبە بە تانمۇتەشەرەو، ئەمە وای کردووہ گە هەردوو جەمگى بوختانپيکەردن و تانمۇتەشەر لە جياتى يەگەرى بەگاربەئیندريت. چونگە ئەوکەسى لە پەخشىکى رادبۆيى پا تەلفەزبۆنيدا، بوختانى بىن دەگريت، بەشيوەبەگى ئۆلۆماتىكى بەر تانمۇتەشەر دەگەوئت))^(۱۴)

شايەنى نامازبۆگردنە، ياسادانەرى و لاتانى عەرەبى و ياسادانەرى عىبراقيش، جياوازەيبان سەگردووہ لە نيوان تاوانى تانمۇتەشەر و تاوانى بوختانپيکەردنەدا، بۆبە هەر لەمیانى ياسکردنى تاوانى بوختانپيکەردنەدا. باسى تاوانى تانمۇتەشەريشيان کردووہ. بەلام، لە ولاتەبەگەرتوودەگاتى نەمەريکا و

۵۲ - جون . ار . بيتنر : مقدمة في الاتصال الجماهيري، ترجمة مركز الكتب الاردني، عمان، ۱۹۹۰، ل ۶۱۵.

۵۲ - د. محمود نجيب حسني، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الاشخاص، سەرچاوەى پيشوو، ل ۵۰۵.

۵۴ - جون . ار . بيتنر : مقدمة في الاتصال الجماهيري، سەرچاوەى پيشوو، ل ۶۱۵.

نينگلته رحدا، تاوانى تانموتشمهريان له تاوانى بوختانېيگردن جودا گردوتموودو به ياسايهكى تايمتى لمزير ناوى "ياساي تمشهر" ريكييانخستووو.

ياساي سزادانى غيرافى زماره (۱۱۳)ى سالى ۹۶۹ى همواركراو، ماددى (۱۳)ى بۇ تاوانى تانموتشمه نهرخانكردووو تياپدا دهلن: ((۱. تانموتشمه برهتيه له لكانتى پروداونكى دهاريكراو به كسپكوه به يمكڭ له ريگانكى ناشكراي به جهشنيك نهگهراتوو راست دهرجهيت يبيته مابهى پروبهروبوونهوى نهوكسهى كه تانموتشمه رهگه لئدراوه بۇ سزا يان بهگمزانينى له لاهمن هاو نيشتمانانينيوه.

نهوكسهى تانموتشمه له كسپك دهلن، به زيندانيكردن يان به غرامكردن يان به هردووكيان سزا دهلن، به لام نهگهراتوو تانموتشمه كه له ريگاي رۇژنامهگهري يان چاپمهنى يان به كڭ له ريگانكى راگه يانسنى ترهوه لهجامدرا، نهوا به بارودوخىكى توند داهلنرنت.

۲ له نهجامدهرى تانموتشمه قيوناكري بهلگه بۇ نهو پروداوانه بينيتوه كه داوتسه پال نهوكسهى تانموتشمه ري لئدراوه، مهگه تانموتشمه ره كه ناراسته كراييت بۇ فهرمانبهرنك يان نهوكسهى كه نهركى خزمگوزارى گشتى له نهستؤ بيت يان سيفتى توپنهرامتى گشتى همبيت يان نهركيكى لهو نهركانه له نهستؤ بيت كه په يوفنچيان به بهرزه وهنديهكانى جه ماوهروه همبه، جا نهو پروداوى كه نهجامدهرى تانموتشمه ره كه داويه تيه پال يمكڭ لهو كسانه، نهگه په يوفنچى به وزيه گه يان يان كاره كه يانه وه همبيت، نهگه رهاتوو بهلگه بۇ نهو پروداوانه هيناپه وه كه داويه تيه پال يان، له حالتمما تاوانه كه ناصين))^{۱۰۵}.

۵۵ - نهسهن دهلمه كه بىتى به زمانى عربى: ((۱. الخلف هو اسناد و لاصه مبنه ال الفور بأحدى طرق العلانية من شأنها لو صحت ان توجب عقاب من اسندت اليه او احتقاره عند اهل وطنه.

ويقلب من خلف غيره بالحبس وبالفرامة او بأحدى هاتين المقويتين.

له مدهقی سردوهنا بؤمان دهردهگهوی، تاوانی تانهوتمشهر و دگو گشت تاوانهگانیتری رۆژنامهگهوی و بلاوکردنموه سن رایهلی همه، رایهلی مادی و رایهلی معنهوی و رایهلی بهناشکرایی. ههروهها له پرووی سزاوه. تانهوتمشهر له ریگای بلاوکردنموه و غمیری بلاوکردنموه حیوازی بیان لهگهه بهکرتبا همه.

له خواروه له سن خالدا باسی تاوانی تانهوتمشهر دهگهین، خالی بهگهه تهرخان دهگهین بۆ رایهلهگانی و خالی دووهمیش بۆ سزاگهی و خالی سییمیش بۆ هۆبهگانی رینگاپیدانی:

بهگهه ۱، رایهلهگانی

له بیناسی تاوانی تانهوتمشهردا که له برگی بهگههی مادی مادی (۴۳)دا هاتوووه که پیشتر نامازمان بینی کرد. بؤمان دهردهگهوی که تاوانی تانهوتمشهر سن رایهلی همه، رایهلی مادی و رایهلی معنهوی، رایهلی بهناشکرایی.

۱. رایهلی مادی

تهنها بیرگردنموه له نهجامانی تاوان. بهتاوان داناری. مهگهه نهه بیرگردنموهیه له تموازیهکی مادی ههستیگر اوووه بهر جهستنههیت که بینی

وإذا وقع القذف بطريق النشر في الصحف أو المطبوعات أو بأحدى طرق الاعلام الأخرى عد ذلك ظرفا مشددا.

۲ ولا يقبل من القاذف إقامة الدليل على ما سنده الا اذا كان القذف موجها الى موظف أو مكلف بخدمة عامة أو الى شخص ذي صفة تعاقبية عامة أو كان يتولى عملا

دوتري راپهلی ماددی تاوان. واته نمو هیواو تاوانتو تارخزووو بیرو هررهمی که له ناو میسکدا دهخولینهود به راپهلی ماددی دانانرین همتا نهمه جبالکبیهکی همستییکراو له واقیعدا بویه نمگمر بگمرینهود بؤ یاسای سزادانی زمارد (۱۱۱)ی سالی ۱۹۶۹ دهینین له ماددی (۲۸)دا بهم شنبویه خواروه بیناسه راپهلی ماددی تاوانی کردووو ددن: ((راپهلی ماددی تاوان بریتییه له رهفتاریکی تاوانکاری له کردنی کردارنیک یان نمکردنی کردارنیک که یاسا ههرمانی بیگردوه)).

لهم ماددهیدا یۆمان دهردهکوی که راپهلی ماددی له تاوانی تهواودا له سن ردهگمر بیککنیت. بریتین له رهفتاری تاوانکاری و نمنجای زیانبهخشو بعیوندی هۆکاری له نیوان رهفتاری تاوانکاری و نمنجای زیانبهخشا.

له تاوانی تانهوتشمردا، راپهله ماددییهکه بریتییه له لکانسی رووداویک به کسینکهوه بهجه شنیك نمو رووداوهی که دراوته پال نمو کسه، رووداویکی دیاریکراو بیت، ههروها نهگمرینتو راسهت دهریجن. بیینه مایهی سزادانی نموکسه که تانهوتشمهری لیدراوه، یایش بیینه مایهی بهکه مزانیسی له لاپهن خهنگهوه. ههروگو له بیناسه تاوانی تانهوتشمردا یۆمان دهردهکوی که له ماددی (۲۲)ی یاسای سزاداندا هاتووو: ((تانهوتشمه بریتییه له لکانسی رووداویکی دیاریکراو بهکه سیکهوه (...)).^{۱۱۱} ههلهته. مهبست له لکانسی

۵۶ - لهم دهقه بهرامبهر دهقی مادده (۲۰۲)ی یاسای سزادانی میسرپیه که نهمش دهقهکهمتی، ((بعد هتفا کل من اسند لغره بوسطه احدی الطرق للبینة بالمادة ۱۳۷ من هذا القانون امورا لو كانت صادقة لأوجبت عقاب من اسندة اليه بالمقوبات للقررة لذلك قانونا او اوجبت احتضاره عند اهل وطنه)), ههروها دهکه وئته بهرامبهر دهقی مادده (۵۸۲)و(۵۸۳)ی یاسای سزادانی لویتانی که نهمش دهقهکهمتی، المادة/۵۸۲ ((بعقاب على الذم بأحد الناس الاقرار بأحدى الوسائل المذكورة في المادة ۲۰۹ بالحس حتى ثلاثة اشهر وبالفرامة حتى مئة ليرة او بأحدى هاتين العقوبتين ويفضي بالفرامة وحدها اذا لم يقع الذم علانية)). المادة/۵۸۲

رووداویکی دیاریگراو نموکسهی که تانهوتشمیری لیدراوه، دهین بهوپهری
تسکیدوه بیت.

بئگومان، مهرجیش نییه، رووداوی تانهوتشمیرکه بیتهماهی
سپاندی سزا بسمر نموکسهی که تانهوتشمیری لیدراوه یان بهکمزانی
لهلایمن خملکوه، بهلکو نموندن بسه که نمگربیتو راست بوايه نم ناکامی
ن بهاتایته دی. نهمشمان لهم دستهوازه بی دمدمکونت که له برگه
بهگمی ماددی (۱۳۳) دا هاتوو که دلی: ((نمگرهاوو راست دهرجیت بیته
ماهی رووبهروبوونموی نموکسهی که تانهوتشمیری لیدراوه بی سزا یان
بهگمزانی لهلایمن هاوینشتمانانیموه)).

شایهتی نامازمبؤگرنه، له تانهوتشمیردا، نهمامدیری تانهوتشمیرکه
دست ددکات به لکاندن رووداوه که به کسیتی تروه لسمر زاری خوی یان
زاری کسیتی تروه یان گیرانهوی گوايه پرؤپاگانده یانیش به ناشکرا
بیخاتهالی یان بیخویمیکی ناشکراو بهنامازه (تلمیح) بیاتمهالیوه، هیچ له
سروشتی تانهوتشمیرکه ناگوریت^(۱۷).

همروهها دهین نهو رووداوی که لهلایمن تاوانباروه دراوتیهال
تاواندیره هگروهه دیاریگراو بیت. شمگینا به تاوانی تانهوتشمیر داناندیریت
بهلکو به تاوانی خوینبیدان دادندیریت^(۱۸). ممبستیش له رووداوه موو
رووداویکی بوزحیتی یان نیگهتیشی و ماددی یان نهمبیه که دهیته ماهی

((لايمح لرتكب الذم تيررا لظنه باثبات حقیقة الفعل موضوع الذم او اثبات
اشتهاره)).

۵۷ - د. عبدالحمید الشوربي، جرمية القذف والسب في ضوء الفقه والظقة، منشورات
دار المطبوعات الجديدة بالاسكندرية، ۱۹۸۵، ل ۸۲.

۵۸ - د. عبدالحمید الشوربي، جرمية القذف والسب في ضوء الفقه والظقة، سمرجاولی
پیشوو، ل ۸۲.

ناوونايوانگ زرايدن^(۱). نهو تانهوتشمردش كه محكوم كراوه نهويه كه كردهويهكي لهخوگرتوه كه ياسا به تاوانى داناوهو سزاسى يو دياركردوهو، بينگومان پيش نهويه روواوهكه دياربكرنت- دجين نهوكسه دياربكرنت- كه تاوانهكي دهرهق كراوه، جا گرنگ نيه ناوي به راشكاوهي هاتبنت پان نههاتبنت، كسيكي سروشتى بئت پان معنهوي گشتى بئت پا تايبنتى، چونكه تانوتدان له كسانتيكي نادياربكران يا مهزميه راميارى و نابوورى و كومهلايهتيمكان به تانهوتشمرد داناننرين.

همهنيك ياسازانان ددلين، مرجه نهوكهسي تانهوتشمري ليدراوه لهزياندا مابن، چونكه شهرهقو كرامت بيشيكه له كسايتى و لهبهرنهويه كسايتيش به مردن كوئايى دنت، بويه نهو مافشر بهدجورىخوئى كوئايى بئنت^(۲).

هروهوا له ياساى سزادانى ميسريدا، هرچمند دفتيكي ياساي روون و ناشكرى تندا نيه تانهوتشمري دهرهق به مردووان به تاوان دانابايت و سزاسى بوذانابايت. هروهوا ياساى ريكخستنى دهسلاتي روظنامگهري زمارد (۹۶)ى سالى ۱۹۹۶ش هيچ دفتيكي ناشكرى له مبارديه وتيدانیه، بهلام له فصلى سيممدا لهكاتى دسنيشانكرنى نهركهكانى روظنامهنووسى، له ماددى (۲۴)دا بيشيوهيكى زمى مافى ولامدانمودو راستگردنمودى نهو زانيارپيانى كه له روظنامهنا دهرهق به مردووان بلاودكرنهوه به ميرانگردگان داوه لهميانى بكارهتيدانى دهستموازى^(۳) نهوكهسي پهيوهنيداره. ذوي الشأن^(۴) كه له دووتوى

۵۹ - د. عبدالحميد شورپي، جرائم الصحافة والنشر، سرچاروى پيشوو، ل ۱۲.

۶۰ - پروانه (د. محمود نقيب حسني) شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الاشخاص، سرچاروى پيشوو، ل ۵۲۲، هروهوا (احمد امين) شرح قانون العقوبات - القسم الخاص -، ط ۲، منشورات مكتبة النهضة، بيروت- بغداد، بلاسة الطبع، ل ۵۵۵، هروهوا (د. عبدالحميد شورپي) : جريمة القذف والسب في ضوء القضاء والفقه، سرچاروى پيشوو، ل ۸۵.

دفعی ماددکەدا هاتوووە^(١٦). هەروەها لە ماددەى (٢٨)دا ئەو سزایەى دەسێناکردوووە کە دەسەپێنێرێ بەسەر ئەو کەسەى کە لە ماددەى ناوبراویا هاتوون، ئەگەر هاتوو لێنەگەرا وەلامى راستکردنەوێ زانیاریەکە بۆ وێکرتێمەود، لەو حالەتەدا بێدینشین دەکێرێ بۆ ماوەیەک کە لە سن مانگ کەمتر نەبێت لەگەڵ غەرامەپەکیش کە لە هەزار جۆنەبەبەى میسرى کەمتر نەبێت و لە جوار هەزار جۆنەبەبەبەى پەت نەمکات، یا بە پەکیک لەو دوو سزایە^(١٧).

کەواتە بەرەى نێمە، دەفتووس نەکردنى ئەم مافە مافى میراتگراى لە وەلامدانەو و راستکردنەو و ئەو ناکەمەنیت کە ئەم مافەیان نەبێت، چونکە وێرەى دەفتووسکردنى دەستەواژەى^(١٨) ئەو کەسەى پەيوەندیدارە^(١٩) لە ماددەى (٢٤)دا کە بێشتر نامازدەمان بێنى کرد، مومارەسکردنى ئەم مافە لەلایەن میراتگراوە پەشت بە بێما گەستییەگان دەبەستێت. هەروەها بێبەشکردنى میراتگراى لەو مافە، دەبێتە هۆى نازانکردنى رۆژنامەگان بۆ تانەوتەشەردان لە مردوووان و شیواندنى یاداشتەمکانیان (تشیو بە نکرەم).

بەلام یاسای چاپەمەنى عێراقى ژمارە (٢٠٦)ى سالى ١٩٦٨ى هەموارگراو، بە رانگا و دیبەو لە برێگەى (١)ى ماددەى (١٥)دا مافى وەلامدانەو و راستکردنەوێ بە کەسوکارى مردووگە تا پەلەى جوارەم داو، ئەگەر هاتوو

٦١ - ئەمەش دەفەکەمەتى، ((بچب علی رئیس التحریر او المحرر المسؤول ان ینشر بئاه علی طلب نې شأن تصحیح ماورد نکره من الوقائع او سبق نشره من تصريحات في الصحف في غضون ثلاثة ايام التالية لاستلامه التصحیح او في اول عند يظهر من الصحیفة بجميع طبعاتها لهما يقع اولا وبها يتفق مع مواعيد طبع الصحیفة ویجب ان یکون النشر في نفس المكان وبنفس الحروف التي نشر بها المقال او الطیر او المادة المطبوعة المطلوب تصحیحها)).

٦٢ - ئەمەش دەفەکەمەتى: ((اذا لم يتم التصحیح في المدة المحددة في المادة/٢٤ من هذا القانون يعاقب المنتع عن نشره بالعین مدة لاتقل عن ثلاثة اشهر وبغرامة لاتقل عن الف جنیه ولا يتجاوز اربعة الاف جنیه او باحدى هاتین المقوبلتین...)).

مردود که تانموتهمری لیبرابوو^(۱۱). نهمش نمود ددگهمینن که یاسادانهری غیرهقی مافی ودلامندانهوی تمنها نمبخشیوه به میراتگردکان. بهلکو به کسوکاری مردووفکانیشی تا بهلی جوارهم بهخشیود.

لمکاتیکندا، یاسادانهری فهرنسی له یاسای رؤونامهگری سانی ۱۸۸۱ هموارکراودا له ماددهی (۲۴)دا به راشکاوصیهومود بهمدهری خستوود که تانموتهمشردان له مردووان بهتاوان داناندروئ مگمر شمرههفو کهرامهتی میراتگردکان لمکه دار بکات. له وحالتمشنا میراتگرد بهتاواندهرهمفکراو (مجسی علیه) دادندروئ که له ناکامی نمو تانموتهمشردا زبانی لیکهوتوود. هرودها یاسادانهری لوبنانی له مادده (۵۸۶)ی یاسای سزاداندا ههلونیمتکهی بزیکه له ههلونیمتی یاسادانهری فهرنسی همیه^(۱۲). نهمش نمود ددگهمینیت. نهگهر هاتوو

۶۲. نهمش دهفمکهیمتی: ((ا. علی مالک المطبوع الدوري ان ينشر مجاناً الرد الوارد اليه ممن قذف في مطبوعه او شهر به واذا كان القذف او التشهير يتعلق بمتوفى فلا ذريائه حتى الدرجة الرابعة مثل هذا الحق....)).

۶۱. نهمش دهقی ماده(۲۴)ی یاسای رؤونامهگری فهرنسیبه،

Article 34

Modifié par Loi 29 Septembre 1919 JORF 1er octobre 1919.

Les articles 29, 30 et 31 ne seront applicables aux diffamations ou injures dirigées contre la mémoire des morts que dans le cas où les auteurs de ces diffamations ou injures auraient eu l'intention de porter atteinte à l'honneur ou à la considération des héritiers, époux ou légataires universels vivants.

Que les auteurs des diffamations ou injures aient eu ou non l'intention de porter atteinte à l'honneur ou à la considération des héritiers, époux ou légataires universels vivants, ceux-ci pourront user, dans les deux cas, du droit de réponse prévu par l'article 13.

واته ((لاتطبق المادة التاسعة والمشرون والمادة الثلاثون والمادة الواحدة والثلاثون فيما يخص التشنيع او السب للوجهة ضد ذكرى الموت، الا في حالة قيام اسباب هذا التشنيع

تائەتمەشەرەكە ناوونابانگى مىراتگرەكانى زوانىد پان شەرەفۇ كەرەمەتى لەكەدارگردن و زبانی بېگەباندىن ئەوكاتە مىراتگرەكان بۇيان ھەمە داواى سزادانى نەھجامدەرەكەى بگەن. نەمەش لەبەرئەمۇنىيە تائەتمەشەرى لە مىراتگرەكان داينىت. بەلكو لەبەرئەمۇى تائەتمەشەرەكە ناكامىكى نىگمىتىفى بۇسەر شەرەفۇ كەرەمەتو ناوونابانگى ئەوان ھەبوومو زبانی لىئاون.

لە ميانى ئەم دەفانەى سەرچەدە بۇمان دەرەكەوى. كە لە غىراقدا. دەقىكى ياساىى نىيە تائەتمەشەرى دەرەق بە مردووان خۇپلەخۇيدا (بىدائە) بە تاوان دانابىت. بانىش رىنگاى بىدابىت ھەروھە پاسادانەرى ھەرىمى گورنىستان لە ناست نەمەدا بىندىنگ بوومو نە لە دوورو نەلە نرىكەود باسى نەگردوود. لە كاتىكىدا. پاساى پۇژنامەگەرى فەرنسى تائەتمەشەرى دەرەق بە مردووان خۇپلەخۇيدا بە تاوان دانماود. مەگەر شەرەفۇ كەرەمەتى مىراتگرەكان لەكەدار بكات. ھەروەكو بىشتر نامازدەمان پىنى گرد.

بۇ بەرپەرچىدانەوى راي ئەو ياسازانانە كە دەللىن: ((شەرەفۇ كەرەمەت بەشىكە لە كەسايەتىو لەبەرئەمۇى كەسايەتىش بە مردن كۆتايى دەت. بۇيە ئەو مافەش بەدەورى خۇى بە مردن كۆتايى بېدىت))، دەللىن. چۇن ھەندىك لە ياسازانانى موملمان دواى مردنى مېرۇفۇ كۆتايى ھاتنى كەسايەتەكەى بەشىوھەمكى راستەقىبنە (حقيقى). كەسايەتەكەى بە شىوھەكى نىعتبارى بۇ دواى مردنى دەرئۇ دەگەنەود. بە مەبەستى وەرگرتنەمۇى مافەكانىو دانەمۇى فەرزەكانى. بەمبىنى ئەو بەنما شەرەبەى كە دەللى: ((ھىچ مىراتىك نىيە

والسبات بغاية اللباس بشرف او مكانة الورثة او الأزواج او الأوصياء الاحياء عامة شاه اصحاب التصنيع ام لم يشاؤا للباس بشرف او اعتبار الورثة او الأزواج او الأوصياء الاحياء عامة بحق هؤلاء في الحاليتين حق الرد المنصوص عليه بالمادة الثالثة عشر)). نەمەش دەلى مائە (۵۸۶)ى ياساى سزادانى لوپنانبە، ((تتوقف الدعوى على اتخاذ العتلى عليه صفة المدعي الشخصي اذا وجه الدم او القدح ال ميت حاز لاقربائه حتى الدرجة الرابعة دون سولهم استعمال حق الملاحقة، هنا مع الاحتفاذ بحق كل قريب او وريث تضرر شخصيا من الجريمة)).

دوای دانه‌وهی فهرز قه‌بیت لاترکه الا بعد سداد الدیون)). دی‌ویه نه‌وهاش له حالته‌ی تانموت‌شهر لبداندا که‌سایه‌تییه‌که‌ی بۆ دوای مردنی دریز بکریته‌وه، چونکه شەرف و کەرەمەت و ناو‌تایبانگ بە‌شێکه له که‌سایه‌تی و لێی جودا ناکریته‌وه، لێرەدا به لایه‌نه‌ معنە‌وه‌یه‌که‌ی مافی دانه‌ر ده‌جێت. که به‌یێی بیرو‌ی هه‌ندێک پاسازانان و لایه‌نگرانی سیسته‌می په‌نگرتوو (النظام الموحد) System Union وه به پشت به‌ستن به‌م سیسته‌مه‌ لایه‌نه‌ معنە‌وه‌یه‌که‌ی مافی دانه‌ر ده‌بە‌ستنمۆده به که‌سایه‌تی دانه‌ر‌که‌و دوای مردن‌بێی لێی جودا ناکه‌نمۆده نهم لایه‌نه‌ معنە‌وه‌یه‌میش لایه‌نیکی به‌نرته‌ له مافی دانه‌ردا له‌‌بال لایه‌نی دارایی که لایه‌نیکی لاوه‌کیه^(٦٥)

هەر لاسەر نهم به‌نجینه‌یه، یاسادانه‌ری رۆوسی یه‌کێتی سۆفیتی به‌نشوو، رێگای به دانه‌ر داوه جۆن بۆی هه‌یه‌ و‌سیه‌ت بۆ میراتگرکانی بکات. نه‌وه‌اش بۆی هه‌یه‌ بێ له میراتگرکانی و‌سیه‌ت بۆ که‌سانی تریش بکات. بۆ به‌کاره‌یتانی گشت یا به‌شێک له‌و ده‌سه‌لاتانه‌ی که یاسا بۆ پاراستنی که‌له‌به‌وورد هه‌زبیه‌که‌ی (اناره‌ الفکرية) بێی به‌خشیوه. به‌لام نه‌گه‌ر و‌سیه‌تی نه‌کردبوو یا به‌رله‌ مردنی که‌سیکی‌تری رانه‌سه‌باردبوو بۆ پاراستنی که‌له‌به‌ووره‌ هه‌زبیه‌که‌ی. له‌م حاله‌ته‌دا مافی دانه‌ر بۆ میراتگره‌کانی ده‌گۆی‌زێته‌وه^(٦٦).

هه‌روه‌ها یاسای سزادانی عێراقی له‌ کتابی دووه‌مدا، له‌ فەسلی سێهه‌مدا سته‌دی‌زێ‌بکونی بۆسه‌ر ریزی مردوو‌ان و گۆر‌فان‌بان به‌ تاوان دناوه^(٦٧).

٦٥ - بۆ زانیاری زیاتر له‌مه‌باره‌یه‌وه‌ به‌روانه، کمال سعیدی مصطفي ، حق للملكة الأدبية والفنية في القانون العراقي والفقارن، رسالة ماجستير في القانون، قدمت الى كلية القانون والسياسة بجامعة صلاح الدين- أربيل، عام ١٩٩٦، ل ٥٢ ٥٥.

٦٦ - المادة/٤٨١ من القانون المدني لجمهورية روسيا الاتحادية الاشتراكية السوفيتية لعام ١٩٦٤ (النص الرسمي) ترجمة (د. ثروت انيس الاسيوهلي) ، دار تقدم موسكو، ١٩٧٢.

٦٧ - به‌روانه ده‌قی ماده‌ (٢٧٢) که تیا‌ه‌دا هاتووه: ((يعاقب بالعس مدة لاتزيد على سنتين وبضامة لاتزيد على مائتي دينار او بأحدى هاتين العقوبتين. من انتك او فس حرمة قبر او مقبرة او نصب لیت او هدم او تلف او شوه عمدا شيئا من ذلك)).

کهواته، لەبەر روئسنایی نەم ددەفە، دەتوانین بڵسین، مسام
 دەستدرێژیکردنەسەر ڕیزی مردوووان و گۆرەکانیان بە ناوان دانبدراود. کهواته
 تانەونەشەردان لە خودی مردووگان لەبێشترە نە دەستدرێژیکردنەسەر ڕیزی
 گۆرەکانیان. چونکە نەگەر لەبەر خودی مردووگە نەبێ، نەو گۆرە چ ڕیزی
 دەبێ؟ بە واتایەکیتر، نەو گۆرەنە بەهۆی نەو تەرمی نەو مردوووانی تیایدا
 نێژراوان ڕەزەهان لێ گیراود، بۆیە بمرای نێمە تانەوتەشەردان لە مردوووان یا هەر
 دەستدرێژیکە بۆسەر ناوونابانگەو بادیان، بێهۆستە بە تاوان دابندریت و بۆ
 نەم مەبەستەش دەبێ کەسایەتی یاساییان بۆ دواى مردنەگەیان درهێز بکەیتەوه
 بەمەبەستی وەرگرتنی شەردبوو و سەیاندنێ سزا بەسەر دەستدرێژیکەر. جا
 گرنگ نیه مردووگە میراتگری هەبێت یا نەبێت وەیان داوا بۆ دادگا بەرز
 بکاتەوه، بەلکە داواکاری گشتی بۆی هەبێت نەو داوا بە دادگا بەرز بکاتەوه،
 چونکە دەستدرێژیکردنەسەر ڕیزی مردوووان، دەستدرێژیکە بۆسەر
 بەرزومەننیه گشتییهکانی کۆمەڵ.

جا لەبەر نەمۆی مافی دانەر لە پاراستنی گەلهپوورد هەزریهکەى بە
 مافی میراتلیگیرو (الوورث) دەجێت، لە پاراستنی ناوونابانگەو پادی لە هەر
 دەستدرێژیکە که لە مامۆی ژهانییدا یا لە دواى مردنیدا دەگرتە سەری، چونکە
 مافهگە بەشێکە لە گەسایەتی دانەرگە لە حالەتی هەگەمدا و گەسایەتی
 میراتلیگیروگە لە حالەتی دووهمدا. لە هەردوو حالەتیشدا ئەمسیلی لایەنە
 مەعنەوییهکی خاوەنەگەى دگات و دواى مردنیشیان لێیان حیا ناکرێتەوه. جا
 نەگەر یاسا پاراستنی یاسایی بۆ گەلهپووری هەزری دانەر لە دواى مردنیشیدا
 دەستەمەر کردبێت، گە بەشێکە لە لایەنە مەعنەوییهکەى مافی دانەر، خۆ
 پاراستنی شەرفو کەرەمەت و ناوونابانگەو پادگەى لە دواى مردنی لەو
 لەبێشترە جا نەگەر پشگری دانەر کرابێت بۆ پاراستنی گەلهپوورە هەزریهکەى
 لەم روانگهپهوه مافی نەمۆی پێدراوینت یەکنێک لە میراتگەکانی یا هەرکەسێکیتر
 بێ لە میراتگەکانی بەر لەمردنی رابیسێزێ بۆ داکوکیکردن لەو مافی لەمەر
 دەستدرێژیکەدا گە دەگرتەسەری، وایزانم هەقی خۆیەتی مافی نەمۆی
 بێبدریت یەکنێک لە میراتگەکانی یا هەر کەسێکیتر بێ لەوان لەسەر راسپاردی
 خۆی بێت یا نەبێت، لە دواى مردنیدا داگوکی لە پاراستنی ناوونابانگەو

یادگیری بکن، له کاتیکدا نه گمر میراتلیگیرا و (المورث) هبج و دسیبهتی له مباریه و ده بؤ میراتگردگاسی یا کمیکتر بن لعوان بگرد. لهو حالتهدا دولتت جینگای نموان دگریتهدو بؤی هه به بهینی نهو بچینه شهرعیبهی که دهلی: "دولتت میرانگری نهو کسمیه که میرانگری نیه الدولة وارث من لاوارث له" ^{۱۰۸} دوا له دزی نهو کسانهیی که دسترنیزی دهگنهسهر ناووناوبانگو یادی سردووان و ریزی لهگهدار دهگمن و تانموتشهری ئی دمدن. بؤ دادگا سهرز بکاتمهوه. ههروهها لهسهر بچینهیی نهو زیانه معنهویهیی که نه ناکامی دسترنیزی بگردنهسهر یادی مردووه که که له خودی مردووه که کموتووه. دوا نیهوهی کسایمتیبه پاسایه که به شیوههکی نیعتباری بؤ دوا مرندی دریز دگریتهدو، دولتت بؤی هه به بهینی نهو بچینهیی که لهسهرده نامازدهان بیی بگرد. و دک میرانگریک فرحبووی نهو زیانانه و هر بگریتهوه دوا نیهوهی دهنهیشیک له رگهزه بؤزهتیسه گانی نهستوی دارایی (الذمة المالية) میراتلیگیراوه که له لایمکی ترینهوه. دگری له رینگای مافی گنتی (حق العام) دوه نهه گیشمه جارسهر بگری.

لهگوتاییدا، لهبهر روتنایی نهه بهلگانهیی سهروهه دهلیین، نیمه لهگهل نهو رایه نیین که دهلی "مهرجه نهو کسمی که تانموتشهری لیدراوه له زیاندا مایی" یا "تانموتشهردان نه مردووان به تاوان داناندیری، مگمر شهرفو کرامتی میرانگرهکان لهگهدار بکات، لهو حالتهدا خودی میرانگره که به تاواندهره فکراو دادندری، که له ناکامی نهو تانموتشهرها زبانی لیکهوتووه". ^{۱۱} بؤیه دوا له یاسادانهیی ههریمی کوردستان دهگهن، پاراستنی پاسایی بؤ

۶۸ یاسای باری کهسایمتی غیرایی (ماده ۷۸) ی سالی ۱۹۵۸ هه مواریکراو له ماددهی (۸۸) دا نهو کسانهیی بۆلین کردووه که مافی و هرگرتنی میراتیبهان هه به، نهمش دطه که بهتی، ((میرانگرهکان بمجوری خوارموه بۆلین دگرین: ۱- میرانگرهکان به خرابمیتی و هاوسهرتی راستهتینه. ۲- نهو کسمی دن به رجهه لگی دانراوه. ۲- وسپهت بؤکراو به هه موو ماله که. ۴- بهیتوالی موصلمانان)).

ناوونابانگ و پادی مردووان بؤ خودی مردوومگان دابین بکات. که بمشیکه له لاپهنه معنویپهکمی کهسایمتیان.

۲- رایهلی معنوی

لپهرنهوی تاوانی تانهوتشمهر له بنمرتدا تاوانیکی بمنمقسهسته. بؤیه رایهته معنویپهکمی خوی له " معیستی تاوانکارهدا " دنوینن^(۶۶). جا بهرکاتیک تانهوتشمهرچی (القائف) نهو ههوالهی بلاوگردوده که تانهوتشمهری لهخوگرتووو بشزانن نهگهربیت و راست بیت دحبیته ماهی سزادانی تانهوتشمهرلیدراو (المقذوف) پان بهکه مزانیلی لهلایمن خهلکهموه، وادادنری که معیستی تاوانکاری له بلاوگردنهوی نهو ههوالهدا ههبووه. جا گرنگ نیه معیستی لهمهدا زیانگهپانعدن بووبیت به تانهوتشمهرلیدراوکه پانیش نیازی بیاک بووبیت^(۶۷). همرجهنده دادور بؤی ههیه له معیستی نعنجامدردهکه بکۆلتیموه بؤ سوووککردنی سزاگه نهک بؤ نههیشتنی تاوانمکه. چونکه تانهوتشمهر خوی لهخویدا زیانبهخشه و لههمموو حالمتیکدا دحبیتهماهی لهگه دارگردنی ناوونابانگی تاواندرههفکراو^(۶۸).

کهواته بوونی معیستی تایبستی تاوانکاری (القصد الجنائي الخاص) مرج نیه بؤ بوونی تاوانی تانهوتشمهر، نهگهرهاتوو نهوگسهی تانهوتشمهری لیدراوه یمکیک نهبوو نهو کهسانی که له برگی دووهی ماددهی (۴۲۲)ی پاسای سزادانی سالی ۹۶۹دا ریزبه ریز کراون، بملکو نهنا معیستی گشتیی تاوانکاری له روودانی تاوانمکهدا ههییته بهسه، که برهتیبه له بلاوگردنهوی نهو ههوالهی که تانهوتشمهری لهخو گرتوووه. که دهزانیت نهگهربیت و راست بیت دحبیتهماهی سزادانی تاواندرههفکراو پان بهکه مزانیلی لهلایمن خهلکهموه. جا نیازیپاکی

۶۶ - د. محمود نجیب حسنی، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الأشخاص، سمرجاوی پشوو، ۵۶۲.

۶۷ - احمد امین، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - سمرجاوی پشوو، ل. ۵۶۱.

۶۸ - احمد امین، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - سمرجاوی پشوو، ل. ۵۶۱.

ننجامدردی تانوته شمرکه هیچ کاردانوهیگی بوسر بوونی نهم مبعسته نابیت نگرهاتوو نهم دسته وازانهی که بهکاری هینابوون خویله خویله نابرووبسر بیت^{۱۳۱}.

دادگای بیاجوونهودی میسری (محکمة النقض المصریة) له مبارمهووه له بریاریکیدا دهلن: ((له تاوانی تانوته شمرنا، یاسا، بوونی مبعستیگی تاپهستی تاوانکاری نهویستوو، بملگو به بوونی مبعستیگی گشتی تاوانکاری وازهیناوه که هرکاتیک تانوته شمرچی ههوائیکی لهو ههوالانهی تانوته شمریان لهخوگر توووه بلاوکردهوه نهم مبعسته دیتهدی، چونکه نهو دهزانی نگره نهو ههواله راست بیت دهبیته ماهی سزادانی تانوته شمرلیدراو یان بکهمزلنینی له لایهن خهنگموه، جا بۆ بوونی نهم مبعسته، نیازپاکی تانوته شمرچی هیچ ناکامیکی نابیت، واته نگرهاتوو لهویاوهردابووین که نهو ههواله که تانوته شمری لهخوگر توووه داویمتیه پال تاوانهرهمکراو راست بیت))^{۱۳۲}

گهواته. گریمانی بوونی مبعستی تاوانکاری له تاوانی تانوته شمردا ددکریت، هرکاتیک نهو دسته وازانهی که له لایهن ننجامدرد کهوه بهکاری هینابوون، نگرهینتو خویله خویله نابرووبسر بیت^{۱۳۳}. لهم حالته سندا

۷۲ - المستشار معوض عبد التواب ، القنف والسب والبلاغ الکاتب دار المطبوعات الجامعیة، اسکندریة، ۱۹۸۸، ل ۵۴.

۷۳ - نقض ۲۲ مایو سنه ۱۹۲۹ مجموعه القواعد القانونیة. ج/ ۴ رقم ۲۹۸ص ۵۵۷ له (د. محمود نجیب حسنی): شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء علی الاشخاص سمرحاهوی بیشو، ل ۵۶۲-۵۶۴ ومرگروه.

۷۴ - دادگای بیاجوونهودی عیرافی (محکمة التمییز العیرافی) له بریاریکیدا دهلن: ((دادگا پووێز به پسپۆران دهکات بۆ بریاردان نایا نهو دسته وازانهی که تاوانبار بهکاری هیناون تانوته شمریان دهرهقی به دادخواز تپابه یان نا؟ نینجا بریاری خوی لهیهر رۆشانیی نهوهدا دهرهکات)) بریاری دادگای بیاجوونهودی عیرافی ژماره (۲۰) ی ۱۹۷۹/۳/۵ بروانه ابراهیم المشاهدی، للبیاده القانونیة فی قضاء محکمة التمییز. القسم الجنائی. مطبعة الجاحظ بغداد. ۱۹۹۰. ل ۲۳۹.

هیچ بیویست به سمانندی بونی مهبسته تاوانکاریه که ناگات، به لگو تاوانبار بوی هه به له حیاتی شهوه، نیاز یاکو خوی بسه لنین^(۱۲). به لام تاوانبار بوی نیه له مهمموو حاله تیکنا نیاریاکی خوی بسه لنین له ریگی سمانندی راست و دروستی نه و رووداوانه ی که داویتییه پال تاواندره همفکراو، تمنها لهو حاله تمدا نه بیت که له برگی دوومه می ماده ی ناوبراودا ریزه بر گراون که بیشتر نامازده مان بیی کرد. هرومه ها باساو هینانه وه گوپیه تهوگسه ی تانه وته شمیری لیبراود دجست بینشهر بویه لهو دمه هالبه داو تاوانباری نیستفراز گردووه، لمه تاوانی تانه وته شمردگه رمش ناگاته وه به لگو تمنها به بارودوخیکی سوگگرمود دادمندریتو دمیته ماهی سوگگردنی سزاکه.

۳- رایه لی به ناشکرای

به ناشکرای له پرووی زاراوه بیه وه به مانای گماندن زانیاری هیت له باره ی رووداوانیک بان گرداریکی بهاریکراودوه به خه لک به قسمیت بان به کردار بان به نووسین بانیش به مهر هؤکاریکیتری گماندن بیت له تاوانی تانه وته شمردا، بلاوگردنهموو ناشکرای رایه لیک تا به تیبه له رایه له کاتی نه م تاوانه له پال هر دوو رایه لی مادی رایه لی معنه ویداو به به بونی نه م رایه له تاوانی تانه وته شمیری ناشکرا به گوپردی نمو وصفه ی له دهقی ماددی (۲۲۲) دا بوی گراود، پروونادات. هرچمنده تاوانی تانه وته شمیر هه میسه تاوانیکی به منقه ستهو له به مره قدا دمی به شیوه یکی ناشکرا رووبدات، به لام سهره رای نهمه، پاسادانه ی غیراقی له دستنیشانگردنی سزای تانه وته شمردا جیوازی گردووه له نیوان تانه وته شمیری ناشکراو تانه وته شمیری نا ناشکرا دادا، هرومه گو تۆزیکتری له کاتی باسگردنی سزای تاوانی تانه وته شمردا بو مان ددره گه ویت.

۷۵ - احمد امین : شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - ، سهرجاوی پیشوو، ل ۵۲۵.

یاسای سزادانی زماره (۱۱۱) ی سالی ۹۶۹ هـ هموارکراو له جرگه‌ی
سینهمی مادده‌ی (۱۹) د به م شنبه‌ی خواروود هژگارگانی به‌ناشکرا‌ی (وسائل
العلانیة) ی دصنیشانگردووه^(۳۱)

۱ کردوودو نیتارمتو جولانهوه نهمگه‌رهاتوو له ریگابه‌کی گشتی بان شوینیکی
گشتیدا روویدا به‌چمشنیک نه‌وگسه‌نی که لهو شوینمن بتوانی بیببن.

۲ هسه‌کردن و هاوارکردن له شوینه‌گشتیه‌گان به‌چمشنیک نه‌وگسه‌می که
له‌وشوینهمه بتوانی گونی ل بیت.

۳ رۆزنامه‌گه‌ری و چاپمه‌نی و که‌نالمانی تری راگه‌بانن.

۴ نووسین و رسم و وینمو فیلم و نارم، تمگه‌رهاتوو له شوینه‌گشتیه‌گاندا
نمایشکرا بان دایمشکرا بان به‌زیاتر له‌گه‌سیک فرۆشرا بان له‌هه‌رشوینیکی بۆ
فرۆشتن نمایشکرا.

گه‌واته، له‌گه‌رهاتوو تانه‌وته‌شهره‌که به‌ناشکرا‌ی به‌ریگابه‌ک له‌و ریگابه‌ی
سه‌روهه روویدا، ئەوا به‌ تانه‌وته‌شهری ناشکرا داده‌ن‌درینت و له‌و حالته‌شدا
سزابه‌که‌ی له‌ سزای تانه‌وته‌شهری نانا‌نشکرا نووندتر ده‌بیت جا له‌گه‌رهاتوو

۷۶. ئەمەش دەقەگەیمتی بە زمانی عەرەبی : ((۲- العلانیة، تعد وسائل العلانیة:

أ- الأعمال او الاشارات او الحركات اذا حصلت في طريق عام او في محفل عام او
مكان مباح او مطروق او معرض لانظار الجمهور او اذا حصلت بحيث يستطيع
رؤيتها من مكان هي مثل ذلك المكان او اذا نقلت اليه بطريقة من الطرق
الآتية.

ب- القول او الصياح اذا حصل الجهر به او ترديده في مكان ماذكر او اذا حصل
الجهر به او ترديده بحيث يستطيع سماعه من كان في مثل ذلك المكان او اذا
انبع بطريقة من الطرق الالیه و غيرها بحيث يسمعه من لادخل له في
استخدامه.

ج- الصحافة والطبوعات الأخرى و غيرها من وسائل الدعاية والنشر.

د- الكتابة والرسوم والصور والشارات والافلام ونحوها انا عرضت في مكان ماذكر
او اذا وزعت او بيعت ال اكثر من شخص او عرضت للبيع في اي مكان)).

تاوانه که له ږنگای ږوژنامه گریهوه ږوویدا. لهوا به تاوانی ږوژنامه گمري داده ندریت، بهلام نهمه هیچ له سروشت و سزای تاوانه که ناگوزینت. چونکه ږوژنامه گمري به ههموو جوړه کاتبهوه (چاپگراو، بیستراو، بېنراو، بیستراووبیسراو، نینتەرنیتا هۆکاربکه له هۆکاره کانی بهلشکرایي

دووم : سزای تاوانی تانهوتشمهر

له ږگمی په کمه می ماده (۱۳۳) ی پاسای سزادانی غیرایدا هاتووه: ((لهوکسمی تانهوتشمهر لکمسیک بدات به زینداتیکردن بان غراممکردن بان بهمهردووگیان سزا دندرت، بهلام نهمگمراهاتوو تانهوتشمهرکه له ږنگای ږوژنامه گمري بان چاپممنی بان سمیک له ږنگایانی ږاگه یانمنی تروه نمنجامدرا، لهوا به ږاروودوخیکي تووند دادندرت)).

لهم دهغهدا بؤمان دهردهکوهیت، پاسادانمري عیراقي جیواوای کردووه له نیوان تانهوتشمهر له ږنگای بلاوگرندوهوه غمیری بلاوگرندوهوه، بویه له حالتهی نمنجامانی له ږنگای بلاوگرندوهوه سزای تووند کردووه.

کهواته، له حالتهی نمنجامانی تانهوتشمهرکه به ږنگایهک له ږنگایانی غمیری بلاوگرندوهوه، دانگا بؤی ههیه نمنجامدري تانهوتشمهرکه سزا بدات بؤ ماودیهک که له سن مانگ که متر نه بیتو له پینج سالیس زیاتر نه بیت^{۱۳۴}. لهگهل غرامه بهک که له نیودپنار که متر نه بیتو له پینجسمر دیناریس زیاتر

۷۷ - ږروانه دهقی ماده (۳۶) ی پاسای سزادانی غیرای که تپاندا هاتووه ((الجنحة هي الجريمة الملقب عليها باحدى المقويتين التاليتين: ۱- الحبس الشديد أو البسيط اكثر من ثلاثة اشهر ال خمس سنوات. ۲- الفرامة)) شایهنی تامازهبؤگرند، سزای نهو غرامه بهی که له ږگمی دووممی مادهی ناوبراودا هاتووه چهپئی ږپاری نمنجوممنی سمرکردمتهی شوږش ژماره (۵) ی (۱۷/۱/۱۹۹۸ گؤږاوه بؤ گرتن (الحبس) ږروانه ږوژنامهی ((الوقائع العراقية)) ژماره (۳۷۰۶) له ۱۹۹۸/۱/۲۶ .

نمىت^(۷۸). به لآم له حالتى نىنجامدانى تانه وتى شىركه به رىنگاپىك له رىنگاگانى بلا وكر دنهوه، بسوى هههه سزايه كهى توونىتر بىكات به جهشنىك ماوى زىندانى كرىنكه بگهمنىته ده سال^(۷۹).

سنىهم ۱ هۆپىمگانى رىنگاپىدانى

مه بىستان له تانه وتى شىركى رىنگاپىدانى. نهو تانه وتى شىركه كه له بىنه رىندا به تاوان دىندا و دو گىت رايه نه كانىشى هههه. ههروهه له بىنه رىندا ياسا سزاي بس داناوه. به لآم نىمگه روىدا. له بهر ههنىك نىعتار. له ههنىك حالتى دىهارى كراوه. نىنجام دىركه سزا نادىت.

۷۸ - بىروانه مانده (۹۱)ى ياساي سزادانى عىرلى كه تىابدا هاتوه : ((عىقوبه الفرماه هى الزام الحكوم عليه بان يرفع ال الترفىة العامة المبلغ العين فى الحكم وتراعى الحكمة لتقير الضامة حالة الحكوم عليه المالية والاجتماعية وما افاده من الجريمة او كان يتوقع فادته منها وظروف الجريمة وحالة المبنى عليه. ولا يقل مبلغ الفرماه عن نصف دينار ولا يزيد على خمسمائة دينار مالم ينص القانون على خلاف ذلك)) . شاپىنى ناما^(۸۰) كرىنه، بىر نهو غهرا مه بى كه له ماندهى ناوبىراودا هاتوه به بىنى بىهارى نىنجومىنى سىركرىمىنى شۇرئى زماره (۲۰۱)ى ۱۹۹۴/۱۱/۲۲ گۆرپومو كىمىترىن بىر بۆته (۲۰۱) دىنارو زۆرتىنىش (۱۰۰۰) دىنار له تاوانىمگانى كىمتىندا، بىروانه رۆژنامى ((الوقائع العراقية)) زماره (۲۵۱) له ۱۹۹۴/۱۲/۵.

۷۹ - بىروانه دهلى مانده (۱۳۶)ى ياساي سزادانى عىرلى كه تىابدا هاتوه : ((اذا توفىر فى جريمة ظرف من ظروف الشدة يجوز للمحكمة ان تحكم على الوجه الاتى :- ۱- ۲- اذا كانت العقوبة السجن المؤقت او الحبس جاز الحكم بأكثر من الحد الاقصى للعقوبة المقررة للجريمة بشرط عدم تجاوز ضعف هذا الحد على ان لا تزيد مدة السجن المؤقت فى كل حال خمس وعشرين سنة ومدة الحبس على عشر سنوات)) .

ياسای سزادانی عيرافى له ماعدهى (٤١)دا چرنسيپيىكى گشتى بۇ رېنگادان به تانەوتەشەر داناوو. نەممىش دەققە كەپەتى : ((به تاوان دانانرەت نەگەرھاتوو كەردەوگە له ناكامى بەكارھينانى مافنىك كە ياسا دانى پېندانابيت رەووبىت (....)). بىھيتى نەم دەققە. لەھەندى حالتدا. تانەوتەشەرگە رەوودەت. مەبەستى تاوانكاريتى لىگەلدابە. بەلام بە مەبەستى مومارصەگردنى مافنىك كە ياسا دانى پېنداناوو تانەوتەشەرگە رېنگاى پىن دەدرىتە و نەجامدەرى تانەوتەشەرگەش لە سزا دەبەخشرىت.

كەواتە. ھەركاتىك ھۆبەك لە ھۆبەكانى رېنگاپېندانى تانەوتەشەرگە و مەرجەگانى ھەبوون. ناگامىكى راستەوخۆى بىسەر رېنگاپېندانى نەم تانەوتەشەرگە دەبىت. جا دەگري تانەوتەشەرگە بە مەبەستى بەرگری لەخۆگردنى رەوا بىت. نەگەرھاتوو. نەم كەسى كە بەرگری لەخۆى دەكات (المدافع) بۆ بەربرجەدانەوى تانەوتەشەرى دەستدرىزىكەر (العندي) تانەوتەشەرگەى ناراستەى نەم كەردىت. پانىش لە كاتى بەرگریگردنى لە مافى خۆيدا، لەبەردەم دانگا يا دەسلەتەى لىكۆلنەووە يا دەسلەتەى تەردا، لەو سنوورەى كە داكۆكېردنەگە پىوېستى پىيەتى، تانەوتەشەرگەى ناراستەى نەهارگەى (خەصە) كەردىت^{١٤٠}. پانىش لەكاتى بەرگریگردنى لە مافى خۆيدا، لەبەردەم دانگا يا دەسلەتەى لىكۆلنەووە يا دەستەكانى تەردا، لەو سنوورەى كە داكۆكېردنەگە پىوېستى پىيەتى. تانەوتەشەرگەى ناراستەى نەهار (خەصە)دەگەى كەردىت.

ھەروەھا نەم كەسى كە تاوانى تانەوتەشەر نەجام دەت. نەگەرھاتوو لە حالتى توورەبووندا. لە ناكامى نەم دەستدرىزىبە نارەوایەى كە كراوتە سەرى. نەمەى نەجامدا لەسزا دەبەخشرىت^{١٤١}.

٨٠ - بېروانە دەقى ماعدهى (٤٢)ى ياساى سزادانى عيرافى كە تاپادا ھاتوو: ((لاجرمە اذا وقع الفعل استعمالاً لعق الدفاع الشرعي ...)).

٨١ - بېروانە دەقى ماعده (٤٣)ى ياساى سزادانى عيرافى كە تاپادا ھاتوو: ((لاجرمە فيما يمتد احد الخصوم او من ينوب عنهم الى الآخر ضلها او كتابة من

همروها، پاسادانه‌ری عیراقی له برگیه‌ی دوومسی مادده‌ی (۴۳)ی یاسای سزاداندا ریگی به تانوته‌شهر داوه شه‌گه‌ره‌انوو بو فهرمانبه‌ریگ یان نه‌وگسه‌ی نه‌ریکی گشتی هین سپیردراوه یان سیه‌متی بریکاری گشتی تبا‌بیت یان نه‌ریکی له‌و نه‌رگانه له نه‌ستو‌دابیت که په‌وه‌ندی به چه‌ما‌وره‌وه همه‌یه، ناراسته‌گرا، به‌و مه‌رجه‌ی تانه‌وته‌شهره‌گه په‌یوه‌ندی هه‌بیت به فهرمانی یان گاری نه‌وگسه‌ی که تانوته‌شهره‌گه‌ی ل‌دراود، هه‌روه‌ها نه‌نهام‌ده‌ری تانوته‌شهره‌گه راستی و دروستی نه‌و رو‌دوا‌وه به‌لینن که دا‌وه‌تیه‌مال په‌گیگ له‌و که‌سانه^(۸۰).

شاهه‌نی نامازه‌بو‌کردنه، تمه‌ها له‌و حاله‌تانه‌ی سه‌ردود ریگا به تانوته‌شهر نادریت، به‌لکو نه‌وانه به‌نیگن له‌و حاله‌تانه‌ی که سه‌رچا‌وه گشتیه‌گه‌هان ده‌گه‌ریته‌وه بو مادده (۴۱)ی یاسای سزادانی عیراقی که به‌یستر نامازمان بینی گه‌رو ده‌گه‌ری گه‌لینک چه‌به‌جیکردنی له‌گی ل هه‌ل‌نجین له‌وانه ده‌گه‌ری تانه‌وته‌شهره‌گه به‌مه‌به‌ستی دا‌کو‌کیکردنی ره‌وابیت یان به‌مه‌به‌ستی به‌کاره‌ینانی ده‌سه‌لاتی یاسا‌بیت یان به‌کاره‌ینانی چه‌سانه‌ی به‌ره‌له‌مانی‌بیت یان به‌مه‌به‌ستی بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی رو‌دوا‌وه‌کانی داد‌گابیت یان تا‌نو‌وتل‌یدان‌بیت له‌ کرده‌وه‌ی فهرمان‌به‌ران و نه‌وکه‌سانه‌ی که له‌ حوکه‌ی نه‌ودانه، له‌ هه‌مه‌وو‌یای گه‌رنگه‌ر، ده‌گه‌ری به‌مه‌به‌ستی بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی هه‌وال‌بیت یان به‌مه‌به‌ستی ره‌خنه‌گرتنی بابه‌تیانه‌بیت. له‌به‌ر گه‌رنگی مافی بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی هه‌وال‌مه‌کان و مافی ره‌خنه‌گرتن، له‌خواره‌وه له‌ دوو خاله‌ها به‌ دره‌زی یاسیان ده‌گه‌رن:

خلف وسب اثناء دفاعه عن حوفاه امام الحاکمة وسلطات التحقیق او الهیئت الاخری وذلك فی حدود ما يقتضیه هذا الدفاع ۲- ولعقاب علی الشخص اذا كان قد ارتكب الخلف او السب وهو فی حالة غضب فور وقوع اعتداء ظالم علیه)) .

۸۲ . لعمش ده‌مه‌گه‌مته‌ی: ((ولاقبل من القائف لائمة الغلیل علی ما سنده الا اذا كان الخلف موحها الی موظف او مكلف بخدمة عامة او الی شخص فی صفة نه‌ایبه‌ عامة او كان يتولى عملا يتعلق بمصلحة الجمهور وكان ما سنده القائف متصلا بوظيفة القنوف او عمله فاذا لاقم الدلیل علی كل ما سنده انتفت الجريمة)) .

۱. مافی بلاوگردهوی هموالهکان

په‌دکێک له مافه سه‌ره‌مکێکانی رۆژنامه‌گه‌ری بلاوگرده‌وی همواله، نهم مافه، له لایه‌که‌ود په‌یوه‌ندی به نازادی رۆژنامه‌گه‌رییه‌وه همیه و له لایه‌مکی تریشه‌وه په‌یوه‌ندی به مافی جه‌ماوهره همیه له ناگاداریبوونی نه‌و رووداوه گرنگه‌ی که له ده‌ورووبه‌ریدا روودده‌ن.

که‌واته، ناکرێ هموالی نه‌و رووداوانه که رۆژانه له ده‌ورووبه‌رمان روودده‌ن. له رای‌گه‌شتی بیانشارینه‌وه، یان داوا له جه‌ماوهر بکه‌ین که هیچ شتی‌ک له‌و رووداوانه نه‌زانێ که له کۆمه‌لگه‌یه‌دا روودده‌ن و په‌یوه‌ندیان به ناسایش و سه‌قامگه‌رییه‌وه همیه^{۱۱}. به‌لام ده‌بین رۆژنامه‌نووس له بلاوگرده‌وی همواله‌کاندا، مافی سه‌ردوولا له‌به‌رجه‌او بگرێت. مافی هاوالاتی له شه‌ره‌فو که‌رامه‌ندا که یاسا گه‌رمانه‌ی بوونی کردووه، نه‌گه‌ره‌اتوو تۆمه‌تبار (مته‌م) بوو، به‌ین تاوان دادنه‌نرێت تا‌کو تاوانه‌که‌ی له‌لایه‌ن دا‌نگاوه ده‌سه‌لیندرێت، سه‌روه‌ها مافی له تابه‌تمه‌ندی‌تیدا (حقه فی الخصوصیه). واته نابێ زبانی تابه‌تمی ناشکرا بگرێت. سه‌روه‌ها مافی کۆمه‌ل له ناگادارگرده‌وی جه‌ماوهره‌که‌ی له‌و رووداوانه‌ی که له ده‌ورووبه‌ریدا روودده‌ن تا به شێوه‌یه‌کی باش له به‌ریوه‌جیوونی نادیه‌روه‌ری ناسایش دله‌یابێت که مافیکی به‌نه‌ه‌تییه له کۆمه‌لگه‌ی دیموکراتیدا^(۱۲)

جا نه‌و هموالانه‌ی که رۆژنامه‌و کۆفاره‌کان بلاویان ده‌که‌نه‌وه، بێگومان نه‌گه‌ره‌اتوو سه‌رووشتیکی راسمه‌ییان هه‌بێت، رینگایان بێ دهرتیت. وه‌ک

۸۲ - د. جمال العین العطیفي: الأساس القانوني لباحة العنف في حالة نشر اخبار الجرائم والتحقيقات الجنائية، مجلة القانون والاقتصاد، العدد الثالث، السنة التاسعة والثلاثون، سبتمبر/ ۱۹۶۹، مطبعة جامعة القاهرة، ل. ۳.

۸۱ - د. جمال العین العطیفي: الأساس القانوني لباحة العنف في حالة نشر اخبار الجرائم والتحقيقات الجنائية، سه‌ره‌اوه‌ی په‌ششوو، ل. ۲، سه‌روه‌ها د. ابراهيم الداهوي: قانون الاعلام، سه‌ره‌اوه‌ی په‌ششوو، ل. ۲۴۲.

ناگادار بېك يان ناگاكار بېه كى رسمى يان حوكمىكى دادگا، نمو، هر چه منده تان و ته شمر ناميز بيت و بېته مايه ناووزر اننى كسيكىش، به تاوان داناندرى، چونكه، له لايكه و د بلا و كړنه موى نمو باه تانمى كه كوكن له گملى ياسادا به تاوان داناندرى، و له لايكى ترېشمو، لمزور حالتدا، رۇزنامه ناچاره نمو هه وانه بلا و بكتامودو نم كارضى، راپراننى نمر كيكى ياسايه^(۸۵).

بمهر حال، بلا و كړنه موى هه وانه كان له هر يو وار نيك بيت، دمبى همدنك صرحى دپار بكاروى تيامبىت، تاكو به ما ف دانندرىت، نم ممر جانمش نه مانمى خوار هوښ:

۱- د بې هه وانه كه راست بېت

راستگوى له بلا و كړنه موى هه وانه، ممر چه يو به دبېناني نمو بمرژمو نديبه كومه لايه تيهى كه پشنى بى به ستر او د يو رېگانان به بلا و كړنه موى هه وانه كان، چونكه كومه لايه هېچ سوونيك له بلا و كړنه موى هه وانه نادر وست و مر ناگرىت، به لكو بمرژمو نديبه كمشى به موى نمو وود دكه وېته هه رشمود، جا راستى و دروستى هه وانه واده خوازىت نمو رووداوى كه له خوى گرتووه، خوى له خويده راست بېت، هه روهها له رووى دانمپالېه وه بهوكه سى كه دراوتمپالېشى بېوېسته راست بېت^(۸۶).

جا يو نموى رۇزنامه نووس له بلا و كړنه موى هه وانه كان نكه وېته هه نموه، باشترى شت نه وېه، رووداومكان^(۸۷) و مكو خوى بگېرېتسه^(۸۸) هه روهكو لسه زارى (هوار نكوسل) دا هاتوود، هه روهها

۸۵ - المستشار معوض عبد التواب القنف والسب والبلاغ الكاتب، دار للطبعات الجامعية، اسكندرية، ۱۹۸۸، ل ۱۹۹.

۸۶ - د، محمود نجيب حسني، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الاشخاص، سرحاوى بېنو، ل ۱۳۶، هه روهها للمستشار معوض عبد التواب، القنف والسب والبلاغ الكاتب، سرحاوى بېنو، ل ۱۳۰، ۱۳۱.

بېرېمى نەمۇ پىرنىسىبە بىكات كە دەلنى: ((ھەرگاتىك گومانىت لە شتېك پەيداگرىد وازى ئى بېنە))^(۸۷).

ھەرلەم روودود (لويس د. بۇماردى) سەرنووسەرى نەسۇتىپىرىس دەلنى: ((ئەگەرھاتوو پەگىك لەو بابەتەنەى كە نىيازمان واپە بلاوى بىكەنەو ئەگەرى نەمۇى لىكرا كە دەبىتە ماپەى تانەوتەشەر، دەبى خۇمان نامادەبىكەن بۇ وەلامدانەمۇى ھەتدېك پىرسىار. كە بە دەستەواژەى "ئەگەرھاتوو" دەست بېدەكات، لەوانە،

ئەگەرھاتوو داواپەگمان لە نى بەرزكراپەو، ئاپا دەتوانىن پەشت بەو سەرھاتوئە بېبەستىن كە زانپارپەگمان ئىنى وەرگرتووه؟))^(۸۸).

ب- دەبى ھەوالەكە سىروشتىكى كۆمەلەپەتى ھەبىت

بەوونى سىروشتىكى كۆمەلەپەتى گىرگە بۇ نەو ھەوالەى كە لە رۇزنامەدا بلاودەكرىتەو. چوتكە نەو سىروشتە كۆمەلەپەتى مەرجە بۇنەمۇى بلا وكرىنەوۇى ھەوالەكە لە بەرزەووندى كۆمەلەپەتى بىت. بۇپە نەوگەسەى كە رووداويك بلاودەكاتەو كە دەستىرىزى بۇسەر زىانى تاپەتى كەسەك تىپەو لە بەرزەووندى كۆمەلەپەتى، ناتوانى كەلەك لە پىگاپىدانى پاساىى وەرپىرەت بۇ رىزگارپوون لەو تاوانە تانەوتەشەرى كە لە ئاگامى بلاوگرىنەمۇى نەو ھەوالە روودەدەت.

۸۷ - د. سلیمان جازع الشمري، الصحافة والقانون، منشورات الدار الدولية للنشر

والتوزيع، القاهرة، مصر، بلاسة النشر، ۱۹۴۰

۸۸ - د. سليمان جازع الشمري، الصحافة والقانون، سمرقاهوى پىشوو، ل۱۹۲۵.

ج. دەپىن تىمىشكردنى ھەۋالەگە باھەتپانە بېت

بېيۇستە پۇزنامە نووس لە بلاوگىردنەۋدى ھەۋالدا باھەتپانەبېت و قەۋاردىگى لەخۇى گەۋرەقتى بىن نەبەخشىت و موبالغەى تىدا نەكات و خۇنەر چەۋاشە نەكات بە لىكدانەۋدى پوۋداۋەگان، بەجۇزىك دوۋرىن لە دەستياكى پان بلاوگىردنەۋدى نادىئايى لىيان.

د. دەپىن بلاوگىردنەۋدى ھەۋالەگە بە نىيازى پاك بېت

مەبەستمان لەمە ئەۋەبە، دەپىن پۇزنامە نووس لە بلاوگىردنەۋدى ھەۋالەگاندا نامانجى بەدبەئىياتى بەرزەۋەننى كۆمەل بېت نەك تۆلمەندەۋدە تانەۋتەشەردان لە خەلكى.

شايەنى نامازبۇكردنە، ھەندىجار، پۇزنامە نووس لە بلاوگىردنەۋدى ھەۋالەگاندا دىكەۋىتە ھەلەۋە، جا ئاىا تا ج ۋاددىەك دەتۋانى سوود لەمە ۋەربىگىت بۇ رىزگار بوون لە بەرپرسىارىيەتى ياسايدى؟

بیتگوهار نه گهرهاتوو له ویاوډ د دابوو بیت که نهو هه واله راسته و
 بهمه بستی خزمه تکرندی به رز دوندی گشتی یلوی گردبیته وه. نهوا دعتوانی
 سوود لهو هه له به ودریگریت یو رز گاریوون له بهر پرسیار بهیته یاسای
 نه گهرهاتوو له وهر گرتنی نهو هه واله د بشتی به به دوا گهرانی ناسای (التحریر
 المعتاد) هه رکسینک که له شوینی نهو دابیت بهستیته. هه روه ها نه گهرهاتوو
 هه واله که هیج بایه ختی کومه لایته نه بوو بیت به لام رز نامهنوو سمکه لهو
 باو مردابوو بیت که بایه ختی کومه لایته هه^(۸۹).

دایگی "عابدین" ی تاوانکاری میسری له هو کمینکیدا ده لن: ((له
 بلاو گردنوهی لهو رووداونهی که دهرهق به هاو لاتیان به تانهو له مشر
 داده ندرین و رز نامهنوو ی بلاو یکردونه توهو، هه رگاتیک به له لئندریت،
 رز نامهنوو سمکه لهو باو مردابوو که لهو رووداونه راستن، هه روه ها له
 بلاو گردنوهی اندا مه بستی خزمه تکرندی گشتی بووه، هیج پاساوک یو
 لومه تبار گردنی نابن چونکه مه بستی تاوانکاری نه بووه))^(۹۰).

۲- ماهی رخنه گرتن

ماهی رخنه گرتن شیوهی که له شیوه گانی نازادی بیروا دهری پهن، که
 دهرهقت به هاو لاتیان ده دات تا له ریگی گوزار شتکردن له بیروا گانیانه وه
 به شیوهی کی ناراسته و حق بهمداری بکن له جار سه کردنی نهو کیشانهی که
 روو به رووی کومه له دینه وهو دینه ناستهنگ له بهر ددمیدا. نهویش به
 دهنیشان کردنی لایمه نیگه نیغه گانی نهو کارویارانه ده بیت که ماهی

۸۹. د. محمود نجیب حسینی: شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء
 علی الاشخاص، سهر جاوی پیشوو، ل ۶۲۶.

۹۰. جزالیه عابدین ۱۲ دیسمر ۱۹۰۵ (الحقوق ۲۶ ص ۴۴ پروانه (احمد امین) شرح قانون
 العقوبات - القسم الخاص .. سهر جاوی پیشوو، ل ۵۲۵.

باختیادانی کۆمەڵەن بۆ دۆزینەوادی ڕینگاچارەیان، ھەروەھا بۆ نەوادی چاریکیتر لە دواڕۆژدا ڕوونەدەنەو.

ھەروەھا ڕەخنەگرتن مافێکە لەو مافەیی کە یاسا دانسی بێدانناو دەمییاسی کەمالەتکردمی نازادی بیروادەر بێرین و کەمالەتکردنی تۆزینەوادی زانستی و داھیناندا چونکە ڕەخنەگرتن بێجێمی تۆزینەو و داھینانە، جا ڕەخنەگرتن لە داناسی بە ماف پەشت بە گرتگێتی نمو بەرزوونەبێی دەبێستنی کە بۆ کۆمەڵ دەبھینیتەدی^(۳۳) دستووری عێراقی سالی ۱۹۷۰ لە ماددە (۳۶) و (۳۷) دا بەشێوەبەکی زەنی دانسی بێدانناو. لە ماددە (۳۶) دا دەقوووسی کردووو دەئێ: ((دستوور کەمالەتی نازادی بیروا دەکات...)). ھەروەھا لە بێرگە (ج) ی ماددە (۲۷) دا دەئێ: ((دەولەت کەمالەتی نازادی تۆزینەوادی زانستی دەکات و ئە گشت چالاکییە ھزری و زانستییەکاندا داھینان و سەرکەوتن پادەشت و ھان دەکات))^(۳۴).

ھەروەکو لەسەرھو و نامازەمان بێنی کرد، بۆیە ڕەخنەگرتن بەماف داھێنراو تاکو لە ڕینگای نەو و ھەروە خەزەمتی بەرزوونەبێی گشتی بکەین. لە بەدبھینانی نەم ئامانجەش، بەرزوونەبێی تاکەگەس وادەخواریت ناوونابانگ و شەرف و گەرامەتی بارێزراو بێت، ھەروەکو چوون دارایی و لەشیان پارێزراو. جا یاسای سزادان لە ڕینگای یاساگەردنی تانەوتەشەردا ناوونابانگ و شەرف و گەرامەتی تاکەگەس دەبارێزێت. جا لەسەر نەوادی ڕەخنەگرتن لە کردەو و بیروادی کەسانی تر، ڕەخنەگرتنە لە خودی کەسانی خاوەنی نەو

۹۱ - د. محمود نجیب حسنی : شرح قانون العقوبات - القسم الخامس - جرائم الاعتداء علی الاشخاص، سەرچاوەی پێشوو، ل ۶۳۷-۶۳۷.

۹۲ - دستووری میسری سالی ۱۹۷۱ لە ماددە (۴۷) دا بە ڕاشکاویەو دەنی بە مافی ڕەخنەگرتن ناو و دەئێ: ((النقد الذاتي والنقد البناء ضمان لسلامة البناء الوطني)) ھەروەھا لە ماددە (۴۹) دا چاریکیتر بەشێوەبەکی زەنی جەختی لەسەر کردوونەو دەئێ: ((تكفل الدولة للمواطنين حرية البحث العلمي والابحاع الادبي والفني والثقافي)).

کردوومو بیروپایانه، بۆهه، نهمه خۆیله خۆیدا دستدریژی کردنه بۆسەر ناوونابانگوو نیعتبارپان. وپرای نهودی ههرخۆی رەخنه تانهوتسەر بیکدهینی^(۹۲).

بهلام سهرجای نهودش، بهرزوهندی کۆمهله واددخوازیت که دان به نازادی بیروپادهبرپین دابهریت به مهبهستی بهدیهینانی بهرزوهندی گشتی و پینسخستی کۆمهله له رینگای تۆزهنهوجو داهیناندا که له رینگای رەخنهگرتنی بنیاتنهر و بابهتیا نهوده دۆتهدی. لهه حالهتهدا، دهین بابهندی دوو بنچینه بیهن. پهکه میان بهدیهینانی بهرزوهندی تاکهکسه، هی دوو دهمیشیان بهدیهینانی بهرزوهندی کۆمهله. جا له بهرنهوهی بهرزوهندی کۆمهله له پینستره، بۆهه دهیخهینه پینش بهرزوهندی تاکهکسه و^(۹۳).

باسای سزادانی عیرافی سالی ۱۹۶۹ له مادهی (۱۱) دا بۆ رینگادان به رەخنهی تانهوتسهرنامیز، پرنسیپیکی گشتی داناهو دهلئ: ((نهمه رهائوو کردوومو که ناگامی بهگارهینانی مافیك که باسا دانیهینانابیت روویدات به تاوان داناندریت))^(۹۴).

دانگای بیاجوونوهی میسری له حوکمیکیدا پیناسهی رەختهی رهوا (رینگابینراوی) کردوومو دهلئ: ((رەخنهی رینگابینراو بریتیه له دهربرهینی بیروپا لهبارهی ههرمانیک پان گاریکهوه بهی نهوهی بهمهبهستی ناوونابانگ زرانلن و دستدریژی بۆسەر خاوهنی نمو ههرمانه پان نهو کارهی تیابیت.

۹۲ - د. عبدالحمید الشواربی، جرائم الصحافة والنشر، منقاد للصارف بالاسکندریه، ۲/۱۹۷۷، ل ۹۱.

۹۳ - د. عبدالحمید الشواربی، جرائم الصحافة والنشر، سهرجاومی پینشو، ل ۹۱.

۹۴ - جین سهرنجه، باسای سزادانی میسری له مادهی (۶۰) دا هه مان پرنسیپی بۆ رینگادانی رەخنهی تانهوتسهرنامیز داناهو دهلئ: ((لاتسری احکام قانون المقوبات علی کل فعل ارتکب بنیه سلمیه عملا بحق مقرر بمقتضى الشریعة)).

نمگه رهاتوو رهخنهگه نهو سنووروی بهزاند دهبی خاوهنمگهی سزابریت جونکه تاوانی تانموتشمیری نمنجام داوه^(۹۶).

لهم بیناسهیمی سمرموما بؤمان دهردهگموی. دهبی نهم مهرجانهی خواروه له رهخنهدا همین تاگو به رهخنهی رهوا دهنریت:

۱. دهبی نهو رووداوی رهخنهی لیگراوه، رووداویکی راستهقیمنبیت، هانیش رهخنهگر وایزانییت رووداویکی راستهقیمنیه

واته نابی رووداوکه بهدرۆ ههلبهسترا بیت بان شیواو بیت، ههروهها دهبی رهخنهگر رهخنهگهی ناراستهی رووداوکه بکات بکات خاوهنی رووداوکه تمنها لهو حالتهدا نهییت نمگه رهاتوو سروشتی رووداوکه وپخوازیت. بهلام نمگه رهاتوو هه ندئ رووداوی لهخۆیموه ههلبهست بان هه ندئ رووداوی راستهقیمنی شیواند بان رووداوگانی بهخۆریکی وا لیکداوه که دووربیت له دهبیباکی و بیوه مایهی جهواشهگرنی خوتنرو دووربیت له یابهتیانه و بیلابینی. بان رایگشتی جهواشه بکات. دهکه وپته بهر لپهرسینهوهی یاساییوه^(۹۷).

شایهی نامازدیوکردنه، نهو دستهوازانهی که رهخنهگر بلاویان دهکاتهوه ج هی خۆی بیت بان هی کسانتر بیت، وکوپه که، چونکه دووباره بلاوکردنهوهی نووسینی که تاوانی لهخۆگریتیت، وکو بلاوکردنهوهی سهرله نوویه، بۆیه هیچ کهسێک بۆی نیه بۆ خۆدزینهوه له بهرپرسیارییمتی یاسایی باساو بهوه بینتهوه گوایه نهو دستهوازانهی که لعناو نووسینه کهدا هاتوون. پیشتر له رۆژنامهیهکی تر بلاوگراوتهوه. چونکه

۹۶ - (معكمة النقض للصرية، جلسة ۱۹۲۸/۱/۱۰ رقم ۲۴۸ سنة ۸ ق) پروانه (د). عبدالحمید الشولیبی) جريمة الخلف والسب في ضوء القضاء والفقه، سرحاوی پیشوو. ۱۵۸.

۹۷ - المستشار معوض عبد التواب، الخلف والسب والبلاغ الكاذب، سرحاوی پیشوو، ل ۱۲۲.

نەو كەسەى نووسىنىڭ لە رۆژنامىەك وەردەگىرىتو دووبارە بلا وەيدەگاتەو،ە
 پىۋىستە بەر لەودى دووبارە بلا وەيدەگاتەو پان رەخەنى لى بگىرىت، لىنى يىكۆلىتەو
 ناپا نەو نووسىنە بوونى ھەمە پان نا؟ ھەروەھا تاپا دەسكارى گراود پان نا؟^(۹۸)
 ھەروەھا لەوامىە نەو رۇوداۋى رەخەنى لىگىراو، رۇوداۋىكى
 راستەقىنە نەبىت، بەلام نەگەرھاتوو رەخەگر نەوئى سەلامد كە لەو
 باوەرەداۋوود كە رۇوداۋىكى راستەقىمىەو نەپزانىو بەدرۇ ھەلىەستراو، دەكرى
 لەسر نەمەى " نىيازپاگى " بىمىن تاوان دابىندىت"^(۹۹)

ب- دەبن رۇوداۋەكە بايەخىكى كۆمەلەيتى ھەبىت

بۇ ماھى رەخەگرتن ودك ماڧىكى ياساپى ئەوۋىندە بەس نىە رەخەكە
 ناراستەى رۇوداۋىكى راستەقىنە گراىت، بەلكو دەبن ئەو رۇوداۋە بايەخىكى
 كۆمەلەيتى ھەبىت، نەمە مەرجىگە لە مەرجەكانى رەخەنى بىناتنەر، بەلام
 نەگەرھاتوو رۇوداۋەكە بايەخە كۆمەلەيتىگەى لەدەستدا، ئەوكاتە ھىج
 باساۋىك بۇ رەخەلىگىرتنى نامىنىن، چۈنكە رەخە ھەرمانىكى كۆمەلەيتى
 ھىيە، نامرازىك نىە بۇ تانەوتەشەردان لەخەلكى^(۱۰۰).

كەواتە، رەخەنى بىناتنەر، نەو رەخەبەبە كە ناراستەى نەو
 رۇوداۋە دەكرى كە جەماۋەر بايەخىان بىن دەدات، بەلام نەگەرھاتوو، رۇوداۋەكە
 نەو بايەخەى نەبوو، ئەوكاتە رەخەكەش نەم سىفەنە لەدەست دەدات. جا
 ناكرى لەبەناى رەخەوود دەستدەزى بىكرىتە سەر زىانى تاپىتەى خەلكى مەگەر

۹۸ - مەكەتە النقض المصرية، الطعن رقم ۱۰۲۷ لسنة ۲۰ في جلسة ۱۹۶۰/۱۲/۲۰ ص ۱۳۹
 بېروئە (المستشار معوض عبد التواب) العنف والسب والبلاغ الكاتب سمرجاولى
 پىشۋول ۱۳۳.

۹۹ - د. عبد الحميد الشواربي، جرائم الصحابة والنشر، سمرجاولى پىشۋو، ل ۹۲.
 ۱۰۰ - طارق احمد فتحي سرور، الحماية الجنائية لصرار الأفراد في مواجهة النشر،
 منشورات دار النهضة العربية، القاهرة، ۱۹۹۱، ل ۱۶۱.

په پوهندی هېښت به کارووباری زياتی گشتیپوهه. لهم حالتمندا نابین ږڅڅنهگه
لهم سنوره بچینه دهرود^(۱۰۱).

شایمی باسه. کومل هېج سوونک لهوه ودرناگرنت. ږڅڅنهگر خوئی
له فهدی زياتی تابهتی گسینک بدات. به لکو به پیچه وانموه نیکمران دعبی.
چونکه ږڅوشتی کومه لایمی ږنگانادات دستدریزی بکرته سمر زياتی تابهتی
کسینکو خه لکی ل ناگادار بکرته ووهو بیرورای لهسمر نالوگوز بکرنت^(۱۰۲)
بیگومان. همر ږوونایک په پوهندی به بمرز دوهندی گشتیپوهه هېښت.
چینگای باهخی کومل دعبیتو دگرزی ږڅڅنهخی ل بگرنت. لهم ږووه دادگای
بیاجوونموی میسری له ږیرایکیدا ددنی: ((ږڅڅنهخی ږنگاپنیراو ږیرتیپه له
دهر ږیرنی ږروړا له یاروی فهرانیکموه پان کاریکموه بهی نه وهی دستدریزی
بکرنته سمر خاوهنی نهو فهرانه پان نهو کاره به مهبستی ناووز پاننی. دادگا له
جوکمکه پنا نه می له بهرچاوی خوئی نهگر تووه. چونکه ږڅڅنهگه ناراسته ی
ږوونایکی گشتی کړوه که ږیرتیپه له سیاستی داوودهرمانی ږزیشکی له ولاتنا.
که نه ممش کښه یکی گشتیپه و چینگای باهخی جه ماوړه. جا له بهر نه وهی
دسته وازه ی ونارمه له گهل بارو وڅخی نیستا دهگونجیت و مهبستیشی
بهرزه ووندی گشتیپه و ږڅڅنهگر مهبستی نه موهه تانموتشه ږ له که سیتی
دپارکرو بدات. یو په نعه به ږڅڅنهخی ږنگاپنیراو دادندرنیت چونکه په پوهندی
هیه به نازانی ږروړاو پاسا کهفالمتی کردوه))^(۱۰۳)

۱۰۱ - طارق احمد فتحی سرور: العصاب الجنائیه لصرار الأفراد فی مواجهه النشر.

سمرچاوهی پښوو. ل ۱۱۱.

۱۰۲ - المستشار معوض عبد التواب: القنف والسب والبلاغ الکاتب سمرچاوهی پښوو.
ل ۱۲۴.

۱۰۳ - المستشار معوض عبد التواب: القنف والسب والبلاغ الکاتب سمرچاوهی پښوو.
ل ۱۲۴.

ج- بىكارهتپانى دستموازى گونجاو

رەخنى بىياتنەرو بابەتتەنەمۇ رەخنىمەپە كە رەخنىمەر تىپىدا بۇ بىتكانى نامانجەكەي دستموازى گونجاو بىكارهتپانىتو بەپىنى تىواناش لە دستموازى تووندوتىز دور بىكەوتەمەو لەمەنەي رەخنىمەو ھەستى كەس بىرىندار نەكاتو تىرو تىوانجىان تىنەگرتىت.

جا بىنەرى دستموازى گونجاو بىرتىبە لە بىنەستىتى نەم دستموازىبە بۇ گوزارشتكردن لە بىروپى نووسمەركەي بۇ ھىنانەدى نەو واتاپەي كە لە مووسىنەكەپدا مەستىمەتى^(۱۰۱).

جىنى سەرنجە، " گونجاوتى دستموازە " مەسەلمەكى رىزىبەو بىستراوتەمەو بە حۆرو بارودۇخى نەو رووداوى كە رەخنىمەي ئاراستە دىگرتىو بەپىنى نەو بارودۇخە گونجاوتى بىوان دستموازەو نەو بىروپەي كە تەعلىقى لىندىرئ ھەلدەسنگىندىرئ^(۱۰۲).

دادگاى ھەرىتىسى لە سالى ۱۹۹۲ نەو رۇزنامەنووسانەي لە تىوانى تانەوتەشەرى بىناتىكرا بەخشى بۇ نەو تانەوتەشەرانەي كە دابووپانەپال سىياسەتەدارىك گواپە: ((مىرۇفنىكى ھەلپەرىستەو بەپىنى بارودۇخ بەرگىخۇي دەگۇرپىتو لەگەن خۇدى خۇي دۇوارەو ھىچ نۇخىك بۇ باورە راستەپىنەكەي خۇي دانانىت)) دادگاى ناوبرا دووپاتى كردۆتەمەو كە نەو دستموازانەي كە لەم وتاردا بىكارهاتتۇنە، سىنورى مافى رۇزنامەنووسىان لە رەخنىمەگرتى رەختارى كشتى و بەرنامەي سىياسەتەمدار بىتاپەتەي لە كاتى ھەلزارىندا نەبىزانىدووە^(۱۰۳).

۱۰۴ - طارق احمد فتحي سرور، الحماية الجنائية لأسرار الأفراد في مواجهة النشر، سرحاوى بىشوو، ل ۱۶۵.

۱۰۵ - لطيفة حميد محمد، جرائم النشر في التشريع العراقي، سرحاوى بىشوو، ل ۱۶۵.

۱۰۶ - لطيفة حميد محمد، جرائم النشر في التشريع العراقي، سرحاوى بىشوو، ل ۱۶۵.

د- دهبې ږخنه‌گر نيازى پاكه بېټ

بوټه‌وې، ږخنه، ږخنه‌مېكې ږه‌اېښت و ږنگاي بېټدږيت، دهبې ږخنه‌گر له ږخنه‌مېكې نيازى پاك بېټ، نهمه‌ش به بوونى تم دوو ممرجانمى خوارووه دېته‌دى:

۱- دهبې ږخنه‌گر له ږخنه‌مېكې ناملنجى خزمه‌ت‌كردنى بهرزه‌ووندى گشتى بېټ

له‌ږنگاي نهم ممرجه‌وه نه‌و مهبسته دېته‌دى كه له بېناوېدا دان به ماى ږخنه‌گر ن فرارود كه برېټېبه له خزمه‌ت‌كردنى بهرزه‌ووندى گشتى له‌ږنگاي گوزارست‌كردن له بېرواېه‌كې بېناهنه‌ر، كه سوونى يو كومه‌ل هه‌بېټ، حا ج يو كارى جاك ناموزگارى بگړنېت پانېش يو دووركه‌وتنه‌وه له‌كارى خراب وړپا بگړنېته‌وه^{۱۰۷}.

۲- دهبې ږخنه‌گر له ږخنه‌مېكې باوږې به راستى نه‌و ږخنه‌مېه هه‌بېټ كه گرتووه‌تى

واته دهبې ږخنه‌گر له ناخه‌وه باوږې به راستى و دروستى نه‌و ږاېه هه‌بېټ كه درېدېږېټ، هه‌لېته نه‌ممش له‌و دسته‌وازانمدا درده‌كېون كه ږخنه‌گر به‌كارى هېناون، هه‌روه‌ا له‌و نامانجه‌شدا به‌مردمكېوى كه ږخنه‌گر مهبسته سى يووه

له بېنه‌ږتدا گريمانه‌دكړى كه ږخنه‌گر راستگۆبه‌و نيازېشې باكه له ږخنه‌مېه‌ېدا، به‌لام نه‌گه‌ره‌اتوو نه‌و دسته‌وازانمى كه به‌كارى هېناوون، دسته‌وازه‌ى توندونېز بوون پان باسېتى نه‌بوون پانېش ږخنه‌گر خؤى له‌و باوږه‌دباووه كه نه‌و بېرواېه‌ى درېدېږېټ راست نېه، نه‌وه ماناى نه‌وديه

۱۰۷- طارق احمد فتحى سرور، العمایة الجنائبة لسراة الافراد في مواجهة النشر، سرچاوى پېښور، ل ۱۳۷.

رڅخنه گر نیاز خراب بووه له رڅخنه کېدا. له حالت مشدا، نه رگی سماندنې
نیاز خرابه کې دهکووټه نه ستوی نه وکسه ی که تو ممتباری دهکات^(۱۰۸).

گرنگترین گمړینه (قرینه) بؤ سماندنې نیاز خرابې رڅخنه گر.
تونو تیزی نهو دستمو ازانچه که له رڅخنه کېدا بکارهاتوون بڼ نهوی
بڼویست بڼت، به تابه تی نه گونجانیان له گه ن نامانجې رڅخنه که، هر چمنده
مهرجیش نیه تمنها لمرنگای نهو دستمو ازانچه که له وتارکه دا به کارهاتوون،
نیاز خرابې رڅخنه گرمان بؤ دهر بگه وئ، به لگو دمرگئ به هر رڼگایمکی تر بگمینه
نه م مېسته، له وانه همولدانی رڅخنه گر بؤ وده مستهینانی سووونک بان
دارایه ک بهرام بهر راگرتنی هلمه تی رڅخنه گر تنه که بان بوونی ناکوکی لښوان
رڅخنه گرو نه وکسه ی رڅخنه کې ناراستمکراوه^(۱۰۹).

شایه نی ناماز دیوگر دنه، نیاز پایکی هؤپه کی گشتیبه له هؤپه کانی
رڼگانان به هه موو تاوانیک له وانه تاوانی تانه وت مشنه، نه گه رها توو نه انجام دمر
نیازی پاک بوو بڼت بان له و باو وده دابوو بڼت نهو کرداره ی که نه انجامی دهکات
رڅخنه، هه روه هسا بؤ نه م مېسته بشتی به همنخک پاساوی ماقول
به ستبیت^(۱۱۰).

۱۰۸- د. محمود نجیب حسني، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء
على الاشخاص، سمرجاوی پښوو، ل۶۵.

۱۰۹- د. محمود نجیب حسني، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء
على الاشخاص، سمرجاوی پښوو، ل۶۴، هه روه هسا طارق احمد فتحي سرور، الحماية
الجناية لأسرار الطراد في مواجهة النشر، سمرجاوی پښوو، ل۱۶۹.

۱۱۰- د. عبدالحميد الشواربي، جرائم السفطة والنشر، سمرجاوی پښوو، ل۹۷.

دووه م: تاوانی جوینپیدانی ناشکرا (۱۱)

تاوانی جوینپیدان په کیکه لهو تاوانانمی که دعبینه ماهی ناوونابانگ زړاندن و له کم مدارکردنی شهره و گمراهی نهوگمسه که تاوانه کمی دهرهقی دحکری. هرودها تاوانیکه که به ناشکرا یا ناشکرا له ریگی هسه یا وینه یا نووسینه و نهنجام ددریت. به لام له حالتی نهنجامدانی به هر ریگابه که له ریگاکانی ناشکرای، سزاکه ی تووندتر دهیت.

پاسای سزادانی غیراهی زماره (۱۱۱) ی سالی ۱۹۶۹ ی هموارگراو ماددی (۱۳۶۰۲۲) ی بؤ تاوانی جوینپیدان ترخانگردوه.

بؤ شهوی زیاتر به جوینپیدانی ناشکرا ناشتابین که دوی تاوانی تانموتهمر گرنگرتین تاوانه لهو تاوانانمی که به ریگابه که له ریگاکانی ناشکرای روودعات. تاکو نیستا تاوانی جوینپیدان له هرهیمی کوردستاندا. نزی رۇژنامه نووسان و هاولاتیان دهمان کیشه ی لیکهوتوتهموه. هندیکیش لهو کیشانه بؤ دادگا بهرزرگراونهتوه.

له راستیدا، هوی رووانی زوریعی نهو تاوانانه، له لایه که دهگرتهموه بؤ لیکهالینهیوونی رۇژنامه نووسان و هاولاتیان، له لایه کی تریشه وه دهگرتهموه بؤ بى ناگایی سنووری نازایی رادبربرین. بؤیه تۇزینه وهی نه م بایتممان بهینویست زانی. بؤ تم مبیسته له خاوروه له سى خالدا باسی نهو تاوانانه له پاسای سزادانی غیراقیدا دهگمین. خالی همگم ترخاندهگمین بؤ بیناسه و رایه لمانی تاوانی جوینپیدان و خالی دوومیش ترخاندهگمین بؤ سزاکه ی و له خالی سینه میشدا باسی هؤیمگانی ریگابیندی دهگمین:

۱۱۱ - له م بایمه له بنمردتا تویننه و هیه کی زانستیه و پشکشی گۇشاری سمتمری برهمتی گراوه و زمانمندی بؤ بلا و کورنموی و هرگراوه.

۱. بیناسه‌ی جوینبیدان و رایه‌لکانی

۲. بیناسه‌ی جوینبیدان

جوینبیدان بریتیه له له‌گه‌دارگردن شه‌رفو گهرامتو ئیعتباری کسینک به نئمقست. بئین نه‌وی رووداوئیکی دباریکراوی تیندا بدرینه‌یال^(۱۱۱) یاسای سزادانی غیرافی زماره (۱۱۱)ی سالی ۱۹۶۹ی ههموارگراو، له ماددوی (۱۲۱)دا بیناسه‌ی جوینبیدانی کردووو دهلن: ((جوینبیدان بریتیه له له‌گه‌دارگردن شه‌رفو ئیعتبارو بریندارگردن هستی کسینک ههرچهنده رووداوئیکی نیاریکراویش نعدرابیتهمبال^(۱۱۲) نه‌وکسه. نه‌وکسه‌ی جوین بیه‌کسینک دعدات، به به‌ندینشینکردن بؤ ماوه‌یه‌ک که له سائیک زیاتر تمبیت له‌گه‌ل غهرامیه‌ک له سمد دهنار زیاتر تمبیت یان به یه‌کینک له و دوو سزایه، سزا دعدریت. نه‌گهراتوو جوینده‌نه‌که له ریگی رۆژنامه‌گهرییه‌وه یا چاپه‌ممنییه‌وه یا له ریگایه‌کی‌تری راگه‌یاندن روویدا، نه‌وا به بارودوخینکی تووند دادمدریت))^(۱۱۳)

له‌م ده‌قی سهرمودا بۆمان ددرده‌گه‌وی. ناوانی جوینبیدانی ناشکرا سن رایه‌لی هه‌یه. رایه‌لی به‌ناشکرای و رایه‌لی ماددی و رایه‌لی معنه‌وی.

۱۱۲. د. محمود نجیب حسنی، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الأشخاص، منشورات دار النهضة العربية، مطبعة جامعة القاهرة، القاهرة، ۱۹۷۸، ل ۶۴.

۱۱۳. له‌ممش ده‌قه‌گه‌یه‌تی به زمانی عمره‌بی، ((السب هو رمي الغير بما يحدش شرفه او اعتباره او يجرح شعوره وان لم يتضمن ذلك اسناد واقعة معينة. ويغالب من سب غيره بالحبس مدة لاتزيد على سنة وبفراصة لاتزيد على مائة دينار او بأحدى هاتين العقوبتين. واذا وقع السب بطريق النشر في الصحف او للطبوعات او بأحدى طرق الاعلام الاخرى عد ذلك ظرفا مشددا)).

٢-١ رایه‌لہکانی تاوانی جوینپندان

له بیناسی تاوانی جوینپنداندا که له برگی به‌گه‌سی ماددی (١٣٦) دا هاتوو. که بیستر نامازمان بینی کرد. بۆمان ددرده‌گه‌وی که تاوانی جوینپندانی ناشکرا سن رایه‌لی همه. رایه‌لی به‌ناشکرای و رایه‌لی ماددی و رایه‌لی معنوی:

١-٢-١ رایه‌لی به‌ناشکرای

به‌ناشکرای له‌رووی زاراویمیه به‌مانای گه‌پاندنی زانیاری دنت له‌باری رووداوێک یا کرداریکی دیاره‌کراووه به‌خه‌لک جاج به‌سه‌بیت یا به‌گردار یا به‌نووسین یانیش به‌مه‌ر هۆکاریکی‌تری گه‌پاندن بیت.

له تاوانی جوینپنداندا، بلاوکرده‌وو ناشکرای رایه‌لیکی تابه‌تییه له رایه‌لہکانی نهم تاوانه له‌بال هه‌ردوو رایه‌لی ماددی و رایه‌لی معنوییدا و به‌به‌وونی نهم رایه‌له تاوانی جوینپندانی ناشکرا به‌گوێردی نه‌و و سه‌فی که له ده‌قی ماددی (٢٢٤) دا یۆی کراوه. روونادات.

یاسای سزادانی ژماره (١١١) ی سالی ١٩٦٩ ی هه‌موارکرا و له برگی سینیمی ماددی (١٩) دا به‌م شیوه‌ی خواروو هۆکاره‌کانی به‌ناشکرای (وسائل العلابیه) ی ده‌سینانکردوو^{١١٤} :

١١٤ - نهمش ده‌قه‌گه‌مته‌ی به‌ زمانی عه‌ریی : ((٢- العلابیه: تعد وسائل العلابیه:

ا- الأعمال او الاشارات او العرکات اذا حصلت في طريق عام او في محفل عام او مكان مباح او مطروق او معرض لانظار الجمهور او اذا حصلت بحيث يستطيع رؤيتها من مكان في مثل ذلك المكان او انا نقلت اليه بطريقة من الطرق الآتية.

ب- القول او الصياح اذا حصل الجهر به او تردده في مكان ممانكر او اذا حصل الجهر به او تردده بحيث يستطيع سماعه من كان في مثل ذلك المكان او اذا اذيع بطريقة من الطرق الآتية وغيرها بحيث يسمعه من ادخل له في استخدامه.

ج- الصحافة والعلبوعات الأخرى وغيرها من وسائل العناية والنشر.

د- الكتابة والرسوم والصور والشارات والافلام ونحوها اذا عرضت في مكان ممانكر او اذا وزعت او بيعت الى اكثر من شخص او عرضت للبيع في كل مكان ((.

- ۱ کردوودو نیشارتو جولانهوه نهگهرهاتوو له ږنگایمکی گشتی یان شوینتیکی گشتیدا روویدا بهجهشنيك نهوگهسانه‌ی که لهو شوینمن بتوان بییین.
- ۲ فسهکردن و هاوارکردن له شوینهگشتیبمگان بهجهشنيك نهوگهسه‌ی که لهوشوینمه بتوانی گویی ل بیت.
- ۳ ږوژنامهگمري و چاپهمم‌نی و کمانه‌کانی تری ږاگمیاندن.
- ۴ نووسین و رسم و وینه و فیلم و نارم، نهگهرهاتوو له شوینهگشتیبه‌کاندا نماشکرا یا دابه‌تکرا یا بهزیاتر لمکسنيك فرؤشرا یا لههرشویننيك بؤ فرؤشتن نماشکرا.

کهواته. نهگهرهاتوو جوینپیدانه‌که بهماشکرای به ږنگایهک لهو ږنگایانه‌ی سمروده روویدا، نهوا به جوینپیدانی ناشکرا دادهندرنت و لهو حالتمشدا سزایمکی له سزای جوینپیدانی ناشکرا توونستر دمبیت. جا نهگهرهاتوو تاوانه‌که له ږنگای ږوژنامهگهریموه روویدا، نهوا به تاوانی ږوژنامهگمري دادهندرنت، بهلام نهمه هیج له سروشت و سزای تاوانه‌که ناگوږږیت، چونکه ږوژنامهگمري به هموو جوړمگانیموه (چاپکراو، بیسزاو، بینراو، بیستراووبینراو، نینتمرنیت) هوکارنیکه له هوکارگانی بهماشکرای

شایه‌نی ناماژهبوگرده. پاسادنه‌ری عیرافی، هوکارگانی بهماشکرای که له ماده‌ی (۱۸)دا ناماژمیان بینکراوه، به شیومبگی دیاریکراو و گهمارؤدراو دمسنیشان نهگر دووه، بهلگو بهموونه هیناویه‌تی و دمکری نمونه‌ی تریان لهسر و مربرگین. نهمش واده‌خوای ئه‌رکی ترخانلی بوون و نه‌بوونی ناشکرای له روودانی لهو تاواندا لهبر ږوشنایی لهو نمونانه‌ی که له دهقی لهو ماده‌ییدا هاتوون، به دادوهر بسپردرنت.

جا له‌بهرنه‌وه‌ی ناشکرای رایه‌لیکی تاببعته له ږایه‌له‌کانی تاوانی جوینپیدانی ناشکرا، بویه دصین دادگا له حوکه‌مکه‌یدا بایه‌خبدات به دمسنیشانکرلی لهو هوکاره‌ی که له ږنگایموه روویدا، بونه‌وه‌ی دادگای بیاجوونه‌وه بتوانی به ږؤلی خوی له جاودنیرکردنی جسمیاننی پاسا

بمشيئة محكمة راسخو دروست ببينن، جا فراموشكردي نمو زانباريه حوكمه
 لهكار دمكاتو دمبته هوي رمتكر نمو له لايه دانگاي بياچونموه^{۱۱۵}
 همروحا له حوكميكي تريبا دهئ: ((مادام ئاشكراي راهه ليكه له
 راهه گرنگه كاني تاواني جوئنه پيدان، بويه نمو حوكمه دا كه دادومر بؤ نم
 تاوانه دهر دمكاتو صبن نمو شوئنه ديار بكرنت كه جوئنه گهي ئ دراوه، بؤ
 ليكؤ لينه موه له بووني ممرجي ئاشكراي، نمگر نمهي ديار نمكرد، حوكمه كه به
 حوكميكي بووجهل دادندرت))^{۱۱۶}

۱۱۵ - قرار محكمة النقض المصرية، جلسة ۱۲/۲/۱۹۵۰ طعن رقم ۲۴ سنة ۱۱ ق، برونه
 للمنتشر معوض عبد التواب: الفقه والسب والبلاغ الكاذب، منشورات دار المطبوعات
 الجامعية، اسكندرية، ۱۹۸۸، ل ۱۵۹.

۱۱۶ - محكمة النقض والابرار، فبراير سنة ۱۹۸۰ المجموعة الرسمية سنة ۱۹۸۰ ص ۵۵، برونه
 المنتشر مصطفى مجدي هرجة، التمليق على قانون المقبولات في ضوء الفقه والقضاء
 - القسم الخاص، الكتاب الثالث، ط/۱، منشورات منشأة المعارف، اسكندرية، ۱۹۸۸، ص ۸۸.

۲-۲-۱ رایه‌لی ماددی

تئنها بیرکرده‌مه له نهنجامدانی تاوان، به‌تاوان داناندیری- مگهر نهم بیرکرده‌مه له قمواره‌مه‌گی ماددی ههستیئیکراوده بهرجه‌سته‌بیت که بیی ددوتری رایه‌لی ماددی تاوان. وفته نهو هیواو ئاوات و ئارخووو بیرو هزرانه‌ی که له‌ئاو میسکا دموولینه‌مه به رایه‌لی ماددی داناندیرین هه‌تا مین به جالاکیه‌گی ههستیئیکراو له واقعه‌دا. بویه نه‌گهر بگه‌رینه‌مه بو یاسای سزادتی ژماره (۱۱۱) ی سالی ۱۹۶۹ دهبین له ماددی (۲۸) دا بهم شیوه‌ی خوارموه بیناسی رایه‌لی ماددی تاوانی گرووو ده‌لی: ((رایه‌لی ماددی تاوان بریتیه له رهفتاریکی تاوانکاری له گردنی گرده‌رئیک یا نه‌گردنی گرده‌رئیک که یاسا فه‌رمانی پئنگردوه)).

له‌م مادده‌ما بۆمان دهرده‌گه‌وئ که رایه‌لی ماددی له تاوانی ته‌واو دا له سن رده‌گه‌ز پئنگدیت نه‌مانیش بریتین له رهفتاری تاوانکاری و نه‌جامی زیانه‌خشو و به‌یوه‌ندی هۆکاری له‌نیوان رهفتاری تاوانکاری و نه‌جامی زیانه‌خشنا.

له تاوانی جوئنبیداندا، رایه‌له ماددییه‌که بریتیه له ناراسته‌گردنی ته‌و دسته‌واژانه‌ی که شه‌ره‌فو گه‌رامه‌تو نیعتبار له‌که‌دار ده‌که‌ن یان لکاسنی له‌که یا خه‌وشیکی به‌باریکراو به که‌سیکه‌وه به‌مین‌ه‌ودی روودا‌وده‌ی به‌باریکه‌ت^(۱۱۲).

مه‌بست له له‌که‌دارکردنی به‌باریکراو هه‌موو که‌مکردنه‌وه‌یه‌که له سیفه‌ته‌کانی نه‌وه‌که‌سه‌ی که نه‌و له‌که‌یه‌ی دراوده‌به‌بال یا سوکابه‌تیکردن به ره‌وشی یا زیاننامه‌ی. جا نه‌وه‌که‌سه‌ی به په‌گنیک ده‌لی دز یا ساخته‌چی یا قۆلبر یان سه‌رخۆش یا دووروو، نه‌وا له رنگی نهم دسته‌واژانه‌وه خه‌وشیکی یا له‌که‌یه‌کی به‌باریکراو ده‌داته‌به‌بال نه‌وه‌که‌سه^(۱۱۳).

۱۱۲ - احمد امین: شرح قانون العقوبات - القسم الخاص، ط/۲، منشورات مكتبة النهضة، بيروت-بغداد، بلاسنه النشر، ل ۵۶۰.

۱۱۳ - عبدالعزیز الشواربی: جريمة القذف والسب في ضوء القضاء والفقہ، منشورات دار المطبوعات الجدیدة، اسکندریة، ۱۹۸۵، ل ۱۰۶.

به لآم سهباردت بهو دستموازانمی که شمرهفو نامووسو نیعتیار
لمکهدار دحکمن، بریتیبیه له هر دستموازهیک که بیته مایه
دستدریژیکردنسهسر شمرهفو نامووسی تاواندرههفکراو یان ناووناوبانگ
زرانغنی لمنیو خه لکدا.

نهگهر واتای نهمه به رههایی وحرگهرین، لکانندی لمکهدارکردنی
دیاریکراو دهگریتهوه، وهک نهوکسهی به بهکیک دهلی سگباب بان مهیمون.
به لآم لهوانمیه همندیچار شمرهفو نامووسو نیعتیار لمکهدار نکرنیت بهین
نهوهی خموشنکی یا لمکهمهکی دیاریکراو به خاودنهکهی بلکیندرنیت، وهک
نهوکسهی به بهکیک دهلی خوا له تۆ خرابتری دروس نهکردوود یا گیانی
بهزهپیت نیه^(۱۳۳).

جا ریگاو جونیتی لکانسی لمکهداریهکه، هیچ له مهسهلهکه ناگورنیت.
بۆیه چ به شیوهی نهنگید بیت یا به گومانهوه بیت یا لهشیوهی پرسیار بیت یا
به نامازمیوگردن بیت یا زهمکردننکی لهبهنای ستایشهوه بیت. ههروهها
بهنووسین بیت یا به هسه یا به جووله یا به هر شیوازیکیتری گوزارشتکردن
بیت، ونگو بهکه^(۱۳۴).

۱۳ - احمد امین، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص، سهراچاوی پیشوو، ل ۵۶۰.

۱۴ - د. ابراهیم الحاقوی: قانون الاعلام، منشورات جامعه بغداد، مطبعة وزارة الاوقاف
والشؤون الدينية، بغداد، ۱۹۸۶، ل ۲۴۵.

۲- سزای جوينبندانى ناسكرا

له ياشىبىندى ماددى (۲۴)ى ياساى سزادانى غيراھيدا ھاتووہ:
(ئەوگەسى جوين بە كەسنىڭ دەلت، بە بىندىنشىنكردن بۇ ماوھەكە كە لە
سالنىڭ زياتر نەبىت لەگەل غەرامەھەك لە سەد دىنار زياتر نەبىت يان بە
بەكنىڭ لەو دوو سزايە سزا دەدرىت. ئەگەرھاتوو جوينبندانەكە لە رېڭاى
رۇزنامەگەرىيەو بە چابەمغنىمەو يان بەكنىڭ لە رېڭاكانى تىرى راگەماندىن
روويدا، ئەوا بە بارودۇخىكى تووند دادەنرىت)).

لەم دەقدا بۇمان دەردەگەمونت، ياسادانەرى غيراھى جىياوازى كىرودوہ
لە نىوان جوينبندان لە رېڭاى بلاوگىرئەوہو غەيرى بلاوگىرئەوہدا بۇيە لە
ھالەتى نەنجامدانى لە رېڭاى بلاوگىرئەوہدا سزاگەى تووند كىرودوہ.

گەواتە، لە ھالەتى نەنجامدانى جوينبندانەكە بەرېڭايەك ئە رېڭاكانى
جگەلە بلاوگىرئەوہوہ. دادگا بۇى ھەبە ئەوگەسە كە جوينى داوہ سزا بىدات بۇ
ماوھەكە كە لە سالنىڭ زياتر نەبىت لەگەل غەرامەھەك لە سەد دىنار زياتر
نەبىت يا بە بەكنىڭ لەو دوو سزايە^(۱۱). بەلام لە ھالەتى نەنجامدانى
جوينبندانەكە بە رېڭايەك لە رېڭاكانى بلاوگىرئەوہ، بۇى ھەبە سزايەكەى
تووند بىكات بە چىشنىڭ ماوہى بىندىنشىنكردىنەكە بگەبىنەتە دە سال^(۱۲).

۱۱ - شاھىنى نامازھىزۇگىرئە، بىرى ئەو غەرامەھەى كە لە ماددى ناوېراودا ھاتووہ
بەبىنى بېھارى تەنھوومەنى سەركىرئەمتى شۇرش ژمارە (۲۰۶)ى ۱۹۹۲/۱۱/۲۳ كۆرلەوہو
كەمترىن بىرى بۇتە (۲۰۱) دىنارو دوپراھىسى (۱۰۰۰) دىنارە لە تاوانەكانى كەتندە،
بىروانە رۇزنامەى "الوقائع الصحابة" ژمارە (۲۵۲۰) لە ۱۹۹۲/۱۲/۵.

۱۲ - بىروانە نەقى ماددە (۱۳۶)ى ياساى سزادانى غيراھى كە تبايدا ھاتووہ : ((اذا توافر
في جريمة ظرف من ظروف الشدة يجوز للمحكمة ان تحكم على الوجه الاتي: ۱-
..... ۲- اذا كانت العقوبة السجن المؤقت او العيس جاز الحكم باكثر من الحد
الاقصى للعقوبة المقررة للجريمة بشرط عدم تجاوز ضعف هذا الحد على ان لا تزيد

۲- هۆپه‌گانی ڤنگاپندانسی

مهبه‌ستمان له جوونی ڤنگاپندراو. نهو جوینه‌مه که له بنه‌رتدا به تاوان دانراوهو گشت رابه‌له‌گانیسی تینابه له بنه‌رتبندا یاسا سزای بیو داناهو. به‌لام نه‌گهر رووبدا، له‌بهر هه‌ندیگ نیعتبار. له هه‌ندیگ حاله‌تی دیارپکراودا، نه‌نجامده‌رکهای سزا نادریت.

یاسای سزادانی عیراهی له ماددی (21) دا بیو ڤنگادان به جوین. پرنسیپینکی گشتی داناهو. نه‌مه‌ش ده‌قه‌که‌مه‌تی : ((به تاوان دانانهریت نه‌گهرهاتوو کردوه‌که له ناکامی به‌کاره‌ینانی مافیگ که یاسا دانی پیدانابیت رووبیات ...)) . به‌ینی نه‌م ده‌قه، له‌هه‌ندی حاله‌تدا، جوینبیدانه‌که روودهدات، مه‌مه‌تی تاوانکاریسی له‌مه‌ندانابه، به‌لام به مه‌مه‌ستی مومارسه‌کردنی مافیگ که یاسا دانی پیداناهو جوینبیدانه‌که ڤنگای بیو ددریتو نه‌نجامده‌ری جوینه‌گمش له سزا دهبه‌خسرت.

که‌واته، هه‌رکاتیک هۆبه‌ک له هۆبه‌گانی ڤنگاپندانسی جوینبیدانه‌که و مه‌رجه‌گانی هه‌بوون، ناکامیکی راسته‌وخۆی به‌سه‌ر ڤنگاپندانسی نه‌و جوینبیدانه‌و ده‌بیت. جا ده‌گری جوینبیدانه‌که به مه‌مه‌ستی به‌رگری له‌خۆکردنی ره‌وا بیت، نه‌گه‌رهاتوو، نه‌و که‌سه‌ی که به‌رگری له‌خۆی ده‌کات (المدافع) بیو به‌رپه‌جده‌نه‌وی جوینی ده‌ستدریژیکه‌ر (العتدی) جوینه‌که‌ی ناراسته‌ی نه‌و کردبیت، یانیش له‌کاتی به‌رگریکردنی له‌ مافی خۆیدا، له‌بهرده‌م دادگا یا ده‌سه‌لاتی لیکۆلینه‌وود یا ده‌سه‌لاته‌گانی ترندا، له‌و سنووره‌ی که داگۆکیکردنه‌که بیویستی بینه‌تی، جوینه‌که‌ی ناراسته‌ی نه‌پارده‌کی (خصمه) کردبیت^(۱۳). هه‌روه‌ها نه‌و که‌سه‌ی که تاوانی جوینبیدان نه‌نجام ده‌دات، نه‌گه‌رهاتوو له‌ حاله‌تی توورصبووندا، له‌ ناکامی

مدة السجن للوقت في أي حال خمس وعشرين سنة ومدة العقب على عشر سنوات
(...)).

۱۳۶- پروانه نه‌قی ماددی (۱۲) ی یاسای سزادانی عیراهی که تیاپدا هاتوو، ((لاجرمه اذا وقع الفعل استعمالا لعق المدافع الشرعي ...)) .

نمو دستدریژی به ناردوایی که کراوتنه سری، نه مهی نهماندا له سزا
دعه حشریت^{۱۷۷}.

شاهینی ناماز هیوژ کرده، تمنها لهو حاله تانهی سرمود ریگا به
جوینبیدان نادریت، به لکو نهوانه به شینکن لهو حاله تانهی که سرچاوه
گشتیه کهمان دمکه ریتموه بؤ ماده (۱۱) ی یاسای سزادان که له سرهوه ناماز همان
پنی کردوهو دهرئ گه لیک جنبه جینکردنی دهکی ل هه لنینجین لهوانه دهرئ
جوینمکه به مه بهستی داگو کیکردنی رهو بییت یان به مه بهستی به کارهینانی
تانووندا بییت له کردوهی فرمانمهرانو نهو که سانهی که له حوکمی نهودانه
یان به مه بهستی رهخنه گرتنی بایه تانه بییت.

هر چمند یاسای سزادانی غیراهی به پیچه وانهی یاسای سزادانی
میسری، راشگانوه ریگای بهو جوینه نه داوه که بهیوندنی هیه بهو
تانه و شهردی که ناراستهی فرمانبهریک یا نهو که سانهی که له حوکمی نهودانه
دهرئ^{۱۷۸}. به لام نه مه نهوه ناگهین، نه گهر هاتوو، نهو جوینهی به

۱۷۷ - بروانه دهقی ماده (۱۱۶) ی یاسای سزادانی غیراهی که لیابدا هاتوو، (۱)
لاجرمة فیما یسند احد الضوم او من ینوب عنهم ال الآخر شفاها او کتابة من
ذلف و سب اثناء دفاعه عن حقوقه امام الحاکمة و سلطات التحقیق او الهیئات
الآخری و ذلك فی حدود ما یقتضیه هذا الدفاع ۲- و لاعقاب علی الشخص انا کان قد
ارتكب الذلف او السب وهو فی حالة غضب فور وقوع اعتداء ظالم علیه)) .

۱۷۸ - یاسای سزادانی میسری له مادهی (۷۵) دا ریگای بهو جوینه داوه که به
فرمانبهرانو نهو که سانه دهرئ که له حوکمی نهودانه، نه گهر هاتوو، جوینمکه
بهیوندنی بهو تانه و شهروه هه بوو که به نیازپاکی ناراستهی نهو که سانه کراوه
نهمش دهه که به تی: ((همرکه سینک جوین به فرمانبهریکی گشتی یا کسینک که
سیه متی بریکاری گشتی تی ده بییت یا خرمه تگوزار به یکی گشتی له نه ستو بییت، بدات
بهوای راه برندننی لهو فرمانه یا لهو بریکاری تی به یا لهو خرمه تگوزار به
گشتیه، به بهندنشینکردن بؤ ماوهه که له سالیکن زیاتر نه بییت له گه ل
غرامه مکه که له بیست جوینهی که مژ نه بییتو له سهه جوینهی زیاتر نه بییت یا

فهرمانبهرنیک یا نموکسانمی که له حوکمی نمودانه درا، نمگمر بهپوهندی بهو تانموتشمروهه همبوو، که لهلایهن ههمان تاوانباردود ناراستهی ههمان کهس کرابوو. رینگای پین نمدرنیت، مادام بهپونهمی ناراستمگردنی تانموتشمروهمکمود ناراستمی نموکسه کراوهو بیژته بهشیک لمو رووداوهی دراوتته پالی. نمگینا فهرمانبهرانو نموکسانمی که له حوکمی نمودانه له پرخنهگرتنو جویتنو

به پمکیک لمو دوو سزابه، سزا ددرن، بهمهرجیک لهگهل حوکمی برگی دی دووهمی ماددهی (۲۰۲)ناکوک نهپیت، نهگهرهاتوو جویتهکه بهپوهندی بهو تاوانهی تانموتشمروهه همبوو که ههمان تاوانبار دزی ههمان نموکسهمی که جوینی بهندراوه، (ننجامیداوه). بیگومان، له گهرانوهماندا بی دهقی برگی دی دووهمی ماددهی (۲۰۲)ی یاسای سزادنی میسری، بزمان دهردهگهوی، یاسادافری میسری رینگای بهو جویته داوه که بهپوهندی بهو تاوانهی تانموتشمروهه ههمه که ههمان نموکسهمی جویتمکمی داوه، دزی تاواندهرهههکراو ننجامیداوه. نمهلش نموه دمگهمنیت که تاوانی جویتنپیدان خوی لهخویدا رینگای پین نمدراوه، بهلام نمگمر بهپوهندی به تانموتشمروهه همبوو، لهو حالتهدا به بونهمی تانموتشمیری رینگاپندر اووه رینگای پین ددرنیت که نمهلش دهفمکهپیتی، ((همرکسپیک بهرینگاپهک لمو رینگاپانی که له ماددهی (۱۷۱)ی نم یاسایدا هاتوو، شتیک بدانهپال کمسکی تروه به تانموتشمیر دادندرنیت، نهگهرهاتوو نمو شته راست دهرجنو بییتعمایمی سزادنی نموکسهمی نهوشتهی دراوتته پال بهپینی یاسا یا بهمکهمزانیی لهلایهن خهکی نیشتمانمگی. وه لهگهل نهوشندا، نمو تانوتلیدانی که له کارهگانی فهرمانبهری گشتی یا نموکسهمی که سیفتمی بهرکاری گشتی تیدابیت یا خزممگوزاری گشتی له لهستؤدابیت دمگرنیت، ناچیتنمژر حوکمی نم ماددهپوه، نهگهرهاتوو به نیازپاکی ننجامدرو سنووری کارهگانی مزهشوو بهرکاریتی و خزممگوزاریبه گشتییمکه نهیمزاند، بهمهرجیک راستی همموو کردنیک بهملننرنیت که دراوتته پالی ...)).

تانه و تهنه مری ریگا پندراو که بؤ بهر ژه و مندی گشتی یاسا دانی پینان او ده. بزگار یان
دهینت.

بؤیه، بهرای نیمه، نیمه که موگورتینکه له یاسای سزادانی غیراقیدا و
پنویسته چاره سمر بگریت.

له بهر نه موی له گاتی بهرگری له مخوگردن و له گاتی بهر گارهنیانی
چه سانی بهر له مانی و له گاتی مومار سهگرختی مافی رهخنه گرتندا ریگا به
جوین پندان دهریت، بؤیه له سن خالدا له خوار موه به دریزی یاسی نه و
حاله تانه ده کمین:

۱۲ جویندا نپیدان له کاتې بهرگرې له څوگرنددا

ماښی بهرگریکردن لهبردم دادگا. په کینکه له مافه سرمکیمکائی مروؤ^{۱۱۱} و نه مروؤ بوته مافینگی دستووری. دواى نه ودى دستووری غیراقى سالى ۱۸۷۰ له برکى (ب) ماددى (۲۰) دا دانی پیداناوه. که نه مەش دطفه کیمیتى: ((مافى بهرگرى له څوگرند له هه موو قوئاغه کائی لیکولینه موو دادگا پیکردن. به پنی جوکمه کائی یاسا. پررزه)). هه روها هوبه که له هوبه کائی رنکابیندنى جوین له کاتى مومارسه کردنى مافى بهرگرى له څوگرند لهبردم دادگا.

یاسای سزادانى غیراقى ژماره (۱۱۱) ی سالى ۱۹۶۹ ی هه موارکرو له برکى په کسى ماددى (۲۳) دا ددلى: ((تهو تانهوت شهرو جوینانمى که به قسه یا به نووسین به پمکک له نه پارمکان (الضوم) یا نهوکسانمى بریکارى نه وانن له کاتى داگوکى له څوگرند لهبردم دادگا کان یا دمه لاته کائی لیکولینه موو یا دمه کائى تر دا لهو سنوورمى که بؤ نهو داگوکیکرند په پوښته، دمه داتمهال لایمنه که یتى. به تاوان داناندئ)).

له م دطفى سه رود بو مان ددر دکه وئ. که ددى تاوانبارو تاواندره هه فکر او. هه رود وکیان لهو دمه وایه دا نه یار بن. هه روها ددینى نهو دمه توازانمى که جوینیان له څوگر تووه. به قسه یا به نووسین لهبردم دادگا ناراسته گرابن. هه روها ددینى نهو دمه توازانمى له سنوورى بیویستى داگوکیکرند که نه چنه دمردود. نه موو ددین تاوانبار نیازی پاک بیویست. چونکه نیازی پاکى معرجینکى گشتیبه له معرجه کائى به کارهینامى ماف. نه مەش مانای نه وديه که ددینى مافى بهرگرى له څوگرند نه م جوو مره جانمى سه رودى تیدا بیت بونه ودى نهو جوینانمى که تیايدا ناراستى تاواندره هه فکر او دکرین به جوینى رنکابینسراو دابندرین.

۱۳۹. پروانه دطفى عاده (۸) ی جارنامى جیهانمى مالمکائى مروؤ که نه مەش دمه کیمیتى: ((هه موو که سینک بؤ داوهریکردن و پاراستنى مافه بنه و ته پیه کائى څوئ، مافى په قابر د نه بر دادگا نه شتمانمى کائى هه به له کاتى دمستر پل پیکرند سمرى و نه مەش یاسا پنی به څشپوه)).

۴-۴ جوئینپيدان له کاتي بهکرهبناني حسانهی په رله مانيدا

نمو رڼلې که بهرلمانتاران بڼيان دراوه بؤ گوزارشتکردن له ويستو نارمووی گمل، وا دخوازنت نازاييهکی تهواو به بهرلمانتاران بيهخشرنت بؤ گوزارشتکردن له بيروپای خويان. زويهی ولاتانی دنيا بؤ هم مېسته له دستوردا دانيان به حسانهی په رله مانی ناوه، که حسانهی په دوولايه نه: حسانهی په بابتیانه په، که بریتیه له رڼگادان به هر تاوانیک له تاوانه کانی بيروادبرين، که تاوانی جوئینپيدان په کيکه له تاوانانو هممو بيروپای په دگرته مود که له دانيشته کانی په رله مان يا له په کيکه له ليژنه کانيدا دمردبيرين، هرودها حسانهی په شيوه دياره، که بریتیه له پاساگرندی و مرگرتنی هر نجرانایيکی تاوانکاری دزی په رله مانتار، مگهر دوی و مرگرتنی ردمانندی پيشه کی په رله مان نه بیت. جا دستوری غیرانی سالی ۱۸۷۰ له برگی ای(۱) مادهی (۵۰) دا دانی بهم حسانهی په ناوه دهلی: ((نندامانی نهمومنی نيشتمانی بؤ نهو بيروپاو پيشنيارانهی که له کاتی مومارصه گرندی نه رگه گانپان دهریده برن، ليپرسي نه وپان له گه ل ناگرنت)) هرودها له برگی (ب) ای همان ماده دا دهلی: ((نایي ليپنچانهوی هيچ نندامنيک له نندامانی نهمومنی نيشتمانی بگرنت يا بگرنت لمبر تاوانیک له کاتی خوله کانی به ستندا (خلال دورات الانعقاد) بهی و مرگرتنی ردمانندی نهمومنی، مگهر له حالتی گوره که تنیکی بيروادا نه بیت)).

له دهقانهی سه رمودا بؤ مان دمردگه وي، حسانهی په رله مانی بابتیانه، هؤپکه له هؤپکانی رڼگادان به تاوانی جوئینپيدان نه م حسانهی په حسانهی په هميشه ميه و په رله مانتار دوی کؤتابه اتنی ماوی په رله مانی په کمشی، لسم تاوانی جوئینپيدان دانگایي ناگرنت، نه گره اتوو تاوانه کی له ماوی نه ندان بوونی له په رله ماندا نه نجام دابنت. هرودها نه م حسانهی په تمنها په رله مانتاران دگرته مودو نهو فرمانبر و کارمنده نه ناگرته مود که له په رله ماندا کاردگهن.

مافی رەخنهگرێن شیوهیهکه له شیوهکانی نازادی بیروادهرسهرین. که دهرهفت به هاوواتیان دهدات تا له رهپهگای گوزارستکردن له بیروراگانیا نهوه بهشیوهیهکی ناراستهوخۆ بهشداری بکهن له چارهسهرکردنی نهو گهشانهی که رووبهرووی کۆمهله دهبهوهو دهبنه ناستهنگ لهبهردهمیدا، نهویش به دهنهشانهکردنی لایهنه نیهگهتیهکانی شهو کاروبارانه دهبنهت که مابهی باخهبنانی کۆمهلهن بۆ دۆزینهوهی رهپهگاجارهیان، ههروهها بۆنهوهی چارهسهرکردنی تر له دواربۆزا روونهدهنهوه.

ههروهها رەخنهگرێن مافیگه لهو مافانهی که یاسا دانی بیداناوه لهمیانی گهفالهتکردنی نازادی بیروادهرسهرین و گهفالهتکردنی تۆزینهوهی زانستی و داهیناندا، چونکه رەخنهگرێن بنجینهی تۆزینهوهو داهینانه، جا رەخنهگرێن له دنانی به ماف بشت به گرهنگیتی نهو بهرزدهوئهبه دههستهن که بۆ کۆمهله دهپهینیهتی^{۱۳۰} دهستووری عهراهی سالی ۱۹۷۰ له مادهی (۲۶) و (۲۷) دا بهشیوهیهکی زهنی دانی بیداناوه. له مادهی (۲۶) دا دهقنوووسی کردوهو دهلی: ((دهستوور گهفالهت نازادی بهرورا دهکات (...))، ههروهها له بهرگه (ج)ی مادهی (۲۷) دا دهلی: ((دهولت گهفالهتی نازادی تۆزینهوهی زانستی دهکاتو له گشت چالاکیهه ههزری و زانستهپهکاندا داهینان و سههرکهوتن پادنهتو هان دهات))^(۱۳۱).

۱۳۰ - د. محمود نهجیب حهسینی، شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء

علی الاشخاص، سهرجاهی پهنوو، ل. ۶۳۶-۶۳۷.

۱۳۱ - دهستووری میسری سالی ۱۹۷۱ له مادهی (۲۷) دا به پاشکاویهوه دانی به مافی رەخنهگرێن ناوهو دهلی: ((النقد الذاتي والنقد البناء ضمان لسلامة البناء الوطني)) ههروهها له مادهی (۲۹) دا چارهسهرکردنی بهشیوهیهکی زهنی جههختی لهسهرکردنهوهو دهلی: ((تكفل الدولة للمواطنين حرية البحث العلمي والابحاع الانبي والفني والثقافي)).

واته نابن روودومکه به درؤ هه لیم ستر اینت یان شیواو بیت، هرودها دعبن رڤخنه گر رڤخنه گه ی ناراسته ی رووداومکه بکات نهک خاوصی رووداومکه نهئا لهو حالتهما نعبیت نه گهرهاتوو سروشتی رووداومکه وابخووانیت، به لام نه گهرهاتوو همندی رووداوی له خو به هه لیم ستر یان هندی رووداوی راسته قینه ی شیواند یان رووداومگانی به جوړنکی وا لیکداوه که دووربیت له دسباکی و سووه مایه ی جهوانه کردنی خونسرو دووربیت له بابه تیا ته و بیلا یمنی، یان رایگشتی جهوانه بکات، دهکمو پته بهر لیبرسینه موی یاسایموه^(۱۳۰).

شایمنی ناماز میوگر نه، نهو دسته وازانی گه رڤخنه گر بلاویان دهکاته وه چ هی خو ی بیت یان یان هی گسانی تر بیت، و مکویه که، چونکه دووباره بلاو کردنه موی نووسینی که تاوانی له خو گرت بیت، وه کو بلاو کردنه و چه کی سر له نوییه، بویه هیج که سیک سوی نیه یو خو دزینه وه له بهر برسیاری بهتی یاسای یاسا و بهوه بینیته وه گوايه نهو دسته وازانی که له ناو نووسینه گه دا هاتوو، پشتر له رۆژنامه یه کی تر نا بلاو کر اوتموه، چونکه نهو که سه ی نووسینی که له رۆژنامه یه ک و هر دگر بیت و دووباره بلاوید دهکاته وه، بیویسته بهر له موی دووباره بلاوید دهکاته وه یان رڤخنه ی ئی بگریف، ئی بکۆلته وه نایا نهو نووسینه بوونی هه به یان نا؟ هرودها نایا دهکازی گراوه یان نا؟^(۱۳۱)

هرودها له واته به نهو رووداوی رڤخنه ی لیگیراوه، رووداویکی راسته قینه نعبیت، به لام نه گهرهاتوو رڤخنه گر نه موی سه لاند که لهو

۱۲۸ - المستشار معوض عبد التواب، الفذف والسب والبلاغ الکاتب، سرحاوی پیشوو، ل ۱۲۶.

۱۲۹ - محكمة النقض المصرية، العطن رقم ۱۰۲۷ لسنة ۲۰ قی حلیة ۲۰/۱۲/۱۶ ص ۹۲۹
 بهروانه (المستشار معوض عبد التواب) الفذف والسب والبلاغ الکاتب، سرحاوی
 پیشوو ل ۱۲۲.

باوردردا بوه که رووداویکی راسته هینه بهو نهرانیوه به درؤ هه لیس تراوه، دگری لهسر بنه مای " نیازپاگی " بهین تاوان داسدریت^(۹۰).

ب دهن رووداوه که باه خیکی کومه لایه تی هه بیت

بؤ مافی ره خنه گرتن وک مافیکی یاسایی نه وونده بهس نیه ره خنه که ناراستمی رووداویکی راسته هینه گرابیت، به لکو دهن نهو رووداوه باه خیکی کومه لایه تی هه بیت. نهمه مرجیکه له مرجعگانی ره خنه ی بنیاتنهر، به لام نه گره اتوو رووداوه که باه خه کومه لایه تی به کمی له دستدا، نه وکاته هه یج باساویک بؤ ره خنه لیگرتنی نامینن، چونکه ره خنه فه زمانیکی کومه لایه تی هه میه، نامراژیک نیه بؤ تانموته شهر و چونندان به خه لکی^(۹۱).

گه واته، ره خنه ی بنیاتنهر، نهو ره خنه به مبه که ناراستمی نهو رووداواته دگری که جمماهر باه خیان بن دعات، به لام نه گره اتوو، رووداوه که نهو باه خه ی نه بوو، نه وکاته ره خنه گمش نهم سیفته له دست دعات. جا ناگری له به نای ره خنه وه دستلریزی بگریته سهر ژبانی تایه تی خه لکی مه گره به یوفندی هه بیت به کاروویاری ژبانی گشتیه وه. لهم حالته شنا نابن ره خنه که لهم سنوره بجیته دهره وه^(۹۲).

شایه نی یاسه، کومه ل هه یج سوودیک له وه وهر ناگریته، ره خنه گر خوی له فه ری ژبانی تایه تی که سینک بدات، به لکو به بیجه وانم وه نی گره ان دهن،

۱۴۰ - د. عبدالحمید الشواربی : جرائم السعافة والنشر، سرحاوی پشوو، ل ۹۲.

۹۱ طارقی احمد فتحي سرور، الحماية الجنائية لاسرار الأفراد في مواجهة النشر، منشورات دار النهضة العربية، القاهرة، ۱۹۹۱، ل ۱۶۱.

۹۲ طارقی احمد فتحي سرور، الحماية الجنائية لاسرار الأفراد في مواجهة النشر،

سرحاوی پشوو، ل ۱۶۱.

چونکه ره‌وختی کۆمه‌لاپه‌ستی په‌نگانادات ده‌ستنه‌رتی بکهنه‌سه‌ر ژه‌پانی تا به‌ستی که‌سینک و خه‌لکی ن تاگادار بکهنه‌سه‌ر و بیرواری له‌سه‌ر ناوگۆز بکهنه‌ستی^{۱۲۲}.

بینگومان. هه‌ر رووداوێک به‌په‌وه‌ندی به‌ به‌ره‌وه‌ندی گه‌شیه‌وه‌ هه‌بێت. جیگای باهه‌خی کۆمه‌ل ده‌بیت و ده‌گری په‌خه‌نی ن بکهنه‌ستی. ته‌م رووه‌وه‌ دادگای به‌یا جوونه‌وه‌ی مبه‌سری له‌ به‌په‌ریکیدا ده‌لی: ((په‌خه‌نی په‌نگه‌په‌ندراو به‌ره‌تییه‌ له‌ ده‌ره‌په‌نی بیرواری له‌په‌ری فه‌رمانیه‌کوه‌ یان کاریه‌کوه‌ به‌ی نه‌وه‌ی ده‌سته‌رتی بکهنه‌سه‌ر خاوه‌نی ته‌م هه‌رمانه‌ یان ته‌م کاره‌ به‌ مه‌به‌ستی ناوژه‌په‌ندی. داگا له‌ حوکمه‌که‌یدا ته‌مه‌ی له‌په‌ره‌جای خۆی نه‌گه‌رتوه‌وه‌. چونکه‌ په‌خه‌نه‌که‌ ناراسته‌ی رووداوێکی گه‌شتی گه‌وه‌ که‌ به‌ره‌تییه‌ له‌ سیاسه‌تی ناووه‌ره‌مانی به‌زه‌شکی له‌ واته‌دا. که‌ ته‌مه‌ش کۆشه‌یه‌کی گه‌شیه‌وه‌ جیگای باهه‌خی جه‌ماوه‌ره‌. جا له‌په‌ره‌وه‌ی ده‌سته‌واژه‌ی و تاره‌که‌ له‌گه‌ل به‌اره‌وه‌ی ته‌سته‌ ده‌گه‌نجه‌ت و مه‌به‌سته‌شی به‌ره‌وه‌ندی گه‌شیه‌وه‌ په‌خه‌نه‌گر مه‌به‌ستی نه‌په‌وه‌ تانه‌وه‌ته‌سه‌ره‌ جوین به‌ گه‌سینگی ده‌په‌ریگه‌ر و به‌ت، به‌یه‌ ته‌مه‌ به‌ په‌خه‌نی په‌نگه‌په‌ندراو دا ده‌سه‌رتی چونکه‌ به‌په‌وه‌ندی هه‌یه‌ به‌ نازادی بیرواری یاسا که‌فاله‌تی کردوه‌))^{۱۲۳}.

ح : په‌کاره‌په‌نانی ده‌سته‌واژه‌ی گونجاو

په‌خه‌نی په‌نیاته‌سه‌ره‌ و باه‌ته‌په‌نه‌ ته‌م په‌خه‌نه‌یه‌ که‌ په‌خه‌نه‌گر ته‌په‌دا به‌ بیه‌کانی نامانه‌یه‌که‌ی ده‌سته‌واژه‌ی گونجاو به‌کار ده‌هه‌نیه‌ت و به‌په‌تی توانان له‌ ده‌سته‌واژه‌ی تووندوتیه‌ز دوور بکه‌وه‌ته‌وه‌ و له‌په‌نای په‌خه‌نه‌وه‌ هه‌ستی که‌س به‌په‌ندار نه‌کات و ته‌ر و ته‌وه‌جیان ته‌نه‌گرته‌ت.

۱۲۲ - المستشار معوض عبد التواب : القذف والسب والبلاغ الکاذب، سه‌ره‌جوه‌ی په‌شوو، ل

، ۱۲۸

۱۲۳ - المستشار معوض عبد التواب : القذف والسب والبلاغ الکاذب، سه‌ره‌جوه‌ی په‌شوو، ل

، ۱۳۲

جا پښوهری دستموازه‌ی گونجاو بریتیمیه له پښوېستیتي نه م دستموازه‌یه بؤ گوزار شترن له بیروړای نووسره‌گه‌ی بؤ هیئانه‌دی نه و واتابه‌ی که له نووسینه‌کیدا م‌مستیمتی^{۱۴۵}.

حینی سمرنجه، "گونجاویتی دستموازه" مسه‌لمه‌کی ریزه‌یه و به‌سټراوتمه‌وه به جؤزو بارودؤخی نه و رووداوی که رڅخه‌گه‌ی ناراسته دمکرنټ و به‌پیی نه و بارودؤخه گونجاویتی نیوان دستموازه و نه و بیروړایه‌ی که ته‌علیقی لښدرئ ه‌لد‌م‌نگیندریت^{۱۴۶}.

د‌ادگای ف‌هرنسی له سالی ۱۹۹۲ نه و رؤزنام‌نووسانه‌ی له ناوانی تانموت‌شمرو جویندننی به‌ناشکرا به‌خشی بؤ نه و تانموت‌شمرو جوینانه‌ی که د‌عبووپانمه‌ال سیاس‌تم‌دارنک گوایه: ((مرقؤفیکي ه‌لم‌هرسته و بصپیی بارودؤخ به‌رگی‌خؤی دمگؤرپټ و لگ‌م‌ل خودی خؤی دؤواره و هیچ نرخیک بؤ باوړه راسته‌قینم‌گه‌ی خؤی دانانټ)) د‌انگای ناوبراو دووباتی کردؤتمه‌وه که نه و دستموازه‌ی که له م و تاردا به‌کارهاتوونه، سنووری م‌افی رؤزنام‌نووسیان له رڅخه‌گرتنی ر‌فتاری گشتی و به‌رنامه‌ی سیاس‌تم‌دار به‌تابیه‌تی له کاتی ه‌لټ‌ارندنا نه‌ب‌زانعووه^{۱۴۷}.

۳- د‌هین رڅخه‌گر نیازی پاکه بیت

بؤنه‌وه‌ی، رڅخه، رڅخه‌م‌کی ر‌ه‌وابینت و ر‌نگای پښدریت، د‌صینی رڅخه‌گر له رڅخه‌کیدا نیازی پاک بیت، شم‌مش به بوونی نه م دوو م‌رجانه‌ی حواره‌وه د‌نتمدی:

۱۴۵ - طارق احمد فتحي سرور، الحماية الجنائية لاسرار الافراد في مواجهة النشر، سرحاوی پښوو، ل ۱۶۵.

۱۴۶ - لطيفة حميد محمد، جرائم النشر في التشريع العراقي، سرحاوی پښوو، ل ۱۵۵.

۱۴۷ - لطيفة حميد محمد، جرائم النشر في التشريع العراقي، سرحاوی پښوو، ل ۱۵۵.

۱- دهبېن ږڅخه گڼر له ږڅخه گمېدا ناماتې خرمه تکرډنی بهر ژدوونډی گشتی بېت

له ږڼگای نهم معرجهوه نهو مېهسته نېته دی که له پېناویندا نان به ماضی ږڅخه گڼر تن خراوه که برهتیبیه له خرمه تکرډنی بهر ژدوونډی گشتی له ږڼگای گوزار شتکرډن له بیرو راپه کی پنیاتننمر. که سوودی بؤ کومهل همبیت. جا ج بؤ کاری جاک نامؤزگاری بکریت پانیتنی بؤ دوور که و تنموه له گاری خراب وریا بکریتنوه^(۱۴۱).

۲- دهبېن ږڅخه گڼر له ږڅخه گمېدا باومړی به راستی نهو ږڅخه مېه بگات که گرتووه تې

واته دهبېن ږڅخه گڼر له ناخموه باومړی به راستی و دروستی نهو راپه بگات که دهریدمېریت. هه لېته نه مهش لهو دسته وازانه دا ددردکمون که ږڅخه گڼر په کاری هیناوان. همرومه لهو نامانجه شدا به ددردکموه کی که ږڅخه گڼر مېهسته بیوه.

له بېرته د گریمانه ددگړی که ږڅخه گڼر راستگؤپه و نیازپنی پاکه له ږڅخه گمېدا. به لام نه گمېره اتوو نهو دسته وازانه کی به کاری هینا بوون. دسته وازه کی توونډو تیز بیوون یان بابستی نمبوون پانیتنی ږڅخه گڼر خؤی لهو باومړد باووه که نهو بیرو راپه کی دهریدمېریت راست نیه. نهو دمانای نهو مېه ږڅخه گڼر نیاز خراب بووه له ږڅخه گمېدا. له م حالتمندا. نه رکی سلمانننی نیاز خراب په کی دکه وېته نه ستوی نهو که مېه کی که توهمباری دهکات^(۱۴۲).

۱۴۸ - طارق احمد فتحی سرور، الحماية الجنائية لأفراد في مواجهة النشر، سرچاوهی پېنځوو، ل ۱۶۷.

۱۴۹ د. محمود نجیب حسني : شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الاعتداء على الأشخاص، سرچاوهی پېنځوو، ل ۶۹.

گرنگترین گهرینه (هرینه) بؤ سه لاندنی نیاز خرابی رخنه گر. توندوتیزی و ناشیای نو دستموژانه که له رخنه که دا به گاره اتوون بی نه وهی پیو بست بیت. به تاپستی نه گونجانیان له گه ن نامانجی رخنه که. هر چنده معریش قیه تهنا له ریگی نو دستموژانهی که له وتار که دا به گاره اتوون. نیاز خرابی رخنه گر مان بؤ دهریکه وی. به لکو دگرئ به مهر ریگانه کی تر بگه بنه نه مهبسته. له وانه هه لاندنی رخنه گر بؤ و دهسته نیانی سوونیک یان داراییه که به رامهر راگرتنی هه لمه تی رخنه گرتنه که یان بوونی ناکوکی له نیوان رخنه گر و نمو که سه ی رخنه کی ناراسته کراود^(۱۵)

شایه نی ناماز میؤ کردنه. نیاز یگی هؤ به کی گسستیبه له هؤ به گانی ریگدان به هه مو و تاوانیک له وانه تاوانی جوینییدان. نه گره اتوو نه جامهر نیازی باکبووبیت یان له و باوهره دابووبیت نو گرداری که نه نجامی ددات رده و به. هه رو هه سا بؤ نه مهبسته بشتی به هه ندیک باسای مافول به سبتیت^(۱۶)

۱۵ - د. محمود نهیب حسنی : شرح قانون العقوبات - القسم الخامس - جرائم الاعتداء على الأشخاص، سمرجاوی پیشو، ل. ۶۰، هه رو هه طارق احمد فتحي سرور، الصماية الجنائية لأسرار الأفراد في مواجهة النشر، سمرجاوی پیشو، ل. ۱۶۹.

۱۶ - د. عبدالحمید الشواربي : جرائم الصحافة والنشر، سمرجاوی پیشو، ل. ۹۷.

کۆتایی:

له کۆتاییدا ، بۆمان دهرحهگهوی:

- ههرچهند تاوانی جوینبیدان بچیکه لهو تاوانانی که له بنهرمتدا به تاوان داندراوه گشت رایهلهکانیش ههنه و یاسای سزای بۆ داناوه. چونکه دهبیته مایهی ناووناوبانگ زړاندنو لهکه دارکردنی شهرهفو کهرامتی نهوکهسهی که تاوانهگهی دهرههق دهکرت. بهلام سههرهرای ههمه نهگهر روویدا. لهبهر ههندیک قیعتبار. له ههندیک حالتی دیاریکراودا. سه مهیهستی مومارهسهکردنی نهو مافانمی که یاسا دانی بیناناوه جوینبیدانه که ریگای پهن دهریتو نهجمادری جوینهگمش له سزا دهههخرنیت.
- ههرکاتیک هۆیهک له هۆیهکانی ریگابیدانی جوینبیدانه که و مهرجهکانی ههبوون. ناگامیکی راستهوخوی بهسهر ریگابیدانی نهو جوینبیدانهوه دهبیته.
- یاسای سزادانی عیرافی له مادهی (41)دا بۆ ریگادان به جوین. پرنسیپیکی گشتی داناوه و لهبهر روئشایی نهوهوه ههندیک حالتی له حالتهکانی تاوانی ریگابیدراوه به نمونه هیناوهتهوه. که بهشیکن لهو حالتانهی سهراوه گشتیهکههان دهگهریتهوه بۆ دهقی مادهی ناوبراوو دهکرتی گهلنیک جینهجیکردنی دهکهی ئی ههلینجین. لهوانه رهخنهی ریگابیدراوه (النقد المباح).
- چهسانهی بهرلهمانی. هۆیهکه له هۆیهکانی ریگادان به تاوانی جوینبیدان و نهو چهسانهیهش چهسانهیهکی ههمیشهیه، و بهرلهمانتار دواي کوتاییهانی مادهی بهرلهمانیتیهکهنسی. لهسهر تاوانی جوینبیدان دادگایی ناگرنیت. نهگهرهاتوو تاوانهگهی لهماوهی نهندام بوونی له بهرلهماندا نهجماد دابیت.
- چهسانهی بهرلهمانی. نههنا بهرلهمانتاران دهگرنهوه، نهو بهرلهمانیهرو کارمهندانه ناگرنهوه که له بهرلهماندا کار دهکن.
- نابین لهبهقای رهخنهوه دستدریزی بکریته سهر زیانی تاییهتی خهلکی مهگهر پهپهوندی ههبیته به کارووباری زهانی گشتیهوه. لهم حالتهدا نابین رهخنهکه لهم سنوره بچینه دهرموه. نهگینا ریگای پهن نادریت.

- یاسای سزادانی غیراھی رایشکاونه ریگیکی بهو جویننه نمداووه که پهپوهندی ههیه بهو تانهوتشمهری که ناراستهی فرمانبهریک یا نهوکسانهی که له حوکمی نهودانه دهگری. بهلام نهمه نهوه ناگهیمین. نهگمر هاتوو. نهو جوینهی به فرمانبهریک یا نهوکسانهی که له حوکمی نهودانه درا. نهگمر پهپوهندی بهو تانهوتشمهرهوه ههپوو. که لهلایهن ههمان تاوانباردوه ناراستهی ههمان کس کرابوو. ریگیکی پت نهدرنت، مادام بهیۆنهی ناراستهگرخنی تانهوتشمهرهگهوه ناراستهی نهوکسه کراوهو بۆته بهشینک لهو رووداوهی دراوته بالی. نهگینا فرمانبهران و نهوکسانهی که له حوکمی نهودانه ته رهخنهگرتن و تانهوتشمهری ریگاپهراو که بز بهرزموهندی گشتی یاسا دانی پینداواوه. رزگاریان دهبیت.

سەرچاوەکان

کتێبه‌کان :

- المستشار معوض عبد التواب: القذف والسب والبلاغ الكاذب، منشورات دار المطبوعات الجامعية، اسكندرية، ١٩٨٨ .
- د. محمود نجيب حميني : شرح قانون العقوبات - القسم الخاص - جرائم الأعتداء على الاشخاص، منشورات دار النهضة العربية، مطبعة جامعة القاهرة، الكتاب الجامعي، القاهرة، ١٩٧٨ .
- المستشار مصطفى مجدي هرجة: التعليق على قانون العقوبات في ضوء الفقه والقضاء - القسم الخاص، الكتاب الثالث، ط/١، منشورات منشأة المعارف، اسكندرية، ١٩٨٨ .
- احمد امين: شرح قانون العقوبات - القسم الخاص، ط/٣، منشورات مكتبة النهضة، بيروت-بغداد، بلاسنة النشر.
- د. عبدالحميد الشواربي: جريمة القذف والسب في ضوء القضاء والفقه، منشورات دار المطبوعات الجديدة، اسكندرية، ١٩٨٥ .
- د. ابراهيم الداوقني: قانون الاعلام، منشورات جامعة بغداد، مطبعة وزارة الاوقاف والشؤون الدينية، بغداد، ١٩٨٦ .
- لطيفة حميد محمد: جرائم النشر في التشريع العراقي ، رسالة مقدمة الى كلية القانون جامعة بغداد كجزء من متطلبات نيل شهادة البكالوريا في القانون الجنائي لعام ١٩٩٩ .
- طارق احمد فتحي سرور: الحماية الجنائية لاسرار الافراد في مواجهة النشر، منشورات دار النهضة العربية، القاهرة، ١٩٩١ .
- شريف كامل : الجرائم الصحفية، ج/٢، شركة دار الاشعاع للطباعة، القاهرة، ١٩٨٦ .
- كمال سعدي مصطفى: حق الملكية الادبية والفنية في القانون العراقي والمقارن، رسالة مقدمة الى كلية القانون والسياسة ، جامعة صلاح الدين كجزء من متطلبات نيل شهادة الماجستير في القانون لعام ١٩٩٦ .

- مصطفى مهدي هرّجة، التعليق على قانون العقوبات في ضوء الفقه والقضاء - القسم الخاص، الكتاب الثالث، ط/١، منشورات منشأة المعارف بالأسكندرية، ١٩٨٨.
- د. عبدالله اسماعيل البستاني : حرية الصحافة في العراق، ط/١، منشورات جمعية بيروت الامة، مطبعة الرابطة، بغداد.
- د. لعليفة حميد محمد : جرائم النشر في التشريع العراقي، رسالة مقدمة الى كلية القانون ، جامعة بغداد كجزء من متطلبات نيل شهادة الدكتوراه في القانون الجنائي لعام ١٩٩٩.
- عادل بطرس : قانون الاعلام، الجزء الثالث، مطابع الفضالي، بيروت-لبنان، ١٩٩٥.
- د.علي حسين الخلف و سلطان عبدالقادر الشاوي : المبادئ العامة في قانون العقوبات، مطبعة الرسالة، الكويت، ١٩٨٢.
- د.غضري عبدالرزاق الحديثي : شرح قانون العقوبات، القسم العام، مطبعة اوقسيت الزمان، بغداد، ١٩٩٢.
- د.محمد زكي ابو عامر : قانون العقوبات اللبناني - القسم العام، الدار الجامعية للطباعة والنشر، بيروت، ١٩٨١.
- د. مصطفى ابراهيم الزلي : المسؤولية الجنائية في الشريعة الاسلامية و مقارنة بالقانون، ج/١، مطبعة اسعد، بغداد، ١٩٨٢.
- د.احمد الاشهب : المسؤولية الجنائية في الشريعة الاسلامية والقوانين الوضعية، منشورات جمعية الدعوة الاسلامية المالية، ط/١، بنغازي، ١٩٩٤.
- د.عبدالله اسماعيل البستاني : حرية الصحافة، سمرجاوهي بيّشو، ل١٦٥، و د.محمد معيالدين عوض : العلانية في قانون العقوبات، مطبعة النصر، القاهرة، ١٩٥٥.
- ميثم حنظل شريف : التنظيم الدستوري والقانوني لحرية الصحافة، رسالة مقدمة الى كلية القانون جامعة بغداد كجزء من متطلبات نيل شهادة الماجستير في القانون لعام ١٩٩٩، النسخة المعدة للمناقشة.
- جون . ار . بيتنر : مقدمة في الاتصال الجماهيري، ترجمة مركز الكتب الاردني، عمان، ١٩٩٠.

- د. عبدالحميد الشواربي : جريمة القذف والنسب في ضوء القضاء والفقهاء، منشورات دار المطبوعات الجديدة بالاسكندرية، ١٩٨٥.
- ابراهيم المشاهدي: المبادئ القانونية في قضاء محكمة التمييز، القسم الجنائي، مطبعة الجاحظ، بغداد، ١٩٩٠.
- د. جمال الدين العطفي: الأساس القانوني لباحة القذف في حالة نشر اخبار الجرائم والتحقيقات الجنائية، مجلة القانون والاقتصاد، العدد الثالث، السنة التاسعة والثلاثون، سبتمبر / ١٩٦٩، مطبعة جامعة القاهرة.
- د. سليمان جازع الشمري: الصحافة والقانون، منشورات الدار الدولية للنشر والتوزيع، القاهرة، مصر، بلائحة النشر.
- د. عبدالحميد الشواربي : جرائم الصحافة والنشر، منشأة المعارف بالاسكندرية، ط/٣، ١٩٧٧.
- طارق احمد فتحي سرور، الحماية الجنائية لأسرار الأفراد في مواجهة النشر، منشورات دار النهضة العربية، القاهرة، ١٩٩١.

ياساو ريساو دستورم كان :

- الدستور العراقي لسنة ١٩٧٠ المعدل.
- قانون العقوبات العراقي الرقم (١١١) لعام ١٩٦٩ المعدل.
- قانون العقوبات المصري رقم (٥٧) لسنة ١٩٢٨ المعدل.

بهنگه نامه كان :

- جاري كهردوني مافي مروفا، نمنستيتوي كورد له باريس. فدراسيوني ناونتمومي مافي مروفا، فونداسيوني دانييل ميتران، جولانمومي كريكاراني نمرويزي، باريس، ١٩٩٢.
- روزنامهي " الوقائع العراقية " زمارة (٢٥١٠) له ١٣/٥/١٩٩٤.

دائىرەلە ھەندە دېيىگەدە:

- لە سالى ۱۹۵۶ لە شارى ھەولنىر ھاتۇتە سەر شانۇي ژيان.
- لە سالى ۱۹۹۴ بەشدارى كىردوۋە لە نامەز ئانىنى كۆمەلەنى
غىراقى بۇ مافەكانى مەرۇف، ئەوكاتە باراگاكەنى لە
دېمەشقى بايتەختى سورىا بوو بە شىۋەيەكى كاتى.
- لە سالى ۱۹۸۸/۱۹۸۹ كۆلىزى ياساى لە زانكۆى سەلاھەددىن
تەواۋكىردوۋە پرونامەي بەكالۇرئۆسى لە ياسا ۋەرگىرتوۋە.
- لە ۱۹۹۶/۵/۲۱ پرونامەي ماستەرى لە ياسا لە نامەي "حق الملكية الأدبية والفنية
في القانون العراقي والمقارن" لە كۆلىزى ياساۋ رامبارى لە زانكۆى سەلاھەددىن
ۋەرگىرتوۋە.
- لە ۲۰۰۲/۷/۷ پرونامەي دكتوراي لە ياسا لە نامەي "جوار جيۋەي ياساى ئازادى
رۇژنامەگەرى لە كوردستانى غىراقىدا" لە كۆلىزى ياساۋ رامبارى لە زانكۆى
سەلاھەددىن ۋەرگىرتوۋە.
- بە بۆنەي (۱۰۶) سالەي رۇژنامەگەرىي كوردى لە رۇژى ۲۰۰۴/۴/۲۲ ۋەك نووسەرئىك
بۇ ئەۋ دەيان سالەي گە لەم بواردە خزمەتى كىردوۋە لەلايەن ھەزارەتى رۇشنىرى
ھەرقىمى كوردستانەۋە لەگەل كۆمەلئىك نووسەرئىك رېژى ئى تراۋە ۋە موۋجەيەكى
مانگانەي بە بېرى (۲۱۰۰۰۰) دىنار بە نرۋىزاي ژيان بۇ براۋستەۋە.

بىن لە ۋتارو تۇزىنەۋە زانستىيەكان. ئەم كىتەپە چاپكراۋاھەي خوارەۋەي ھەيە:

۱۹۷۶	شەش كورته چىرۆكى كوردى - ھاۋبەش. چاپخانەي شارهۋانى
۱۹۸۴	ۋن بىۋون - چىرۆك. چاپخانەي رۇشنىرى
۱۹۹۰	دەرگا - چىرۆك. چاپخانەي زانكۆ
۱۹۹۶	سەمىد زەبۇكى لاي خۇمان - رۇمان. چاپخانەي رۇشنىرى
۱۹۹۸	چەمكى ماف - چاپى يەكەم + چاپى دوۋەم. چاپخانەي كرىستال
۱۹۹۱	ئىكەندەۋەي ياساى بەكرىدەن. چاپخانەي زانكۆ
۱۹۹۹	چەمكى ياسا. چاپخانەي زانكۆ
۱۹۹۷	حقوق المؤلف. چاپخانەي كرىستال
۱۹۹۸	ياساۋ ماف. چاپخانەي زانكۆ
۲۰۰۰	مافى دائىرە - ۋەرگىنران، ھاۋبەش. چاپخانەي زانكۆ
۱۹۹۸	تېرئىو - چىرۆك. چاپخانەي زانكۆ
۱۹۹۸	دەسلەتاي جوارەم. چاپخانەي رۇشنىرى
۱۹۹۸	ھونەرى منداآن. چاپخانەي كرىستال
۲۰۰۲	ياساى رۇژنامەگەرى. چاپخانەي قەلا
۲۰۰۴	ئازادىي رۇژنامەگەرى ۋە ئەخلاى پېشە. چاپخانەي منارە